muzaffer izgü

Kasabanın Yarısı

Yeni mizah dizisi ROMAN

3. BASIM

BİLGİ YAYINEVİ

BİLGİ YAYINLARI : 255
YENİ MİZAH DİZİSİ : 14

ISBN 975-494-124-6
90.06.Y. 0105.0187

Birinci Basım 1982
İkinci Basım 1984

Üçüncü Basım
Ocak 1990

BİLGİ YAYINEVİ
Meşrutiyet Cad. 46/A
Telf: 131 81 22 - 131 16 65 - 134 12 71
Yenişehir - Ankara

BİLGİ DAĞITIM
Babıâli Cad. 19/2
Telf: 522 52 01 - 526 70 97
Cağaloğlu - İstanbul

MUZAFFER İZGÜ

Kasabanın Yarısı

Mizah Romanı

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni : erdoğan özer

MUZAFFER İZGÜ'NÜN KİTAPLARI :

1. İşte Mühür, İşte Sen
2. Ortadireği Yıkan Ayı
3. Devletin Malı Deniz
4. Azrail Nasıl Rüşvet Yedi
5. Siz Bilirsiniz Paşam
6. Donumdaki Para
7. Dayak Birincisi
8. Deliye Hergün Bayram
9. Halo Dayı ve İki Öküz
10. Sen Kim Hovardalık Kim
11. Her Eve Bir Karakol
12. Devlet Babanın Tonton Çocuğu
13. Lüp Lüp Makinesi
14. Kasabanın Yarısı
15. Çanak Çömlek Patladı
16. Üç Halka Yirmibeş
17. Demokrasimiz Kaç Para Eder
18. Zıkkımın Kökü
19. Bando Takımı
20. Gecekondu
21. İlyas Efendi
22. Yıl Sıfır Darbe Hazır

olgaç matbaası - ankara

I

SERHAN, KABUKLU SERHAN!

İyi geçinmiş canım, çok iyi geçinmiş. Kaymakam dediğin öyle olur, konaktaki memurlarıyla da iyi geçinir, ilçe halkıyla da. Geçimli kaymakamın oğlunun sünneti de başka sünnetlere benzemez. Serhan beşinci sınıfta, gelecek yıl ortaokula gidecek, gerçi kaymakam oğlu, ona kimse kalkıp da «Sünnetsiz» diyemez ama, olsun, çıkar bir çocuk, ki ne kaymakamdan korkar, ne babasından ne de öğretmeninden, yaklaşıverir Serhan'ın yanına, «Serhan Serhan, kabuklu Serhan!» diye dalgasını geçer, eh ondan sonra ayıkla pirincin taşını, ilçede yayılıverir, «Serhan'ın adını kabuklu koymuşlar» diye.

Kaymakam, Serhan'ın sünnetine karar verince, iyi geçimli kaymakamın yardımına tüm ilçe koştu. Bakkaliyesi, tuhafiyesi bir arada eşraftan Hacı Hilmi bey sünnetin yemek işini üzerine aldı. Neymiş ki, aman efendim sözü mü olurmuş, pirinci, unu, fasulyesi, şusu busu, zaten dükkândanmış. Eee, geriye ne kalıyormuş; et mi? Nolacakmış yani kaymakam beyin oğlunun sünneti için dört koyun alıp kesmişse. Ki Hacı Hilmi, kaymakam beyin bir iyiliğini görmüş, bir iyiliğini görmüş, bir iyiliğini görmüş; salt kendisi değil canım, tüm ilçe kaymakam beyin ilgisini görmüş, iyiliğini görmüş; onların yanı sıra Hacı

Hilmi de görmüş, az mı görmüş, çok mu görmüş? Kaymakam beyle aralarında sırdır, bilinmez.

Peki, Serhan ki kaymakam beyin biricik oğlu, ne akıllı bin maşallah, sınıfta herkesten önce o çözer problemleri, Türkçe dersinde en başarılı odur, öyle güzel okur, okuduğunu da öyle güzel anlatır ki. Bilgisi de çoktur, her şeyi bilmez ama, çok şeyi bilir; kaymakamlığa, oradan akşamları eve getirilen gazetelerin tümünü devlet kesesinden okur. Okuduğunu usunda iyi saklar, sorulunca tak diye söyler. İşte onun için çok sever Serhan'ı Galip amcası. Bu amcası yerlidir, ilçelidir, ama kaymakamla sıkı fıkıdır. Galip amca hem şehir kulübünü işletir. (Ki bu kulübe kaymakamından doktoruna, malmüdüründen savcısına dek herkes gelir.) Hem de kasabanın en iyi lokanta - meyhanesi onundur. Öğle yemeklerinde ancak çok hatırlı müşterilerine içki verir; diyelim malmüdürü bir arkadaşıyla gelmiş, veya kaymakamın bir konuğu var, veya ilçenin ileri gelenlerinden biri, onlara içki var, ama başkalarına, yok! Canları çok içmek istiyorsa, buyursun gelsinler akşama yakın, istedikleri denli içsinler, burunları bata bata, hatta sızmaz, hırgür çıkarmazlarsa birer duble de Galip Baba'dan. Galip Baba ki her işe girmiş çıkmış, sonunda bu işte karar kılmış, Salt şehir kulübünü işletmekle olmaz, meyhane - lokanta işletmekle de olmaz, ikisi bir arada olacak. Varsın şehir kulübü hiç kâr etmesin, varsın malmüdürü, belediye başkanı, paranın, alacağın üzerine yatsın; aldırma Galip bey aldırma, meyhane ne güne duruyor, vergi işi malmüdürünün elinde, sağlık âfiyet belediye başkanının elinde, eh mülki yönden de meyhane olsun ne

olursa olsun kaymakam beye bağlı, canım zaten kaymakamın hanımı Ankaralı, Galip Baba'nın da gelini Ankaralı. Aralarında biraz yaş farkı var ama, biri aynı okulun birinci sınıfındayken, ötekisi beşinci sınıfında olabilir; ne raslantı aynı ilkokulda okumuşlar. Ankara'dan çok uzaklarda dağlar dağın ardında, sular suların ötesinde, bin bir köprü bu yana gel, oracıkta, hem de Zemzem hanımın gününde yanyana otururaktan biliş çık! Sonra bilişliği ilerlet, haydi bir gece, karısı gelini kaymakam beylere gezmeğe, Galip Baba en başta, kapıyı çalan da o. Eh, kaymakam ki, geçimli kaymakam, ayıptır, onlar gelmişler, gitmek gerek. Haydi bir daha gidip gelmeler... Bu arada küçük Serhan okul dönüşleri şehir kulübüne uğradığında Galip amcası oradaysa soru yanıt. Galip amcası soruyor, «Moğolistan'ın başkenti neresi?».. «Ulan Bator»... «Bak bak efendi, hiç düşünmeden cevapladı efendi, babası kaymakam olmuş, amma bu çocuk çok daha yüksek bir şeyler olur, çocuk daha...» Kaymakam bey dalmışsa oyuna belirtmek gerek, duyurmak gerek, «Kaymakam bey vallahi bildi, ben bilmem şu yaştayım, o bildi, Moğolistan'ın başkentinin adını bildi, bravo doğrusu bravo... E canım zaten kaymakam çocuğu böyle olur işte. Yok oğlum, annen baban nazara inanmıyorlar ama, ben sana bir mavi boncuk alıp takacağım...»

İşte bu Galip amcası da sünnet düğününün içkisini yüklendi. Nolacaktı sanki, kaç kasa rakı eder, kaç kasa şarap eder. Çoğunluk şarap, galon galon... Galip Baba kimin düğün diye rakı içtiğini, kimin kendi kesesinden olunca şarap içeceğini bilir. Öyle bilir ki memurların tümünü, ilçenin

tüm içenlerini, ona boşuna «Galip Baba» demiyorlardı. Düğünde babalığını kullanırdı. «Höst bakalım, ne zaman rakıcı oldun, al da iç şarabını...» Hem içki işini üzerine almıştı, hem de düğünün yönetimini. Kaymakamlık lojmanının bahçesine konacak olan sandalye ve masaların götürülme işini de üzerine almıştı. Kaymakam, «Beni çok utandırıyorsunuz Galip bey!» dediğinde, Galip Baba, «Aman kaymakam bey, asıl biz utanıyoruz,» diyordu. «Yani ya beni çocuğunuza kirve etmekle, yani ne diyeyim kaymakam bey, bu büyüklük, bu âlicenaplık karşısında öyle utandım ki kendimden, öyle şaşırdım ki, şimdi ben neyim kaymakam beyciğim, evet evet, sizin yanınızda esamim okunmaz, amma kaymakam beyin kirvesi oluyorum. Biri bana yıllar önce, sen ilerde bir kaymakam kirvesi olacaksın deseydi, dünyada inanmazdım. Çünkü biz kim, kaymakam beye kirve olmak kim?»

«Yooo yooo, diyordu kaymakam, böyle konuşmayın Galip bey...»

Kaymakam, Galip Baba'nın omzuna vururken, Galip Baba gülüyor, başını yana çevirerek, kıs kıs gülüyor,

«Yani, isteyenin bir yüzü vermeyenin iki yüzü derler, buna inandım kaymakam beyciğim...» (Ciğim'i ilk kez kullanıyor Galip Baba.)

«Aman efendim!»

«Hayır hayır... Ama ben işi resmiyete dökmüştüm değil mi? Bizzat dilekçeyle başvurmuştum zatıâlinize kirvelik konusunda...»

Altın dişlerini göstere göstere konuşuyor, gülüyordu Galip Baba...

«Arzuhalcı Kerim şaşmıştı. Git ulan böyle dilekçe olmaz diye. (Galip Baba ulan sözcüğünü de

ilk kez kullanıyor.) Ama ben yaz dedim, yaz yazını, al paranı. De ki oraya, kaymakamlık makamına, oğlunuza kirve olmak istiyorum, saygılarımı sunar, dileğimin yerine getirilmesi için emir ve müsaadelerinizi arz ederim. Bastım altına imzayı, sundum size...»

Bulaşıkta kaymakamlık odacısı ve karısı, ayrıca ilköğretim müdürlüğü odacısı, kızı ve karısı. O iş de tamam... Tamam ama, kaymakam beyin karısı Şükran hanım çok yoruluyor. Adı düğün olunca, varsın sünnet olsun, ama heyecan aynı, çaba aynı, gelecekler, gidecekler, eksik meksik bir şey olmasın; al işte fotoğrafçı, gerekmez mi düğünü resimlemek, sekiz on resim eşe dosta göndermek. Dedesi geliyor Ankara'dan, anneannesi de geliyor. Onlar gelmesinler de kimler gelsinler? Onlara mektubu da Şükran hanım düşündü, oysa ki damat olaraktan kaymakam bey kendisi çağırabilirdi. Mektubu attırırken fotoğrafçının o günü ilçe dışına çıkmaması konusunda da buyruğu yine Şükran hanım verdi. Vay şu Galip Baba, ne iyi ne akıllı, ne düşünceli bir adamdı. Odacı Kâzım'a öyle dedi ilçenin biricik fotoğrafçısı,

«Galip Baba söylemişti, haberim var.»

Galip Baba daha başka şeyler de söylemişti fotoğrafçıya : «Bana bak ulan fotocu, iyi çekeceksin ha, ben kucağımda kaymakam beyin oğlunu tutarken, sonra kocaman basacaksın, kaça kaç diyorsun işte, çerçeveleteceksin, ondan sonra bana getireceksin, hem de iki tane, birini kaymakam beye hediye edeceğim, birini de ben duvara asacağım.»

Serhan'a bir sünnet yatağı hazırlanmıştı ki, ilçenin çeyizliklerini satan Sâkin bey üzerine al-

mıştı bu işi. Atlastır, yorgan yüzüdür, astarıdır, şudur budur, koskoca kaymakam karısıyla çıkmış dükkânına gelmişlerdi; daha şimdiye dek burası ilçe oldu olalı hiçbir kaymakam oğlu sünnet olmamıştı ki, böyle bir sünnet düğününü kaymakam beyin bu ilçede yaptığı için, ilçeli ona teşekkür etmeliydi. Ama salt bu iş kuru teşekkürle olmaz. Adı üzerinde düğün, düğüne herkesin katkısı olmalıydı. Sâkin beyin katkısı da sünnet yatağı olacaktı.

Sâkin bey, özetle çok sakin olaraktan bunları anlattı. Kaymakam bir yandan, karısı Şükran hanım bir yandan olmaz'ları bastırdılar, ama Sâkin bey, sakin sakin «Olur» dedi, «Olur» dedi, tıslar gibi. Kaymakam beye çay, Şükran hanıma gazoz söyledi. Dükkândan çıkarlarken, kaymakam bey,

«Faturayı bana yollarsınız!» dedi.

Karısı, kolunu çekti, Sâkin bey başını salladı, dudakları uzar gibi oldu, güler gibi, üüü der gibi, ama tısı çıkmadı.

Serhan'ın bu Serhan ki Arjantin'in başkentini bilir, Malezya'nın başkentini bilir, kekliğin uzayan gagasını kayalıklarda kumda eşindikten sonra bileyerek ufalttığını bilir, çok şey bilir; yatağı hazır, ne fatura gönderdi Sâkin bey, ne de bir şey, içkisi hazır, yemek için gerekli olan şeyler hazır, sandalye masa hazır, davul zurna hazır... Davul zurna işini de kaymakamlık yazıcısı hal yol etti. Nasıl olsa her düğün dernek izni kaymakamın sümeninden geçiyor...

«Götür karakola...»

Ya sümenin içinde kalırsa dilekçe, hı o zaman ne olacak?

Hey davulcu, zurnacı düşünün hele bir, düğün olmayan yerde davulun zurnanın işi ne? Siz şayet

bir lokma ekmek yiyorsanız, kaymakam beyin o düğün izin dilekçesine hı deyivermesiyle yiyorsunuz.

Davulcu da, zurnacı da kaymakamlık yazıcısı böyle konuştuğunda başlarını sallıyorlardı, sanki sözleşmişler gibi, sanki bir işaret alıyorlarmış gibi, ikisi aynı anda sallıyorlardı. Tamam, o günü sabah dokuzdan başlayacaklardı çalmaya, akşamın bilmem saat kaçına dek...

Serhan'ın, körük ciğerli zurnacısıyla, iki bardak içkiden sonra kara yılan gibi oynayan davulcusu da hazırdı.

Kaç köy hele, yirmi iki köy, tastamam yirmi iki köy kaymakam beyin köyü. Bu yanda Haruplu, o yanda Tezmek, altta Çatallı, üstte Anacık... Tümünün de muhtarlarının haberleri var kaymakam beyin oğlunun sünnet düğünü olacağından. Hepsi de kaymakamlığa gelip aynı sözü ediyorlar, sanki sözleşmişler gibi :

«Darıldık vallaha kaymakam bey köy adına... Kaymakam beyimizin oğlu sünnet olacak, haberi elden alıyoruz.»

«Canım çağrı gönderecektim.»

«Söyleyin kaymakam bey biz ne yapalım?»

«Hiçbir şey.»

«Olmaz kaymakam bey!»

«Düğünümüze buyrun yeter.»

«Elbette geleceğiz, elbette geleceğiz...»

«İlçeli diyor, bilmem ama size zahmet olacak...»

«Aman ne zahmet kaymakam bey.»

«İlçe içinde sünnetten önce çocuk atla dolaşacakmış, ama kırat olursa çok daha iyiymiş, bilmem ki uğur muymuş neymiş...»

Kırat da bulundu Serhan'a, hem de dört kıratın içinden seçildi bu iyi huylusu, bol yelelisi, uzun kuyruklusu...

At da hazır!

Var mı başka bir eksik?... Yok... Sünnet günü de yaklaşıyor.

Şükran hanım daha çok sinirli, her şeye kızıyor, anne babası da nerede kaldı? Bugün olmasa, yarın mutlaka gelirler. O zaman belki sinirleri biraz... Öyle ya, insanın bunca telaşa katlanabilmesi için yanında çok yakınları olmalı. Öğleyin boş yere kaymakam beyi haşladı. Kaymakam bey de tarımcıyı haşladı. Daha kendisi makamına oturmadan yazı konmuş masanın üzerine, yanda tarımcının parafesi var. Yazı bakanlığa gidecek. «Özü : Yaban domuzları hakkında... Sözü : Yaban domuzları ilçe sınırını terkedip gitmişler, kafileler halinde peyderpey önde dişileri, arkada erkekleri olmak üzere, taban ovalarının dağla birleştiği yerlerden, bilhassa geceleri, ayın parlak ışığında bitişik ilçe sınırını aşarak gözden yittikleri görülmüştür...»

Kaymakam bey zile bastı, sanki yazıyı yazan odacıymış gibi, ona :

«Ne bu be, ne bu be!» diye bağırdı... Tarımcı Hamza beyi çağırttı. Hamza bey tıklattı kapıyı, verdi selamını,

«Buyrun?» diye bekledi.

Kaymakam yazıyı uzattı.

«Bu ne?» diye sordu.

«Yazı, bakanlığa gidecek yazı.»

«Galiba yaban domuzlarıyla birlikte geçtiniz komşu ilçeye?»

«Neden kaymakam bey?»

«Nereden biliyorsunuz yaban domuzlarının önde dişileri arkada erkekleri?»

Hamza bey biliyordu, kitapta böyle okumuştu, böyle okutmuş, böyle öğretmişlerdi.

«Biliyorum, dedi. Yaban domuzları önde dişi, ardında erkekleri dolaşırlar. Ovaya inmez, ovayla dağın birleştiği yerden giderler, geceleri ay ışığında dolaşmayı severler.»

«Bunların hepsi kitapta yazılı. Sen hiç yaban domuzu gördün mü?»

«Yooo.»

«Peki ne biliyorsun yaban domuzlarının komşu ilçeye gittiklerini?»

Bağırdı kaymakam. Hamza bey şöyle başını dikleştirdi ama, meslekte yeni, daha ilk memurluğu, şuracıkta sekiz aydır, nüfustaki Ayşe ile de konuşuyor. Ayşe, yerli, buralı, birleşir evlenirse, o zaman canını kurtarır, tek maaş kendine bile yetmiyor, hem iki maaş olacak, hem de yatağında sıcacık bir kadın bulunacak. Başını eğdi, tısladı, ellerini önde kavuşturdu. Kaymakam,

«Yazı gelince, dur bakalım, ne diyordu gelen yazıda?»

Hamza, iç gözlerini Ayşe'nin dolgun bacaklarından ayırıp, dış gözüyle kaymakam beye baktı, sonra yazıyı anımsamak için ak tavana.

«Diyordu ki, ilçeniz sınırları içindeki yaban domuzu sayısını bildirin.»

«Evet.»

«Ben de bir araştırma yaptım kaymakam bey, bizim ilçede hiç yaban domuzu yokmuş, olsa bile tek tükmüş. Köylerde soruşturma yaptım.»

«Peki daha önce bir yazı gitmiş mi bu konuda bakanlığa?»

«Gitmiş efendim, benden önceki arkadaş göndermiş, diyor ki, ilçemiz sınırları içerisinde tahminen beş ilâ on bin yaban domuzu bulunmaktadır.»

«Yahu arkadaş, madem böyle bir yazı gitmiş, on bin yaban domuzu, bizim ilçe sınırları içerisinde, noldu ha? (Bağırdı. Kaymakam bağırınca Hamza'nın usuna Ayşe'nin kalın bacakları geldi). Ne gibi bir olay oldu da, on bin yaban domuzu bu ilçeye küsüp çekti öteki ilçeye gitti ha? Söyler misin bana, noldu?»

Hamza, Ayşe'nin gözlerinin niçin o denli ufak olduğunu düşünüyordu ki, kendisine soru yöneltildiğini duydu ve yanıtladı :

«Efendim araştırdım. Yanlış şey mi yazayım bakanlığa?...»

Hayır, kaymakam beyle böyle konuşulmaz. Yanlış şey mi yazaymış bakanlığa? Peki, bakanlık, ya bu işin üzerinde durursa, yazıyı aldıktan sonra, kalkar gerçek bir incelemeye girişirse, «Acep niçin göçüp gittiler yaban domuzları?» diyerekten... Eski memur akıllı, yazmış işte beş bin le on bin arası. «İnanmıyorsanız, gelin yakalayın, bir bir sayın.»

Kaymakam çok kısa kesti, kâğıdı fırlattı attı :

«Gidin yeniden yazın, ilçemiz sınırlarındaki yaban domuzu sayısında herhangi bir artma veya azalma yoktur,» dedi.

Hamza bey yazardı, ona nesi, kaymakamı buyruğu verdikten sonra. İsterse otuz bin yaban domuzu olsun, ona nesi, hele hele bugün yine paydosta şöyle bir görünmeli kapıda, Ayşe nasıl bakacak?

Hamza bey çıkarken telefon çaldı, Şükran hanım telefon ediyordu.

«Bak sana kimi vereceğim?»

Verdi.

«Nasılsın evladım?»

«Ooo hanımanne, hoş geldiniz. (Kaynanasına hep hanımanne derdi.) Şimdi geliyorum...»

Hanımanne, beybaba gelmişlerdi. Beybabası Serhan'a öyle bir saat almıştı ki, böyle tık bastın mıydı, ay'ı söylesin, bir daha bas, günü söylesin, bir daha bas, saniye kronometre gibi çalışsın. Ama öyle tık tık tık diye durmadan bastın mıydı yüzyılın son harikasını bozuverirdin. Hem şimdi değil, düğünde takacaktı beybaba. Düğüne kaç gün vardı ki şurda?

Hanımanne soruyordu :

«Kirve hazır mı?»

«Hazır.»

«Ya şu?»

«Hazır.»

«Ya bu?»

«O da hazır.»

«Kim sünnet edecek?»

İşte o hazır değildi. Daha doğrusu kaymakam bey doktor beyden rica etmişti ama, doktor «Ben anlamam» demişti. Sağlık memuru Cevat beyden başkası yoktu Serhan'ın şeyini yapacak.

Kaymakam, Cevat beyle kaç kez tartışmış, gerçi doktor bey aldırmıyor sağlıkçının gidişine gelişine, ama kaymakam, Cevat beyin hem gidişine karışırdı, hem de gelişine. Yani yerliyse, o ilçeliyse kendisi de o ilçenin en büyük mülki âmiriydi. Pansuman yapıyor para alıyordu, diş çekiyor para alıyordu; sünnet para, iğne para, parmak şişti para, lavman para, kaşıntıya birebir sarısu para...

Cevat bey, doktordan da, kaymakam beyden de çok alıyordu, belki de afrası, tafrası onun içindi. Benim elimde altın bilezik var. Sen kaymakamsın, atıverseler kaymakamlıktan ne yaparsın ha? Diş çekebilir misin, pipi kesebilir misin, prostatlı Hilmi beye sonda takabilir misin? Ühü, ben olmasam yandı ilçe be yandı, ilçe sensiz olur ama bensiz olamaz...

Ne yürek ne yürek, Cevat bey bir gün öyle dedi kaymakama, son tartışmalarında, sen demedi de «Siz» dedi.

«İlçe sizsiz olur ama, bensiz olamaz kaymakam bey. Doktor bey var ya, daha damardan iğne yapmasını bilmiyor. Damar iğnesini ben yapıyorum. Selâm bey dana gibi böğürürken damardan ağrı dindiricisini ben vuruyorum...»

Kaymakam bey iyi mi etti, kötü mü etti? Uf, puf... Telefona doktoru bağlattı, ilk üstü oydu. Hiç Cevat beyden söz etmeden sordu :

«Doktor bey...»

«Buyrun kaymakam bey...»

«Siz damardan iğne yapabilir misiniz acaba?»

«Yoo yapamam.»

«Şey nasıl olur ama...»

«Yo yapamam, okulda fırsat bulamadık.»

Haklı mı Cevat bey şimdi?.. Kapattı telefonu. Sağlıkçı değil, ilçenin kralı be. Bir Selâm bey mi ona gereksinme duyuyor, bir Hilmi bey mi ona gereksinme duyuyor? Ihıcık kendisi bile ona gereksinme duyuyor. Doktorundan, üstünden atlamış, kendisi doğrudan doğruya sağlık bakanlığına yazı yazmış kaymakam imzasıyla, sağlık memuru ilçeyi yolmaktadır, diye. Daha yazı yazıldığının akşamı haber uçmuş gitmiş sağlıkçı Cevat beye. Yazıcı

kıyıya çekmiş onu, böyleyken böyle, «Senin hakkındaki yazı yarın postalanıyor bakanlığa, bilmiş olasın...»

Bilmiş Cevat bey, o kara çantası yanında, gecesi içmişler ilçelisi Ferit'le Galip Baba'nın meyhanesinde. Galip Baba, «Bu duble de benden» derken, Cevat bey fıslayıp duruyormuş.

«Gösteririm ben ona gösteririm... Bakalım, el mi yaman, bey mi yaman?»

Yazı gidedursun, Hacı Hilmi bir kart atmış Ankara'ya sondasının hatırına. Bir kart Selâm ağa atmış, namussuz böbrek sancısı uğruna. Dikler'in Mehmet'in basuru kurudu kuruyacak, amanın ne sancılar çekti, ne battaniyeler parçaladı, yerle göğü kavuşturdu bağırırken; iyi ki şimdi nasıl iyi, ya ilerde tekrar azarsa, o zaman Cevat beyi nerede bulacak?... Yahu bu kaymakam da cılk be. tutuyor bir sağlık memuruyla uğraşıyor. Ben şimdi yani şu kıçımın hatırı için yazmam mı bir mektup Ankara'ya?.. Ulan yoksa bu benim basurumun bir numaralı kışkışlayıcısı kaymakam bey mi bu?

Yok, hiçbir şey çıkmadı kaymakam beyin yazısından.

Ben geçimli kaymakamım, ama buna da göz yumamam.

Yazsam mı ikinci bir yazı?

Kaymakam bey yani resmen uğraşıyor sağlıkçı Cevat beyle. Yazının tarihi var, sayı numarası var...

Ah bu doktor ah, odasına doktor odası diyebilmek için yüz tanık gerek. Darmadağınık, belki de farelerle koyun koyuna yatıyordur, belki de ayakkabılı, gece hastaya kaldırılınca zor olmasın diye. Elbette böyle doktorun buyruğunda çalışan

sağlık memuru da böyle olur. Hangisi doktor, hangisi sağlık memuru, belli değil. Üç beş kuruş yapacakmış, sonra pır, uzman olmak için hastanenin birine. Doktora nesi, yakalamış mı Cevat bey onu hemşireyle öpüşürken muayene odasında, öksürmüş mü kalın kalın, «Ben buradayım» dercesine. Kaşlarını yıkmış mı Cevat bey gencecik doktora, kızın babası gibi, kendi babası gibi? Demek istemiş mi, «Hastanenin namusunu kirletemezsiniz. Bu haltı işleyecekseniz, gidin başka yerde işleyin. Ama resmi dairede öpüşülmez.» Hastabakıcı Abbas görmemiş ama, oraya o işe Cevat beyin sayesinde girmiş, o görmüşse vallah billah doğrudur, yemin eder her yerde, «Nah bu iki gözümle gördüm» diye.

«Böyle sarılmıştı doktor bey, aha belinden böyle...»

«Abooooov. İyi ki girdin içeri, yoksa hemşire gidiyordu güme.»

«Bunları kolla Abbas. Kolla ki bir hata yapmasınlar. İkisi de genç, yazık olur gençliklerine. Hiç yalnız koyma.»

«Koymam, ne olursa sana söylerim.»

İkinci yazının yazıldığı da gitti Cevat beyin kulağına. Ferit, Cevat'a haberi ulaştırdığında o gece bir güzel meyhanede yiyip içeceğini biliyordu. Sağlıkçı Cevat, bu kez o denli kızıp köpürmüyordu, birayı yuvarladıkça, gözlerini kısıyor, gülüyor,

«Hah ha, ulan sen kimsin ki beni ilçemden edecek!» diyordu.

Yazıcı Ferit, salt başını sallıyor, hiç ağzını açmıyordu.

Ne olur ne olmaz, sağlıkçı hiçbir şey olmayacağını biliyordu ama, yine de bir kulak bükmenin

yararı vardı, şu sıra zahireci Rüstem beyin başı kalın barsağıyla derttcydi. Töbeler olsun çıkamıyordu tuvalete, üç gün, dört gün, beş gün, bir sıkıntı bir sıkıntı, baş ağrıları, omuz ağrıları, sağı solu haşlama, patladı ha patlayacak Cevat bey olmasa. Bir lavman, oh dünya varmış. Bir ay içinde bu kaçıncı lavman, şu tıfıl doktora hiç güveni yok, işleri bir düzene koyabilse çekip gidecek büyük kente, baktıracak kendine ama, ı-ıh şu sıra olamaz. Ama biraz iyi oluyor gibi mi ne? Ah be şu Cevat, doktor olacak adammış ama, bakma olamamış...

«Ne dedin, kaymakam bey hakkında yazı mı yazmış dedin? Cık cık cık... Koskoca adamsın be, utan utan, bir sağlık memuruyla uğraşıyorsun. İyi iyi ben yazarım, derim ki Cevat bey olmasa hastane kaç para, doktor kaç para? Demek hemşireyle öpüştüklerini gördün ha? Bak bak bak, kaymakam olacak bunları görmez de, cık cık cık... Yazarım ben yazarım...»

Şimdi tutsa kaymakam İzzet bey, komşu ilçeye telefonu açsa, dese oradaki kaymakam arkadaşına,

«Bana bu pazar için bir sünnetçi gönderir misin?» diye...

Gönderir...

Peki, arkadaşı ne düşünür sonra :

«Demek geçimsiz kaymakam. Koskoca ilçede çocuğunu sünnet ettirecek bir sünnetçi bulamamış. Doktorla arası açık, sağlık memuruyla arası açık, berberle arası açık...»

Haydi, sünnet günü komşu ilçeden kara çantalı sünnetçi geldi, kasabalı ne der sonra :

«Bu adam çok fena uğraşıyor Cevat beyle. Haydi uğraştığı bir yana, bu düpedüz bize haka-

rettir, ilçeye hakarettir. Şu gençlerimizin tümünü Cevat bey sünnet etmiştir. Biz tüm ilçe çocuklarımızı Cevat beye sünnet ettirelim de bir kaymakam çıksın, yok efendim ben ettirmem. İşte buna razı olamayız.»

Sünnetçisiz sünnet olamaz, cepsiz pantolon olabilir, etsiz güveç olabilir ama, sünnetçisiz sünnet asla.

Sağlıkçı Cevat bir bir hesaplıyor günleri :

«Aha bir hafta kaldı, aha altı gün kaldı, aha beş gün kaldı.»

Yazıcı Ferit de hesaplıyor, «Bakalım kaymakam bey sünnetçi işini nasıl hal yol edecek, sonunda kendisine başvuracak mı?» Onun için odacının her «Kaymakam bey sizi çağırıyor» deyişinde, nedense Serhan'ın pipisi geliyor gözünün önüne.

Malmüdürü Osman, (Bir adı da kıllı Osman'dır) yazın gömlek giyince kıllar bağrından kenef arkasındaki sazlık gibi fışkırır. Günlerde karısı diyormuş, «Ben müdür beyi, ayı Osman'ım, ayı Osman'ım diye severim», o da bakalım sünnetçi işi nolacak diye sabırsızlıkla bekliyor.

Tapucu Zekeriya bey, o da bekliyor. Bu Zekeriya bey olasıya çıtkırıldım, yeşil ayakkabıyla çok gezdi ama, adını Yeşilli Zekeriya koymadılar. Giysisi yeşil olunca, onun altına türbe yeşili öyle bir ayakkabı diktirmişti ki, salt asorti olsun diye. O giysi, o ayakkabı. Zekeriya beydeki o kavak boy, uzun uzun kollar sanki sokaktaki bir ağaç, kökünü oracığa bırakmış, ayaklanmış gidiyor. Öyle bir yere basışı var ki, tapucu olduğundan bastığı her yeri kendi tapulu malı sanıyor sanki, dura dura, tadını çıkara çıkara. İşte bu Zekeriya bey

de usuna sünnet işi gelince kaymakamın sünnetçi işini nasıl çözümleyeceğini, ardından sünnete hangi giysisini giyerse daha çok dikkat çekeceğini düşünüyordu. «Acep gül kurusuyla mı daha çok ilgi çekerim, yoksa boncuk mavisiyle mi? Boncuk mavisinin içine kahverengi gömlek, al kravat, hı iyi...»

Tüm konak bunu konuşuyordu.

Konağın kahvecisi İdris, kaymakamlık odacısı Kâzım'a sordu :

«Noldu, buldu mu lan kaymakam bey sünnetçi?»

«Bilmiyorum...»

«Demiş ki sağlıkçı Cevat, lan demiş, kaymakam bir aylığına hiç el sürmeden önüme bıraksa anam avradım olsun dönüp de bakmam. Niye bakmam, çünkü iş inada binmiştir arkadaş. Pipi onun amma, bıçak benim, ister ederim ister etmem. Bu konuda kaymakam bey bana asla emir veremez.»

«Vay be nerden duydun?»

Yo, hiçbir yerden duymamıştı İdris, hemen oracıkta uyduruvermişti, demliğin içine sodayı deh ederken.

«Yani diyorum ki, bu sünnet var ya ilçeyi karıştıracak.»

«Niye karıştırsın ki?»

Yine uyduruverdi :

«Niye karıştırmasın, kaymakam bey de diyormuş ki, hele gelip sünnet etmesin, onu saat on buçukta hemen açığa alırım. Çocuk kaymakam çocuğu olsa da bir vatandaş çocuğudur, kaymakam İzzet beyi bir yana bırakın, Serhan bir vatandaştır ve çocuktur, çocuklar korunmalıdır, sünnet edilmelidir.»

«Böyle mi demiş kaymakam beyim, nerede demiş?»

«Demiş lan, demiş işte.»

Demiş...

Demiş...

Demiş...

Ne demiş? Sünnete üç gün kala ilçenin o merdivenleri gıcır gıcır öten iki katlı ufacık konağının, kamburlaşmış tahta tavanlarının altında hep «Ne demiş»ler konuşuluyordu.

«Cevat bey şöyle demiş.»

«Kaymakam bey, benim hıncım kötü olur, demiş.»

«Ben de sertifikayı Serhan beyi sünnet edeyim diye almadım. Kaymakam beyefendi bir gün başına bunların geleceğini düşünüp sünnet kursuna gitseydi!»

«Hastaneden alır onu, hayvan sağlık memuru yaparım. O zaman atları eşekleri sünnet edip yolunu bulsun bakalım!»

«Cevat bey kaymakam beyin yüzüne kapamış telefonu.»

«Kaymakam bey, 'istersem onu sünnetten önce de açığa alabilirim' demiş.»

«Cart kabakâğıt... İşe Cevat beyin karısı karışmış. O günü Huriye'nin gününde böyle demiş, tanık var, ühü kaç tane, tüm kadınlar duymuşlar. Çıkarım o kaymakam denen adamın odasına, ağzıma geleni söyler de bir rezil ederim ki onu, anasından doğduğuna pişman ederim, uğraşmasın benim adamla... Ben dersem ki git Cevat kaymakam beyin oğlunu sünnet et, gider eder, yok gitme dersem gitmez. Söyleyin o kaymakama, Cevat beyin sünnete gidip gitmeyeceğine ben karar veririm.»

«Ay ay Şükran hanımın kulağına mı yetiştirmişler bu sözü? Peki ne demiş. Ne diyecek, ben onun gibi terbiyesiz değilim, demiş. Ama iş ciddiye binerse, kaymakam bey büyük ama, ben ondan da büyüğüm İzzet'e gerekeni yaptırtırım, demiş. Sağlık memurunu açığa al İzzet, tamam, alır...»

Sonbahar, ama havalar daha sıcak, kafalar ısındıkça, sinirler geriliyor, masalara güm güm yumruklar iniyor.

Tarımcı Hamza bey, güm diye indiriyor yumruğu :

«Yapmaz arkadaş, diyor. Bir kez düğün pazar günü olacak. Kaymakam pazar günü memuruna çalış diye buyruk veremez. Böyle bir buyruk verse bile memur ister dinler ister dinlemez.»

Nüfustaki Orhan yumruğu indiriyor masaya :

«Sen daha dünkü memursun, bilmiyorsun yasayı, masayı, kaymakam buyruk verdi miydi yapmak zorunda. Gel beni sünnet et dese kaymakam, kaymakamı bile sünnet etmek zorunda, ama sonra şikâyet edebilir...»

Kaymakamı sünnet etmek ha, koskoca kaymakamın sünnet olması, yani şimdi sen acaba kaymakam bey sünnetsiz falan gibi bir söz mü ediyorsun? Ne zaman gelsem benim Ayşe'ye bakıyorsun, bu kızı ben alacağım oğlum ben alacağım. Yerliyim, buralıyım diye kendine güveniyorsan, hava alırsın, kızın sana hiç pas verdiği yok. Patlat sözü :

«Sen yani kaymakam bey için sünnetsiz mi dedin ha, ne dedin?»

«Töbe... Ayşanım... Sen ne istiyorsun arkadaş, sen hem niye dairende değil de buradasın?»

«Sana nesi, üstüm müsün? Niye kaymakam bey için öyle dedin?»

«Arkadaş ben kaymakam beyimiz için öyle bir şey demedim. Git belâm arama benden, başkasından bul.»

Kıza gösteriş olsun diye ha... Evet evet, gözlerini dik bu Orhan kılının üzerine, aynı filmlerdeki gibi yavaş yavaş yürü üzerine. Tam yanına yaklaşınca, şöyle yaylanır gibi kafanı sallayarak gözlerini süz... Haydi durma... Bir iki üç dört... Ayşe'nin heyecanına bak, filmlerdeki kadınlar gibi, yumruklarını sıkmış bekliyor, yürü Hamza yürü Hamza... Hop dur... Sallan şimdi, süz gözlerini... Dün geriye, haa bir bakış fırlat Ayşe'ye... Yürü kapıya...

«Lan manyak mısın sen?»

Duymamış ol...

«Lan delileri dolduruyorlar be içimize!»

Ayşe'den çıt yok. «Hi demiyor; evet demiyor.» Öyleyse seni seviyor. Uf nasıl bakmıştır arkandan, kim bilir arkadan pozun nasıldı?

Efendi kaymakamla Cevat bey yolda karşılaşmışlar, birbirlerine öyle bakmışlar ki, kahveden bile dikkati çekmişler.

«Duydunuz mu, kaymakam bey sünnet düğününe bir gün kala Cevat beye çağrı göndermiş...»

«Kim götürmüş çağrıyı?»

«Kâzım, odacı Kâzım!...»

Yemin?.. Gören?.. Duyan?..

Demek kaymakam bey gerilemiş, bir adım geri atmış. Koskoca kaymakam bey bir adım geri atıyor, Cevat bey de haltetmesin, kaymakam bir adım geri attıysa, o iki adım geri atsın. Nasıl olsa şunun şuracığında o da memur, o da memur. Biri yüksek memur, öteki alçak memur... Canım yani ufak memur.

II

SERHAN'IN PİPİSİ NASIL KURTULDU?

Düğüne bir gün kala kirve Galip Baba, bu işi kestirip attı. Gitti Cevat beyin yanına,

«Üstündür, bugün yapmasa sana başka bir gün kötülük yapabilir, dedi. Hem sonra benim kirvesi olacağım bir çocuğun sünnetini nasıl yapmazsın sen?»

Sağlıkçı Cevat,

«Baba, dedi, babacığım, on çocuk getir, sünnetini yapayım; bir kuruş bile almayayım, hem şimdi bıçak, yarın oyun... Amma onu yapmam.»

«Bak Cevat, canımı sıkıyorsun. Yap diyorum sana.»

«Biliyorum, seni kaymakam bey gönderdi.»

«Hayır kendim geldim, bilirsin hiç yalan söylemem.»

«Peki baba, hatırın için yaparım, ama bir şartla?»

«Neymiş o?»

«Bizim hanım yemin etti, yapmayacaksın diye. Şimdi yaparsam, evle aram açılır, bilirsin bizimkini. Tutsun kaymakam bey bana bir çağrı göndersin, ben onu bizim hanıma göstereyim, bak nasıl yumuşadı diye...»

Galip Baba,

«İyi iyi!» dedi.

İşte kaymakam beyin çağrısı Cevat beye böylece gitti. Gitti ama, çağrıda ne diyor, «Biricik oğlumuz Serhan'ın sünnet düğününe onur vermenizi rica ederiz» diyor. Gel de kes pipiyi, diye bir kayıt yok ki.

Peki bu iş nasıl hal yol olacak?

Galip Baba'nın kıvırcık saçlı çırağı gitti, kapı kapı gezdi, sonunda sağlıkçı Cevat beyi zahireci Rüstem'in evinden çıkarken yakaladı. Çantayı eline aldı, getirdi meyhaneye. Bilir Galip Baba, Cevat bey bira içer, birayı açtırdı, yanına peynir, yanında maydanoz kırıntıları, yeşilinden sarıya çalmış kavun, bir de güz elması... Cevat bey birayı yarımlamışken kaymakam içeriye girdi. Sağlıkçı senaryoyu sezmişti, pozunu aldı. Kaymakam da pozunu aldı, sanki onu hiç görmemiş gibi Galip Baba'nın yanına geldi. Galip Baba eğildi, hemen para masasının yanındaki masaya buyur etti kaymakamı. Kaymakam bey gündüzleri ayran içerdi, ama duble içerdi. Uzun bira bardağıyla ayranı Galip Baba kendisi doldurdu getirdi. Kaymakam bey ayranı yarılamıştı ki, kıvırcık saçlı oğlan Cevat beyin yanına yaklaştı :

«Seni kaymakam bey çağırıyor» dedi, bir eline maydanoz kırıntılı peyniri, öteki eline de kavunla elmayı aldı. Bardak Cevat beyin elindeydi. Oh olsun, iyi ki kıvırcığın üçüncü bir eli yoktu, bira bardağını eline aldı, şöyle hafifçe doğrultarak, hem de meyhanede yemek yiyenlere göstererek kaymakamın yanına yaklaştı. Meyhanede çağıran kaymakamın yanına elde içki şişesiyle varılır... Uf atasözü gibi.

«Buyrun kaymakam bey.»

«Buyrun oturun Cevat bey.»

Galip Baba yan gözle izliyor. Ayran, bira, peynir, kavun, güz elması, e peki birbirinizle iyi geçinseniz de bizim biralara, kavunlara yazık olmasa olmuyor mu?

«Ha, çok iyi çok iyi, donatayım mı kaymakam bey masayı?»

«Biliyorsun gündüzleri içmem Galip bey. Ama Cevat bey is...»

«Yo şey, ben de içmem, bira işte...»

Konuşmuyorlardı, kaymakam ayranını içiyordu şıp şıp, Cevat birasını içiyordu lık lık. İkisi sanki kukla, ikisini oynatan kuklacı aynı, aynı anda bardakları dikiyorlar, aynı anda bırakıyorlardı.

Kirve Galip Baba, ara sıra yan gözle bakıyor, sonra kıvırcığa,

«Nah şu masaya, bir kuru götür, öteki masaya da makarna» diyordu.

Kaymakam,

«Nasıl olsa seni bir gün tongaya basturacağım Cevat bey» diyordu içinden.

Aynı şeyleri, Cevat bey de içinden içinden diyordu. Bakışsalar, birbirlerine çok sert bakacakları için bakışmıyor; havaya, bardaklarına bakıyorlardı. Kaymakam bey gelip gidip yüzüne çarpan sineği görmeğe çalışıyordu.

Sonunda kaymakam,

«Masama geldiğiniz için teşekkür ederim» dedi.

Cevat bey yanıtladı :

«Bir şey değil.»

Masadan önce kaymakam kalkardı. Yok şayet masada vali varsa, önce vali kalkardı; yok aynı masada müsteşar varsa, müsteşar kalkardı, vali kaymakam otururlardı.

Burada en büyük üst kaymakam... Kalktı. Elini uzattı. Cevat bey güz elmasını tabağa attı, kaymakamın elini tuttu, cansız. Cansız cansız el sıkıştılar.

Amanın, kaymakam bey gidiyor, Galip Baba gördü.

«Hı, hı... Hı şey, Cevat bey yarın düğüne geliyorsunuz değil mi?»

Cevat bey başını salladı.

Galip Baba üsteledi :

«Konuk gibi değil, sünnetçi olarak değil mi?»

Cevat bey yine başını salladı. Kaymakam bey de başını salladı. Galip Baba da başını salladı...

Tamam Serhan'ın pipisi son anda kurtulmuştu.

Serhan'ın pipisi kurtulmuştu ama, bakalım sağlıkçı Cevat bey karısı Sümbül hanımın elinden nasıl kurtulacak? Kalkmış kaymakam beyin masasına kendi ayağıyla tıpış tıpış gitmişti. O kaymakam ki, konuşmamış, demeniş, «Çocuğumun sünnetini yapmanızı rica ediyorum», yok canım yok, sürekli sineğe baktığına göre Cevat beye, ne yani seni sinek gibi görüyorum, bak bir buyruğumla geldin masama oturdun, demiş. Nolmuş Cevat'ın onca savaşı, onca cart curtu, hani altın bileziğin vardı, kaymakam maymakam takmazdın hani? Başını sallamadın mı, 'olur sünneti yaparım' diye. Niye demedin, kime isterse yaptırsın, ben bu herifin çocuğunu sünnet etmem diye?.. Haydi bakalım, haydi git konuş şimdi Sümbül hanımın önünde. Seni Sümbül sapı gibi sündürsün şöyle, dokuz yaşına kadar sokaklarda donsuz gezdiğini yüzüne vursun şöyle.

İyi ama, Galip Baba gidip de karısına bir şey söylemez ki...

Şuradakiler, onlar da karısına bir şey söylemezler ki...

«Hey Cevat açsın mı bir bira daha? Açsın açsın... Oğlum kıvırcık, bir bira Cevat ağabeyine, pek daldı... Dalma dalma. Koskoca kaymakam, niye geldi bu saatte benim lokantama, senin için geldi, yani senin ayağına geldi. Ulan koskoca kaymakamı en sonunda ayağına getirdin vallaha, en oğlum şu bizim ilçeliler hani pek yamandırlar ha, bu ilçeli olduğunu gösterdin, bravo vallaha.»

Sağlıkçı Cevat sırıttı. Doğru ya, kaymakamı ayağına getirmişti. Kaymakam oradayken kendisi sonra geleydi lokantaya, o zaman kendisi kaymakamın ayağına gelmiş olacaktı.

Bira açılırken, Galip Baba sırıtıyordu.

Dışından «Oh yarasın!» diyor, içinden, «Zıkkım iç, nasıl oyunuma geldin, inek!» diyordu.

«Bak yarın saat üçte oradasın ha!»

«Tamam, söz verdik mi, sözümüzü tutarız. Biz erkek adamız.»

«Evet, koskoca kaymakamı ayağımıza getirtiriz. Bunu sana pahalıya ödetir ya, hadi neyse arada ben varım.»

Sağlıkçı, sağlığına düşkün olduğu için, bir buçuk bardak birayla iyice sarhoş olur, fazlasına gerek duymazdı. Hele kışsa, içkinin soğuk havada daha zararlı olduğunu bildiğinden, bir bardak birayla sarhoş olur, dili dolaşırdı.

Dili dolaşık, yüzü karışık, vardı geldi eve çıktı.

Sümbül hanım onu sarhoş görünce,

«Tuu tuu tuu, dedi, razı edemediler içirip de razı ettiler ha. Dokuz yaşına dek donsuz gezeeen...»

Cevat,

«Sus, dedi, bağırma! Koskoca kaymakam ayağıma geldi. İnanmazsan sor Galip'e, koca lokantaya sor. Ayağıma geldi. Şöyle nasıl yaptım, baktım bu yampiç yampiç masama doğru geliyor, tam o sırada sigarayı yaktım, dumanını yüzüne üfüreceğim ve şöyle kibriti sallaya sallaya söndüreceğim.»

«Bırak kibrit söndürmeyi de anlat. Ben olmazsam sen dünyada adam olmazsın, bu evleri benim sayemde yaptın, o bağı benim sayemde aldın, anlat...»

«Dumanı yüzüne üfürdüm.»

«Ayağa kalktın tâbi.»

«Ne kalkması, bacak bacak üstüne attım.»

«Yutturma, soramım meyhaneci Galip'e?»

«Git sor, hem de şimdi sor, istersen birlikte gidelim, sor.»

«Ee?»

«Ne var, dedim. Beni rahat bırak dedim.»

«Gözüm çıksın yalan!»

«Vallaha doğru!.. 'Oğlumun sünnetini yapar mısın rica etsem?' dedi.»

«Oh şöyle burnu kırılsın işte...»

«Kız Sümbül, bende şu parmaklar, elimde bu altın bilezik varken, ben var ya ben, valilerin bile... («Höst, o denli ileri gitme» diye payladı kendi kendini) kim oluyor ki, Galip Baba da geldi, kırma kirvesi benim dedi...»

Sümbül,

«Kirvesi Galip olanın var gerisini düşün» dedi. «Amma içecekler Galip'ten elbette, yemekler Hacı Hilmi'den, yatak çeyizci Sâkin'den, oh oh ben de yaparım böyle sünneti, hem de on kez, on kez...»

Tüm herkes biliyor sünnet yatağının Sâkin' den, pirincin, unun, fasulyenin Hacı Hilmi'den geldiğini, dört koyun bugün gitmedi mi lojmana, koyunları Hacı Hilmi göndermedi mi, bu Hilmi ki insana sıtmasını vermez... Ya meyhaneci Galip, iki yönlü kazanç, hem kulüpten, hem meyhane - lokantadan. Ne denetim, ne bir şey... Böyle sünneti herkes on kez de, on beş kez de yapar...

Acaba?

Acaba?

Ben sana gösteririm kaymakam bey. Şu anda sızdım... Sızdım amma, Sümbül kafamdan soğuk su döküyor amma, ben anımsıyorum, sen bana rica falan etmedin, masama da gelmedin, ben senin masana geldim.

Ben sana gösteririm. Ben sana gösteririm...

«Ben sana bir bardak biradan fazla içme demiyor muyum, bir gün komaya gireceksin, dört çocukla orta yerde koyup gideceksin beni... (İçinden) Ev var iki katlı, altı kirada, bağ bahçe var, bir de dükkân var. Perişan olmam, dul maaşı da bağlarlar...»

Kocası komada, çekti kapıyı çıktı Sümbül hanım... Malmüdürlerine gidiyor. Yooo yooo, geçti orayı, tutturup yolu gidiyor. Aaa, tapucuları da geçti, nereye gidiyor, bu kadın yoksa... Evet evet, tamam, bu sokağa dönünce anlaşıldı. Sıtma Eradikasyoncu Şerif beylere gidiyor.

Şerif beyin karısına, Dürdane hanıma, oh oh Dürdane hanıma bir söz söyle, iki de kendisi katıversin yanına, dürüversin defterini birkaç saat içinde, dolaşıversin de şöylece, kapı kapı. Daha Cevat bey Serhan'ın pisisini (ay pisi de nereden çıktı) pipisini kesmeden, duyulsun düğünde, kay-

makam bey gitmiş de, Cevat beye yalvarmış, meyhanede onca insanın içinde, baş tanık Galip Baba... «Ben ettim sen etme!..»

Ama öyle olmaz...

Böyle demiş Cevat bey, masasının başında dinlenirken, «Ama öyle olmaz, al bakalım İzzet bey şu tuzluğu... Yala bakalım... Haşşöyle, biz adama, tükürdüğünü işte böyle yalatırız.»

Tuzluk yalatma öyküsü de, Sümbül hanımın sündürmelerinden...

Velet Serhan, saati bozdu bile. İki düğmeye birden mi bastı, ne oldu, yoksa elini düğmeler üzerinde çok tuttu da, ayarını mı bozdu, güne bastın mıydı hep ayın üçünü gösteriyor, olanaksız, dörtolmuyor. Ay düğmesine de bastın mıydı yirmi sayısını gösteriyor. Serhan'ın cici dedesi, aylardan yirminci ay hangisi onu arıyor. Saat ayarıysa hiç kalmadı, yanıp yanıp sönüyor kadranda zamanla hiç ilgisi olmayan sayılar çıkıyordu. Cici dede dizlerine vuruyor :

«Şimdi dedesi getirdi bozuk saat taktı diyecekler.»

Bozuk gramofon gibi, dede durup durup böyle söylüyordu.

«Dedee bak, ne çıktı, dedee bak, ne çıktı!» diye bağırıyordu.

Dede, anlarmış gibi saatin içini açtı, ama zılgıtı cicianneden yiyiverdi, hem de nasıl :

«Koca herif, daha çocukluktan kurtulamadı. Neyi alsa içini açar kurcalar.»

«Torun bozdu torun.»

«Ben sana verme dedim.»

«Zırladı, ağladı.»

«Asıl sen asıl, çocuk bozsun da, içini kurcalayayım diye can atıyordun.»

«Başlatma beni ha, başlatma beni ha.»

«Başlarsan nolacak, ha?»

«Anneciğim, anneciğim, anneannemle dedem kavga ediyorlar.»

«Ay yavrum onların da sinirleri bozuk. Düğün olacak, onun telaşı...»

Oysa hiç telaşa gerek yoktu. İşler saat gibi yürümüştü, ama dedenin Serhan'a armağan edeceği saat gibi değil. Her şey oluyordu, sabah kazanlar kurulacak erkenden, öğle yemeğine bişeyler hazır olacaktı; odacılar, erkekleri, kadınları ne güne duruyorlardı. Hele bir davul sabah sabah vurmaya görsün, zurna nazlı nazlı ötmeye görsün, hizmet bölüğü daha çok iştaha gelir, daha çok hızlı çalışırlardı.

İyi de, bu oğlan hemen sünnet olduktan sonra, hediyelerini alırken, dedesi de saati takarken, o acıyla,

«Bu saat bozuk!» derse...

Koskoca kaymakamın karısının babası, kaymakama hanım yetiştiren bir adam, biricik torununa bozuk saat takar mı?

«İyi de, onu sen düşünecektin!» dedi hanımanne.

«Yahu ben, al da boz mu dedim?»

Çocuk uyarıldı. Annesi Şükran hanım çocuğa anlattı. Bu saat kendisine verildiğinde sağlamdı. Tüm ayarları iyiydi, ama kurcalandı, bozuldu. Saat sünnetten sonra koluna takıldığında, şöyle bir «Aaaa ne güzel» denecek, sonra okşanacak...

«Tamam mı Serhan?»

«Tamam anneciğim. Peki o acıyla ya aaaa diyemezsem?»

«Der benim torunum.»

İlçenin bir bu başındaki, bir o başındaki iki caminin minarelerinden ayrı makamla sabah ezanı duyulur.

Bu baştakinde İlyas hoca okur, yaşı yetmiştir ama, sesi sanki on sekizliktir. Bir taze gelin mi ne, bu sese âşık olmuş, sonra göstermişler İlyas hocayı, gelin, «Amanın, demiş, bu ötürüklü mü okuyor ezanı?»

Öteki minareden Bekir hoca okur ezanı. Bekir hoca kırkında, sesi sanki yüz yaşında. İnsan bu sesten rahatsız olur, sinir olur, kalkar yatakta rap diye oturur. Sapır sapır titreyerek ezanın bitmesini bekler. Çok şükür bu kırık ses ilçede gürültü olduğu için, gündüzleri böyle duyulmaz.

Arabacı Selim uyarılmış dünden, ona Galip Baba şöyle demiş :

«Ezanla birlikte geleceksin meyhaneye, kıvırcık seni bekleyecek. Sonra odacı Kâzım gelecek yükleyeceksiniz masaları sandalyeleri, artık iki araba, üç araba, meyhanede ne denli sandalye masa varsa, götüreceksiniz kaymakamlık lojmanının bahçesine...»

Arabacı Selim kalkar kalkmaz ahıra indi, atın yem torbasını tazeledi. Helaya girdi, elini yüzünü yıkadı, geçerken karısına bir tekme attı :

«Kalk lan kalk, ah be anamın zamanındaydı karılık!»

Kadın görevinin başına koştu, çayı koydu, bardakları koydu, zeytini koydu...

Arabacı Selim evden çıktı, arabasının üzerinde, dudağının ucunda üçte bir sigara. Sönmüş amma varsın olsun, ağzındaki çay tadına kekremsi tütün tadı karışıyor, alt damağında çay tadı, üst damağında tütün tadı...

Kaymakamlık lojmanının tuvalete bitişik odasında da Serhan'ın dedesi uyanıyor bu sıra. Gençler gibi geriniyor. Düşünde saati görmüş, tam takılırken Serhan, «O saat bozuk ya» demiş. Şöyle karısının saçlarına bir el atsa mı, azarlar mı? Ne karaydı bu saçlar zamanında? Şimdi apak... Yok yok, gençlikten kalma olanlar da var, şu kulağının dibinde iki tel örneğin, kapkara, ama iki tel.

O iki tele el attı.

Ninecik şöyle gözünün birini açtı, baktı, «Noluyoruz?» gibilerden. Dede, «Bişey yok» der gibi dudağını büzdü. Kadın kaşlarını çattı, «E öyleyse niye kulağımın memesine el attın?» diye. Sırtını döndü.

Dede,

«Kalk, dedi. Sabah oldu. Bir ezan sesi duydum ki canavar sesi gibi. Sonra uyku tutmadı... Bugün içeceğim.»

«Hu?»

Doğruldu nine, dikine oturdu. Dede,

«Şu kadarcık canım, dedi, torunumun sünnetinde.»

Nine,

«Ben karışmam, dedi, midem diye, barsaklarım diye kıvranırsan, öl diye seni getirir atarım bu odaya, yanına bile gelmem.»

«Yahu, şu kadar içeceğim yahu, şu kadar.»

«Yok olmaz.»

«İçeceğim içeceğim...»

Dede, şımarık bir çocuk gibi yatağın içinde zıpladı, biraz daha şımardı, ninenin üzerine çıktı, yumuldu. Nine soluksuz,

«İn üstümden in, dedi. Nefesim tıkanıyor in...»

Dedeyi kaktırdı, dede yana kaydı. Nine doğruldu, kocasına ters ters bakıyordu.

«Yaşlandıkça garip oluyorsun, azacak zamanı bile bilmiyorsun,» dedi.

«Kim azmış yahu?»

«Ben!»

Tapucu Zekeriya bey her zaman ayakta olurdu ezan okunurken. Çok erken yatardı, öyle alıştırmıştı kendisini... Yaşı elliye yakın, ama kendi sorar kendi yanıtlardı :

«Otuz beş gösteriyorum değil mi?»

Kimse, «Elbette» demezdi, o zaman kendisi söylerdi :

«Daha da genç gösteriyorum...»

«Peki Zekeriya bey, gençliğinizi neye borçlusunuz?»

Aman aman, bir aile toplantısında böyle sorulsun da onca kadın kızın içinde Zekeriya beye, o da tutup hemen karısına,

«Haydi hanım kalk, benim zamanım doluyor... Efendim gençliğimi erken yatıp erken kalkmağa borçluyum.»

Karısı da salak mı salak, yünü pamuk diye göster, inanır, pamuğa da yün de, kocasının otuz yaşında gösterdiğine inandırmıştır kendi kendini, salaklığından belki de gerçekten kocasını otuz yaşında görüyor, kendi kırk beşliğini Zekeriya beye uygun görmüyordur, onun için adamın her sözü yüce buyruktur, kalk kalk, otur otur, yat yat...

Bu salak karıya mı teslim edilir o güzelim gül kurusu giysiler, boncuk mavisi giysiler, türbe yeşili giysiler, ütülerken yakıversin, sonra da «Bu koku nereden geliyor?» diye salak salak yanına yöresine bakınsın.

Onun için Zekeriya bey giysilerini kendisi ütüler. Düzenli adam, disiplinli adam, dairesi de öy-

le, denetmen geldi de ne dedi, «Ben böyle düzenli tapu dairesi görmedim» demedi mi?

Şu anda kararını vermiş, kaymakam beyin oğlunun sünnet düğünü için gül kurusu giysisini giyecek. İçine limon sarısı gömlek, koyu al kravat, al çoraplar ve ak ayakkabı. Provası bedava, hele bir ütülesin pantolonu, traşını olsun, saçını tarasın...

«Zekeriya pantolonunu mu ütülüyorsun?»

«Hıı?» (Kör müsün).

«Zekeriya, acaba Cevat bey kesecek mi kaymakam beyin oğlunun şeyini?»

«Kesecekmiş diyorlar.»

«Zekeriya, ya kesmezse?»

«Keser keser.»

«Zekeriya, o kesmezse kasap kesebilir mi?»

«Kasap kesebilir mi hiç kız?»

«Zekeriya, anlattılar ya kadınlar, adamın biri otuzunda sünnet olmuş da, kasap kesmiş şeyini.»

«Haydi haydi, çayı hazırla!»

Nerden çaldı kulağına, hayır hayır karısından duymadı, kimden duydu, akşam eve gelirken, tamam tamam memurlardan değil, Sarı Rüstem söyledi, elma alırken söyledi, hınzır yine de iki tane çürük koymuş içine. O dedi, Cevat bey kesmeğe razı olmuş önce; çünkü kaymakam ayağına gelmiş, ama sonradan vazgeçmiş, çünkü karısı Sümbül hanım istememiş.

Kim der Sümbül'e dört çocuk doğurmuş diye.

Karısı mutfağın ucundaydı, gözüküyordu. Ütüden başını kaldırıp karısına baktı, neydi o göbek öyle, üstelik bir çocuk bile doğurmamıştı. Haydi göbeğin öyle çıkık, ya ardın, niye o çıkık? Zekeriya bey iri kalçayı sever, ama böylesini değil; ardı önü çıkık olanını değil. Ya Sümbül hanım!.. Dört

çocuktan sonra hâlâ maya. O koyu gözler, o küçücük ağız... Yok canım, bir kendi değil, aile toplantılarında tüm erkekler Sümbül hanıma bakarlar. Kâfir, çok da kötü bacak bacak üstüne atar, hele hele divanda geriye doğru kaykılmış oturuyorsa, ta donuna dek gösterir. Donunu gösterdikten sonra da kahkahayı basar, yürekleri yakar. O yoksa, toplantının, konukluğun tadı yoktur. O olsun da varsın kocası olmasın, varsın pansumandan, iğneden, lavmandan geç gelsin. Kadınlar belli etmezler ama, Sümbül hanımı için için kıskanırlar. Bir kezinde meyhaneden nasıl götürmüştü Cevat beyi evine, iki bardak bira içmiş dut olmuştu, çok kızmıştı Sümbül hanım kocasına. Zekeriya o zaman,

«Bana mı bana mı?» diyordu. Sümbül hanım tüm cilve ve işvesiyle,

«Yook canım, yook canım!» diyordu.

Niye kahvesini içmemişti o gün Sümbül hanımın, tüh kafa, «Ben şimdi Cevat'ı yatırır gelirim.» demişti. Şimdi bu adam iki bardak birayla dut olunca, hı, belki o günü kocasını böyle içkili bekliyordur... Belli bekliyordu, üzerindeki gecelik? Haydi oradan sen de, gecelik yoktu, koyu bir giysi vardı...

«Zekeriya, keser mi dersin?»

«Keser keser!»

«Zekeriya birlikte mi gideriz?»

«Yo ben önce giderim, sen sonra gelirsin. Öğleden sonra.»

«Zekeriya, yemek adamlara mı?»

«Öyledir. Çay pişti mi?»

Sümbül hanım mutlaka gelir, elbette sünneti kocası yapacak, şöyle kocasının kaymakamın önünde kasıldığını bir görsün.

«Zekeriya, çay hazır!»

Balkona çıkarsa Sümbül hanım. Lojmanın balkonuna, kocasını izlemek için. Öyle bir masaya oturmalı ki, balkon tam üstünde, Sümbül hanımın dolgun ak bacakları. Uf anam, içkili kafayla...

«Zekeriya, çayını koydum.»

Kimlerle oturmalı, hangi masada ve kimlerle? O sümük sıtma eradikasyoncu Şerif bey olmasın da masasında, üç sözünün mutlaka ikisi yalan. Bir de vura vura konuşması yok mu? Malmüdürüyle oturulabilir, onun da bovardalık palavraları var ama, dinlenir. Kimin gününde söylemiş işte, karısı söylemiş, «Bakmayın siz onun ağzına demiş, belki kocalarınıza çapkınlık masalları anlatıyordur ya, çaptan düşeli nice oluyor, haydi ayım, haydi aslanım diyorum da, ancak öyle, ya... O da on beşte bir...»

On beş günde bir Osman beyin hasta olmasının nedeni demek o. Yok canım belki de o günler gerçekten hastadır. Kolu kanadı kırık olur, öğle gider, bir daha gelmez daireye. Kahveci İdris bile duymuş bunu, sağda solda malmüdürü Osman beye öykünür :

«Ben ben otuz milyona imza atarım, yüz milyona imza atarım, benim imzamla milyonlar konuşur... Evvet, akşam Osman abimiz atmış imzasını o biçim, öğleden sonra fış yatakta.»

«Zekeriya çayın soğuyor.»

«Geldim.»

«Zekeriya, ya kesmezse?»

«Keser keser!»

Yoksa tam olsun, gül kurusunun içine pembe gömleği mi giysin? Şimdi sorsan şu karıya, «Kara giy kara,» der. Zevksiz karı... Hayır zevksiz olan

sensin ki aldın bunu. Boşa. 'Çocuğu olmuyor,' de, boşa. Git Sümbül'ü al... Çüş.

«Zekeriya, üstünün kabuğunu mu kesiyorlar?»

«He he.»

Zekeriya tıraşını oldu, jilet gibi parladı yüzü, lavantasını sürdü. Kolonya kullanmaz, lavanta çiçeğinin kokusunu kullanır Zekeriya bey. Karısı «Saman gibi kokuyor» der, lavanta kokusuna. zevksiz ne anlar ki? Tıraştan sonra lavanta, dışarıya çıkarken gizli çiçek esansı, bir sürüm bu kulağın ardına, bir sürüm öteki kulağın ardına, bir sürüm saça...

Yakıştı yakıştı, nasıl bilir Zekeriya bey, ne zevklidir Zekeriya bey, hele al çoraplar, şöyle orada bir ayak ayak üzerine attı mıydı? Normaliydi, şu al kravatın tam önünde görünen yerinde kocaman bir papatya olmalıydı ki, gömlekle, sarı gömlek, sarı göbekli papatya... Ama böyle de iyi, böyle de yakıştı. Şu mendili de şöyle göğüs cebine, tüttü... Aslı ellilik olup, otuz beşinde gösteren Zekeriya bey düğüne gitmek için hazır, ama düğün evi hazır değil...

Hazır hazır... Masalar kondu hazır, sandalyeler kondu hazır, Galip Baba'nın garsonlarına, onca daire odacısına Serhan'ın dedesi buyruk veriyor.

«Şu uzun masa şuraya...»

«Şu örtüyü ona serin. Şu sandalye kırık, dışarı atın.»

Dede emekli albay olduğu için coşkulu, kıvırcığa, odacılara, odacı karılarına komut verir gibi, bağırıyor. Hanımanne, kocasının bölük kumandanı olduğu yılları anımsıyor, subay lojmanları he

men kıtanın dibinde, oracıktan izliyor kocasını, ne de gür sesi var kocasının. Şimdi de gür sesi ama, o uzun boyuna bir şeyler olmuş, sırtına dek dimdik de, sanki ondan sonrası ha yıkıldım ha yıkılacağım diyen dikeçli duvar gibi. Kocaman ak saçlı kafası, bir bu yana, bir öbür yana dönüyor...

«Becerir bu işleri becerir,» diyor.

«Hı, kim?» diye Şükran soruyor.

«Baban kızım baban. Kaç yıl gazino subaylığı yaptı.»

«Ay babama mı kaldı anne?»

Şükran hanım, saçlarının tastamam kırk iki yerine kırk iki kâğıt tutturulmuş, sarılmış, bağlanmış olaraktan balkona çıkıyor.

«Baba baba!»

«Kızım bırak yapsın, torununun düğününde yapmayacak da ne zaman yapacak?»

Şükran hanım az sonra o başındaki kırk iki ipi çözecek, saçını gazete kâğıtlarının içerisinden çıkaracak, bir tarayacak, böyle kıvır kıvır koçun kuyruğundaki kıvırcık tüyler gibi. Bugün gözünü başka tür boyayacak, göz kuyruklarına turuncu kalem çekecek, göz üstlerine de kavuniçi far sürecek. Sağolsun şu odacı Kâzım'ın karısı, ne becerikli kadın öyle, bir gün önce Şükran hanımın kaşlarına tastamam iki saat uğraştı; ama kaşları ne yaptı, yay ki ne yay, koy oku çek kaşı; uf, ok bu ilçeden o ilçeye uçsun kurşun hızıyla. Bu Zilfiye çok yaman, korukla ağda yapıyormuş, koruğun ağdası limonun ağdasından daha iyiymiş, denemesi bedavaymış, vereymiş buyruğu hanımı, (Zilfiye'nin Kâzım'ı kaymakamlık odacısı olunca, Zilfiye de kendini maaşsız ücretsiz olaraktan kaymakamlık lojmanının hizmetçisi kabul edivermiş, onun

için Şükran hanıma hep hanımım, diyor) ondan sonra yapaymış ki bir ağda, elceğiziyle bir yapıştıraymış ki kaymakamın karısının baldırlarına şap şap...

«Kadın kadınayız hanımım, isterseniz üst yanları alırım, siz uzanırsınız, işi bana bırakırsınız.»

Şükran hanım Zilfiye'yle bu denli içten olmamıştı; öyle ağdalık mağdalık, sünnet düğününün telaşı, heyecanıyla iki günde Zilfiye'yle içten oluverdi. Ama bunlarla öyle içten olmaya gelmezdi, ağdayı yaparken tam kalçasının üzerindeki o kocaman kızıl beni görür, sonra orda burda, «Şükran hanımın tam kalçasının öpülecek yerinde öyle bir al ben var ki...» derdi. Öpülecek yeri? İzzet bey karısıyla ne zaman sevişse, Şükran hanımı yüzükoyun yatırır, o al beni öperdi. Çok düşündü bu konuyu Şükran hanım, «Niçin kocası her sevişmede tutar kendisini ters çevirir, orasını öper???» Şükran hanım okumuş kadın, liseyi bitirmiş, lisede yüz elli sayfa da psikoloji okumuş, o bakımdan bilgisi çok. «Kocam aslında sadist ruhlu, hayır hayır sevişirken sadist... Ama benden çekiniyor, daha doğrusu beni çok sevdiği için çekiniyor, beni incitmek istemiyor. O zaman hemen beni yüzükoyun çeviriyor, kalçamın orasını öpmeğe başlıyor. Aslında orayı ısırmış, kanatmış olarak görüyor, böylece sadist ruhunu doyuma ulaştırmış oluyor.»

Annesi evlenirlerken Şükran hanıma,

«Kızım o benini sakla birkaç gün, gösterme kocana» demişti.

Hıh, şu annenin dediğine de bak. Sen ne diyorsun be anne, biz çırılçıplak ilk kez bu gece yatağa girmeyeceğiz ki, daha önceden kaç kez girdik; ama yemin olsun bir yere dek, oraya gelince ikimiz de durduk.

«Haydi durmayın, durmayın...»

Böyle bağırıyordu dedecik. Oysaki tüm masalar sandalyeler konmuştu, örtüler yayılmıştı. Ama alışkanlık işte. Serhan yanındaydı:

«Kime bağırıyorsun dede?» diye sordu.

«Hiç hiç... Bana bak, saat bozuk demeyeceksin ha!»

«Tamam dede!»

«Gel, giyineceksin...»

Ninesi çağırıyordu. Torununun sünnet giysisini o giydirecekti.

İyi de kaymakam bey neredeydi?

Çocuk içeriye girince annesi sordu:

«Baban nerde?»

«Etlerin başında, ühü anne, koyunları böyle cırp cırp boğazladılar, şimdi yüzüyorlar.»

Serhan'ın sünnet giysisi çok güzeldi. Galip Baba kirve olduğundan gitmiş, giysiyi kentin en iyi sünnet giysileri satan dükkânından almıştı.

Hanımanne, giysinin kumaşını okşuyor,

«Uf uf aman aman» diyordu. «Kız bu gecelik saf ipek olmasın. Amman ziyan etme bunu. İnşallah kan falan da olmaz, yıkanmaz ki, kan da leke yapar. Hiş Serhan, dikkatli ol ha, kan etme bu geceliği.»

«Anne, çocuğa kandan söz etme, zaten korkuyor.»

«Korkmuyorum, niye korkayım ki?»

«Kızım kumaş çok iyi kumaş, sünnetten sonra çok iyi yastık yüzü olur, şu ipeğin güzelliğine bak. Sakın bunu Galip beyin hanımı sandığından çıkarıp vermesin, hu Galip bey diktirmiş olmasın?»

«Saçlarım nasıl anne?»

«Evlendiğin gün gibi güzelsin kızım, yalnız saçların değil.»

At kapıda kişniyor. Başında kara kuru bir çocuk bekliyor, şöyle on beş yaşlarında. Kaymakam çocukla az önce konuştu. Kaymakam çocuğun saçlarını okşadı, adını sordu :

«Hüseyin!»

«Kaçıncı sınıfsın?»

«Üçten çıktım.»

«Köyden ne zaman çıktın?»

«Yatırmadı beni muhtar emmim, kaymakam beye söz vermişim dedi, yatsıyınan birlikte köyden çıktım, çok erken gelmişim ilçeye, girişteki çeşmenin yanında at da ben de uyuduk.»

Serhan giysiyi falan unuttu koştu atın yanına indi. Hemen çıktı üzerine. Kara kuru çocuk Serhan'ın karşısında bile hazırol duruyordu. Serhan ata, «Çüh çüh» diyordu, ama kara kuru çocuk yularından tuttuğu için hiç kıpırdamıyordu.

«Bu at saatte yüz kilometre hızla giden bir arabayı geçebilir mi?»

«Kilometre, bilmem ki ben kilometre...»

«Bin tane metre yanyana gelince, kilometre olur, yüz metreye hektometre, on metreye dekametre derler. Dünyanın çevresi kırk bin kilometredir. Onun kırk binde birine metre derler. Asıl metre Paris'tedir, anladın mı?»

«Hı...»

«Gider mi şimdi bu, yüz kilometre hızla giden arabayı geçer mi?»

«Kilometre, bilmem ki ben kilometre?»

«At ayakta mı uyur, yatarak mı uyur?»

«Yorgunsa ayakta, yorgun değilse yatarak.»

«Serhaaan Serhaaan!..»

Serhan atın üzerinden kara kuru çocuğun omuz başına basarak indi.

Kızarmış et kokuları kaymakamlık lojmanının bahçesini doldururken, Serhan sünnet giysisini giymişti. Aman aman ne yakışmıştı. Anneannesi ağlayıverdi. Dedesi içini çekti, oğlanı şapur şapur öptüler.

Kaymakam poflayarak yukarıya çıktı; sanki koyunları o kesmiş, o yüzmüş, o parçalamıştı.

«Daha tıraşımı bile olamadım.»

Karısı seslendi. Bu sesin tonunu bilirdi İzzet bey...

«İzizieet!..»

Uf, şu saçlar, şu gözler, kapıya topuğuyla vuruverdi. Kapı her zamanki türkülü gıcırtısıyla kapanırken, karısına sarılmak istedi ama, kadın sanki nefret ediyormuş gibi itti kocasını.

«Ne yapıyorsun?» dedi.

«Kimse gelmez.»

«Ondan değil, makyajımı, saçımı bozarsın, saatlerdir çaba harcıyorum.»

Şükran hanımın beline sarıldı, uzaktan izledi onu, yüzünü yaklaştırmadan.

«Bu gece yerim seni Şükran!»

Şükran hanım, korkuyormuş gibi yaptı, sesini inceltti; yalvarır gibi :

«Nolur yeme beni...»

Kaymakam, anırır gibi, kişner gibi sesler çıkardı.

«Hıır hıır, aai aaaai yicem yicem» dedi.

Saat sekizi on geçeden, tam otuz dört geçeye dek ortaokul müdürüyle karısı kavga ettiler. Tas-

tamam yirmi dört dakika. Oysaki bir dakikalası daha vardı. Genellikle yirmi beş dakika kavga ederlerdi. Kızları Filiz saate baktı :

«Bir dakika eksik ettiler,» dedi.

Ama çok söz sığdı bu yirmi dört dakikanın içine. Müdür on dört yıldır buradaydı, çok sevmişti burasını. Karısıyla burada evlenmişti, ikisi de bu ilden değillerdi. Karısı durmak istemiyordu, ama müdür sanki kırk top iple ilçenin ulu çınarına bağlanmış, bir fıçı ziftle kale duvarına yapıştırılmış gibi yapışmış, iyice sıvanmıştı ilçeye. Kokmaz bulaşmaz, suya sabuna dokunmaz, gelen ağam, giden paşam, bazen belânın altından uçmuş, bazen bu yanından sıvışmış, bazen o yanından sıvışmış, ama hiçbir zaman belânın üzerine çıkmamış, hep boynunu kırmış, on dört yıldır aynı koltuğa oturmuş. (Yo hayır aynı koltuk değil, üçüncü koltuk, sonuncusu dönerli!)

24 dakikalık kavga tutanağından bazı sözler:

«Hayatımda senin gibi yüreksiz adam görmedim.»

«Sen o derneğe üye olmayı yüreklilik mi sayıyorsun?»

«Hayır yüreklilik değil, ama inanıyorum.»

«Bana, kocana inan.»

«Sen ne bilirsin be! Benden yüksek bir öğrenimin mi var, senin bitirdiğin okulu ben de bitirmişim, sen ne aylık alıyorsan, ben de aynını alıyorum. Sen hiç gazete dergi okumazsın, ama ben okurum, asıl sen bana inan.»

«Ama ben müdürüm.»

«Okulda, burada değil. Senin müdürlüğün de sökmez bana, anlıyor musun? Sen müdürsün diye gitmem ben o kaymakamın sünnet düğününe, anlıyor musun, gitmem.»

«Sonra söz olur, ortaokul müdürünün karısı gelmemiş derler. Hasta olsan neyse.»

«Gitmem ben o herifin düğününe.»

«Herif deme, o senin üstün.»

«Hadi be, üstümse sünnet düğününe gideceğim diye bir kural da yok ya.»

«Sen hiç beni düşünmüyorsun.»

«Gitmem diyorum sana gitmeeem.» (Çok sesli)

«Cehennemin dibine git.»

«Ağzını bozma, ben de bozarım sonra.»

«Hayvan kadın...»

«Sen ve senin gibiler koltuğunuz uğruna karımızı hayvan da yaparsınız, çünkü hayvanoğlu hayvansınız!»

Bundan sonra daha kötü sözler de var ama Filiz kulağını tıkadığı için duyulmadı. Ortaokul müdürü (Ki kendini bakanlık genel müdürü falan sanır, olasıya kafası iridir gövdesine göre, kafasının içinin salt akıl dolu olduğunu sanır) işte bu akıllılığı yüzünden, sünnet çocuğuna hediye değil, eve hediye sloganından yola çıkarak, üçlü bir şamdan almış ki kaymakam beyine, tam kaymakam beylere yaraşır, nolur nolmaz, kaymakam bey başka yere hediye etmesin diye yanındaki sarı madenine de yazdırmış mı, «Daha nice mutlu günlere... Ortaokul Müdürü Salih Zeki Yolgeçen ve Karısı»... Salih Zeki Yolgeçen... Ne zaman okul yazmanı bir yazının altına adını açsa, imzalanmak için bu yazı önüne konsa, içi gider ortaokul müdürünün «Tam bir prof adı» der...

Onca kavga üstüne, şimdi bir yandan çayını yudumluyor, bir yandan da götüreceği hediye-

nin al selefon kâğıdını sarıyor, hışır hışır, hışır hışır... Tepesinden de bir kurdele görünsün, belli olsun, ak kurdele. İyi de hanımsız???

«Buyrun buyrun Salih Zeki bey!.. Yıldız hanım nerede?»

«Yıldız kırk derece ateşle yatıyor!»

İnşallah kırk iki ile yatar, zaten kırk üçe çıktı mıydı, tık yüreği durur. Yo bugün ölmesin, sayın kaymakam beyimin sünnet düğününün olduğu bir günde, ilçede acılı bir olay olmasın, yarın ölsün.

Ortaokul müdürünün hediyesi bu, peki malmüdürü Kıllı Osman'ın hediyesi? Koskoca malmüdürü, parayla oynayan adam, bir kez o belli bir şey, Serhan'ın pipisi kesildikten sonra yakasına kâğıt paranın en büyüğünü takacak. Bu para takma işi orada sonradan olacak şey. Hediyesi? Evden gidecek? Osman bey onu çoktan düşünmüş. Elektrikli tren. Karısı Perinaz hanım,

«Çok yahu Osman vallaha billaha çok, dünyanın parası o elektrikli tren, Almanyalı tanıdık o fiyata verdi, başkasından olsa...»

«Kocaman kutusuyla götüreceğim.»

Perinaz hanım ne dese boş, yıllardır kocası öyle, devletin parasını kendi parası sanır, iç donu kara dimidendir Osman beyin ama, görüner ceketi ülkenin en iyi konfeksiyonundandır. Giysi falan da bir yana, Osman beyin en çok sevdiği şey, parayla hava atmaktır. Hep birlikte oturulduğu değil mi meyhaneye, tamam, illâ ki tüm masanın parasını o verecektir. Verdirilmez, küser tepinir, bağırır, çağırır... Hep öyle yapar, şöyle sol eliyle sağ bacağını bir yakalar, öteki bacağa doğru çeker, sağ elini sağ cebine sokup para

tomarını çıkarır ki, dersiniz aylığı iki yüz bin, üç yüz bin... Bilinmez, hava olsun diye paraların arasına, para boyunda gazete kâğıdı mı keser koyar, çok görünsün diye...

«Osman, onu saklayalım, bak şu şey var ya, bak bak ne güzel, bakır tepsi.»

«Hayır, tren gidecek.»

«O velet iki günde bozar onu.»

«Ben götüreyim de o bozsun.»

«Ben gördüm amma onun gibi velet çocuk görmedim.»

«Babası gibi fırlama!»

«Bana bak, çok içme ha!»

«Karışma sen.»

«Çok içince zırvalıyorsun, başlıyorsun çapkınlık palavralarına. Ben oradayken adamların yüzüme bakıp bakıp senin çapkınlık yalanlarını dinlemek istemem. Yaşını başını aldın artık, kızın gelinlik çağa geldi, ayıp.»

«Niye, çapkın değil miydim gençken?»

«Kaç nüfuslu kasabanın çocuğusun sen? Çapkın olsan nolacak, olmasan nolacak!»

«Hadi, o Şadiye de yalandı, de.»

«Ihu, o kadına ha, şu erkek milleti ne zevksiz oluyor, Şadiye değil, harardı harar! Bırak hadi yirmi beş yıllık şeyleri. Bana bak, davulcuya üç beş kuruş bahşiş at da, sakın sünnetçiye!.. Adam zengin oldu zengin. Bir sağlık memurluğuyla olacak şey mi o evler, şeyler...»

«O Cevat denen herifi mahvetmek benim elimde yaa, hadi neyse, diyorum. Ulan, desem, onca sünnetin, onca pansumanın, iğnenin vergisi nerede ha, vergisi? Seni vergi kaçakçısı, seni! Sen hiç devletini düşünmez misin? Sen hiç mille-

tini düşünmez misin, o kaçırdığın vergide tüyü bitmedik yetimin hakkı vardır, anlıyor musun?..»

Evet anlıyorum, gücün bana mı yetiyor, neyim var ki benim, altlı üstlü bir evim, babadan kalan bir dükkân, bir de ufacık bağ... Sen niçin bakmıyorsun Hacı Hilmi'ye ha? Sâkin beye, Selâm beye, Duran ağaya? Kaç lira vergi verdi onlar? Hacı Hilmi'nin defterini sen ayarlamadın mı? Tövbe, haşa, yardım ettim, görevimiz... görevimiz...

«Madem öyle, yakalasana vergi kaçakçısı diye? Sümbül hanıma mı acıyorsun?»

Ah Sümbül'ün bacakları. O yılbaşı gecesi, o divanın üzerinde, «Tombala tombala!» diye bağıraraktan bacaklarına vurması, zıplaması, donu... Ah eskiden olacaktı, ah Kıllı Osman'ın gençliği olacaktı... Kılına meraktan, ne yapar eder Sümbül'ü elde ederdi.

Ayı Cevat nolacak? Lan, o karı bende olacak ki, şu yaşında!...

Sağlıkçı Cevat'ın içtiği biranın etkisi gece yarısından sonra azalmış, sabaha karşı tümden etkisini yitirmişti. Kalkmış biraz su içmiş, gene yatmıştı. Gece lambasının yeşil ışığında karısının yüzü bir çocuk yüzü gibi güzeldi. Ama sağlıkçı Cevat şimdilik bu güzelliği görmüyor, Galip Baba'nın lokantasını görüyordu. Kaymakam, hiç ağzını açmamış, rica mica etmemiş, ama o Serhan'ı sünnet etmeğe razı olmuştu. Sünnet işi bitsin, Galip Baba yayardı yöreye, lokantada olanları olduğu gibi anlatırdı. Şimdi anlatmıyorsa, kendisi kirve olduğu içindi, Cevat beye gereksinme duyduğu içindi. Bu kaymakama gösterme-

li, ama nasıl göstermeli?.. Kıvırcığa diyebilirdi, «Git lan, gelmiyorum işte, burası meyhane, bir şey varsa o gelsin benim yanıma.» Kalkmış kuzu kuzu gitmişti. Serhan'ın pipisi geldi usuna, «Ulan eşeği dövemiyorsun, hıncını semerinden ha... Şu oğlanın pipisini bir güzel yanlış yunluş kes, al tepesinin ucundan, tepesi alınmış patates gibi yap, yaşamı boyunca rezil olsun her soyundukta o iş için. Bassın babasına küfrü, bassın babasına küfrü. O küfrü basarken karşısındaki kadın da baksın baksın, kahkahayı bassın : 'Ha ha ha, şeye bak şeye, tepesi uçurulmuş rafadan yumurta gibi'...»

Güldü... Sesli.

Karısı uyandı, «Ne o?» dedi Sümbül, «Niye gülüyorsun?»

Anlatamadı karısına. Anlatsa, kadın hemen anlayacaktı akşam yalan söylediğini.

«Hiç hiç...» dedi. Kolunu karısının boynunun altına uzattı. Sümbül sokuluverdi kocasına. Bacağının birini kocasının üzerine koydu. Cevat kolunu sıktı, karısını öptü. Sümbül,

«Hâlâ bira kokuyorsun, dedi. İçme şu zıkkımı o kadar... Az iç. Yarım bardak iç. Ne güzel oluyor o zaman.»

Cevat çakırkeyf oluyor o zaman. Çakırkeyf olunca Sümbül çok seviyor. Çünkü o zaman Cevat uzun süre sevişebiliyor. Sümbül istiyor ki, kocası uzun süre sevişsin, çevire çevire, döndüre döndüre. Gece yarısı, çocuklar uykularının derin yerindelerse, bağıra bağıra sevişsinler... Öylesini seviyor işte Sümbül...

Kim bilir, sağlıkçı Cevat, belki de bu konuda da sağlığını düşünüyor. Sonuç aynı olduktan sonra ne gerek var onca çabaya.

Karısının saçlarını okşadı, kadın biraz daha bacağıyla Cevat'a abandı. Ama Cevat fırladı kalktı yataktan. Tuvalete girdi. Orada düşündü. Şimdi çekip gitse, ki kimse karışamaz... Bekleniyor, on ikiye dek... Belki belki diyorlar, saat oluyor bir... Canım kaymakam beyle arası açık ya, onun yemeğini yemek istememiştir, tam saatinde gelecek, kesilirken... Saat iki, gene yok... Telaş. Bakın şuna, nerede? Koşturmalar... Evde yok. Nerede? Bilmiyorum. Ama çocuk kesilecek. Bilmiyorum, dedim size. Yokmuş kaymakam bey... Karısı da nereye gittiğini bilmiyormuş. Haydi doktor göster kendini... Yahu bırakın şu adamı, tırnağını kesemeyen adam pipi mi kesebilir, alır başını keser atar, bırakın şunu yahu...

«Çıksana be helâdan...»

«Hı sen de mi kalktın karıcığım?»

«Kaçta gideceksin sünnete?»

«İki buçukta.»

«Niye?»

«Hemen kesip geleceğim.»

«Sen ne söylüyorsun be, ben gitmeyecek miyim yani? Doğru dürüst git de nasıl olsa ayağına kadar gelmiş. Çök masanın birine, kurul şöyle, kasım kasım kasıl; kasıl ki kaymakamın ayağına geldiği belli olsun. De çıksana, patladım!..»

Cevat tuvaletten çıktığında karısı donunu çıkarmış, geceliğini çemirlemişti.

«Üf» dedi Cevat, «Fıstık gibisin!»

Sümbül tuvalet taşına otururken seslendi kocasına :

«Yataktan kaçan herif!»

III

«PİPİCİ CEVAT BEY!»

A yavrum Abbas, daha önce ne iş yapardın sen? İçi boş yemesi hoş... Dizerdin tepsiye içi boşları; üzerine de çekerdin naylonu (Belediye başkanı bu konuda çok titizdi, ilçede yol yok, tüm yollar toz topraktı; para yoktu, yel bir savurdu mu kapkara toz suratlara imza atar, insanın cebinin içine bile girerdi, hele bir şeyin içi boşsa...) «Haydi içi boş, yemesi hoş!» diye bağırırdın. Okul önleri, sokak araları, top oynanan arsalar, ama yaz gelip de havalar ısınınca kimse dönüp de senin içi boşlarının yüzüne bakmazdı. O zaman tarlaya tapana, iki çocuk, bir karı, bir de ana. Ama ne yaptı seni Cevat bey. Uzaktan akraban, amma bu zamanda ha, bu zamanda, akrabanın akrabaya yaptığını akrep yapmazmış da, o ne yaptı? Tuttu seni hastabakıcı yaptı. O olmasaydı hiç hastabakıcı olabilir miydin sen? Ay bir, maaş cebe gir. Salt maaş mı ha Abbas, salt maaş mı? Sağlık ocağı burası, sanki hasta yatarmış gibi kurudan yiyeceğin çıkar, ilaç olsun diye hastanın yatmadığı sağlık ocağında. Pirincin beleş, yağın beleş, bulgurun beleş, makarnan beleş, peynirin beleş, her bişeyin beleş... Diyeceksin, hemşirenin de beleş, doktor beyin de beleş, ama onlar okumuşlar Abbas... Yo yo, hem öyle konuşma, doktorun yiyemediği bulgur senin,

yiyemediği makarna senin, yağ senin, kullanamadığı sabun senin. Bir elin yağda bir elin balda Abbas!.. Maaşından ne harcıyorsun ki, keyfin beyde yok, bir kralsın ki, madalyaların eksik, ocağın kapısında. Var mı senin gibi ayak ayak üzerine atan? Okul önlerindeyken öğretmenler tek orada satış yapmana izin versinler, bir şey demesinler diye, öğrenci gibi selamlardın onları, ama şimdi rapor almağa gelenlere, hı, nasıl tepeden bakıyorsun. Yok, doktor gitti, gelmez, yok dedik, orada durma, burada dur...»

Çok çok şey borçlusun Cevat beye. Doktor bugün varsa yarın yok, ne doktorlar gördün sen, üç gün duran oldu, üç ay duran oldu, ama üç yıl duran doktor olmadı. Sen Cevat beye bak, doktor bugün var yarın yok, amma Cevat bey hep burada, demirbaş. Ne görev verdi sana Cevat bey, doktorla hemşireyi izle demedi mi, bunlar öpüşmesinler demedi mi? Öpüşürlerse sonu kötü olur demedi mi?

«Olur ya, ateşle barut hiç bir arada durur mu? İkisi de bekâr, onun canı karı ister, onun canı koca ister.»

«Yani izlemiyor muyuz biz?»

«Gözüm önüne aksın ki, gece yarıları bile uyanıp geliyorum, bakıyorum. Ben şüpheleniyorum. Ahacık doktorun lojmanı şuracık, sağlık ocağının bahçesinin kıyıcığında. Peki, hemşire Kısmet hanım nerede yatıyor? Ocak binasındaki odasında. Oda kapısını açacak, bir aralık geçecek, sonra dışarı çıkacak, kayrak taşlı yoldan hop doktorun lojmanı, kapı zaten açık olur, dalıverir içeriye.»

Amanın!..

Öyle olmaz, doktor çıkar lojmanından, sağlık ocağının doktoru değil mi Musa bey, girer ocağa, döner sağa, aha ikinci kapı, zaten açık ki, hop güm Kısmet hemşirenin yatağına.

Amanın!

Evet, iyi düşünmek gerek, kafayı çalıştırmak gerek. Bunlar karı koca değil, yatsınlar bir yatakta sekize dokuza, hatta ona... E peki yatamayacaklarına göre ne yapacaklar, tam gün doğarken, evli evine, köylü köyüne, evi olmayan sıçan deliğine. İşte o sıra ya hemşire Kısmet çıkacak doktorun lojmanından, ya doktor çıkacak hemşire Kısmet'in odasından...

Bu sabah gördü Abbas, daha alacakaranlıkta Bekir hoca korkunç sesiyle ilçeyi korkuya boğarken.

«Amanın, dedi, amanın!..» kapı kulübesinin camlı penceresinden gözetlerken, gözlerine inanamadı ilkin, o mu, o değil mi, yoksa çarşafa sarılmış bir cin peri mi? Hop, ocağın kapısının ışığından geçerken gördü tanıdı : Kısmet hemşire...

İlkin eve koştu, karısını uyandırdı, anasını uyandırdı, dedi :

«Böyle böyle...»

«Amanın, dedi anası, öyleyse varıvermiştir kıza doktor.»

«Hayır ana, kız varmış gitmiştir doktorun yanına.»

«Lan bu varıverme, başka türlü varıverme!..»

«Haa?»

Karısı, «Hii hii hii!» diye güldü. Abbas güldü :

«Ne gülüyorsun kız, soyka!»

«Doktor varıvermiş de hemşireye ona gülüyorum, hi hi hi!»

«Bok yiyen, ne varmış bunda gülecek?»

«Evli değiller ki, hi hi hi! Varıverdiğine göre kız malamat olmuştur!»

«Yok bırakacaktı elin oğlu? Ben gidiyorum şimdi Cevat beye, haber vermeye.»

«Dur, dedi anası, daha erken.»

«Ana erken erken haber vereyim de.»

«Lan olan olmuş, dur bekle accık.»

Kapı çalındığında Cevat çayını içiyordu. Çocuklardan ikisi uyanmıştı. Onlar da kahvaltı sofrasındaydılar.

«Hı, dedi Cevat, niye geldin Abbas?»

«Tamam, dedi Abbas, hemşire doktorun lojmanından çıktı.»

«Hı?..»

«He vallah.»

«Kimseye bir şey deme.»

«Anama karıma dedim.»

«Ağızlarını tutsunlar.»

«Yırtarım ağızlarını. Anam diyor ki, doktor varıvermiştir kıza, diyor. Yani, şey yani.»

«He he, hadi git sen.»

Cevat sofraya oturduğunda, Sümbül sordu :

«Niye gelmiş?»

«Çok önemli!»

«N'olmuş ki?...»

Cevat çocukları gösterdi, onların yanında anlatılmaz, diyordu.

Odaya geçtiler ama, iki çocuk ikisi de koşup geldiler. Sümbül, çocuklara,

«Çıkın!» dedi ama, iki çocuk da omuzlarını kaldırdılar. Sümbül,

«Şımarık köpekler!» dedi çocuklarına. «Sizi zaten hep bu adam şımartıyor.»

Kahvaltı masasına oturdular. Cevat çocukların görmez yanından Sümbül'e olanları anlatıyordu, işaretler yapa yapa. Çok kötü bir işaret yaparken, çocuğun biri yakaladı. Kardeşini dürttü :

«Bak bak, babam ne yapıyor?»

Cevat bağırdı :

«Çayınızı için be!»

Sümbül, doktorun yaptığını anlamıştı da, kiminle yaptığını anlamamıştı. Eylemi bildiğine göre, rahatça çocukların yanında sorabilirdi :

«Kiminle?»

«Hemşireyle?»

«Uuuu, nerde?»

«Lojmanda. Çıkarken görmüş. Böyle hemşirenin saçı başı dağınıkmış.»

«Uuuu, olanlar oldu desene!»

Kız sordu :

«N'olmuş anne?»

«Zıkkımın peki olmuş.»

Sümbül kocasına döndü :

«Hamile kalırsa?»

Oğlan sordu :

«Hemşirenin bebeği mi olacak anne?»

«Çayını iç!» diye babası bağırdı.

«N'olacak şimdi Cevaaaat?»

Sümbül o denli acılı sormuştu ki bu soruyu, sanki sabah sabah doktorun lojmanından çıkan kendisiymiş gibi... Bir yandan da karnını tutuyordu.

«Doktor alır mı dersin Cevat?»

«Bilmem ki...»

«Fingirdek kız, en sonunda doktorun başını yaktı. Safoğlan... Gör bak, üzerine nikâh da kıydırır, böyleleri şanslı olur, doktora yular da takar, istediği yere çeker.»

«Kaymakam böyle işlerle uğraşsa ya, devletin resmi dairesinde.»

«Ne yani aralarına girip yata mıydı?»

Şimdi mi gitmeli sağlık ocağına, yoksa yarın mı? Şöyle varıp, nasılsınız doktor bey, nasılsınız hemşiranım? Hı, ama gözler, bilen gözler, böyle baş sallaya sallaya, anlamlı baka baka, gece karıştırdığınız haltı biliyorum. Bugün değil yarına...

Cevat elini ağzını yıkamağa gitti. Sümbül de masadan bardakları aldı. Oğlan kıza sordu :

«N'olmuş?»

Kız yanıt verdi :

«Doktor hemşire ablayı gebe bırakmış.»

Sünnet düğününe ilk gelen konuk, saat on bire çeyrek kala adımını lojman bahçesinin kapısından attı, Posta Müdürü Tayyar bey. Sağ elinde hediyesi, sol elinde fötrü, hava azıcık sıcak. Ev hediyesi almış, elektronik bir duvar saati, hem de kaçak... Zevkine göre beş tane saat arasından seçmiş onu Tayyar bey. Böyle sapsarı zemin üzerinde mor rakamlar ve badem yeşili akrep yelkovan. Saniyesi de var, o al renkte, tel gibi incecik, böyle her tık'ta pıt pıt ilerliyor. Evde çok düşünmüştü, pilini takıp da mı götürseydi, yoksa pilini takmadan mı götürseydi? Sonra karar vermişti, bu saatin saat gibi işleyebilmesi için mutlaka pil gerekli, pil olmazsa buna saat denmez. Pilini takmış, saati ayarlamış, akrep yelkovan takılmasın diye kadranı yukarı doğru getirmiş, o durumda paket yapmıştı.

«Hoş geldiniz efendim...» diye dede karşıladı.

Sık geldiği için ilçedeki memurlar tanıyorlardı Şükran hanımın babasını.

«Buyrun, dedi Tayyar bey, efendim hediyemiz.»

«Aman ne zahmet ettiniz.»

Duyduğuna göre hayvan sağlık memuru da elektronik duvar saati almış. Varsın olsun, kaymakam bey birini yatak odasına asar, birini oturma odasına... Yalnız yine duyup işittiğine göre, hayvan sağlık memurunun aldığı saat, kendi aldığı saat ayarında değilmiş. Çünkü kaçakçı, beş saatten, ikisi için ayrı, diğer üçü için başka eder söylemişti. Gerekirse düğünde bir yerde belirtmeliydi; tutup da kaymakam bey, ikisini aynı saat sanmasın. Ucuz olanı pil zayıflayınca ayarını şaşırır, ileri gider, geri kalırmış; ama pahalı olanı, pil tükeninceye dek hep aynı ayarda gidermiş; pil iyice zayıflayınca kendi kendine duruverirmiş, ama asla öteki saat gibi insanı aldatmazmış.

Zelihanım sonra gelecekmiş. Tayyar bey, kendisini avlunun ucundaki masaya buyur ederken dedeye böyle söylüyordu.

Mırıldandı :

«Daha kimse gelmemiş.»

Ama dede duydu :

«Bayanlardan gelen çok, dedi. Yukarısı kaynıyor.»

Bayanlardan, Tayyar beye nesiydi? Tayyar bey çok iyi içkiciydi. Dünyanın rakısını içse, hani bilse, telde bile oynardı o kafayla, değil dalgalanmak; dimdik bu yandan öbür yana geçerdi. Ne içi bulanırdı, ne kafası bulanırdı, içtikçe iştahı artar, içtikçe kafasının daha iyi çalıştığını söylerdi. Kafayı çok bulduğu zamanlar, bir kompütür üzerine çalıştığını, yakında bu büyük buluşuyla dünyanın yerinden oynayacağını söylerdi. Ama ne kompütürü gören vardı, ne de planlarından haberi olan. Bu kompütür postacılıkta çağ açacakmış. Ah

gözü kör olsunmuş, bu dağ başında kendisini posta müdürlüğünde öldürüyorlarmış. Oysaki elinde olanak olsaymış, deseymiş ona Ulaştırma Bakanlığı, «Gel Tayyar, işte sana laboratuvar, maaşı parayı hiç düşünme, kurtar insanlığı buluşunla...»

Tayyar bey kafayı iyice bulunca böyle konuşurdu da, PTT memuru Hasan bey nasıl konuşurdu? Hasan bey postanenin her şeyi, para havalelerini o alır, o verir, koli de onun üzerindedir. Taahhütlü taahhütsüz her türlü mektup işi de onun üzerinde. Bu sırada yandaki telgraf makinesi ötmeğe başlayınca, yapıştırılacak pul dilinin üzerinde Hasan bey makinenin başına koşar. Telgrafları da o alır, o makineyle yazar. Telefon da onun üzerindedir. Yani Hasan bey postanenin her şeyidir. İşte onun için Tayyar beyle her zaman arası açıktır. Tayyar bey sabah gelir çekilir odasına, öğle yemeğe gider, yine gelir, akşam yine evine, çilingir sofrasının başına. Yani hiç olmazsa arabaya postayı o verip, arabadan o alsa ya, onu bile yapmaz. Ama konuşmaya gelince cak cak cak.

«Bok kompütür yaparmış o, daha telefonun mikrofonundan bile anlamıyor be. Sigorta bağlamasını bilmez, sigorta...»

İşi başından aşkın olduğu zamanlar, telefondan telgrafa, telgraftan havaleye, biri fısıldayıverdi mi kendisine :

«N'oldu sizin müdür beyin kompütürü, ilerliyor mu?» diye sordu muydu, şöyle yan gözle müdür beyin odasına bakar :

«Alsın da o kompütürü...»

Gerçekten Tayyar beyin üzerinde çalıştığı bir kompütür falan yoktur. Hatta, yaşamında hiç kompütür falan da görmemiştir, ama kompütürün çok

işler gördüğünü bir yerden okumuştur. Sonra düş kurmağa başlamıştır, postacılığın işine çok yarayan bir kompütür yapsam, acaba ben?? Hayır kompütür falan değil, postacılık falan da değil, Tayyar beyin kendisi, nolur, ama buluş büyük buluş olsa, kendisini bakanlıkta en iyi yere getirirler, ödüller, paralar. Ve bir gün şu ilçeye geldiğini düşler Tayyar bey. Postaneye şöyle girdiğini düşler Tayyar bey, kim ki o zamanki müdür, kim olursa olsun, elini uzatır, ben falanca, uf, bakanlıktan, aç bakalım telefonu kaymakam beye, bulunca bana uzat aygıtı.

Tayyar bey bugün beleş içecek, gerçi beleş değil, o elektronik duvar saati onca para, hiç olmazsa onun karşılığı. İyi de şimdi bir başına ona kimse bakmaz ki. Beklemeli. Oysaki o, erken çıkan çok yol alır diye düşünmüş, birkaç duble fazla içeceğini hesaplamıştı. O sıra Galip Baba'yı gördü. Biliyordu onun kirve olduğunu. Masa ve sandalyeleri de tanıdı.

«Şayet o ortada dönecekse, meyhane kafasıyla döner ki, o zaman bizim hesap hapı yuttu. bu adam bize içkiyi gıdım gıdım verir.»

El sallıyordu. Tayyar bey de el salladı. Galip Baba ön masalardan birini işaret etti. Tayyar bey, iyi iyi der gibi masasını gösterdi.

Bu sıra üç muhtar geldi, kaymakam beyin buyruğundaki köylerden üç köyün muhtarı, önlerinde üç koç, koçların boynuzları kıvrım kıvrım, hele biri hele biri, sanki dana. Belli, istiyor kaytan bıyıklı muhtar kendi getirdiği koçun bilinmesini, onun için elini koçunun sırtına atmış.

Uf bu koç kaç para eder ki? Ötekiler de ondan aşağı kalmaz...

Acaba köylü salmayla mı aldı bu koçu, kaymakam beyin sünnet düğününe hediyeler diyerekten, yoksa muhtar, iki de köyün ağası bir oldular, bu koçu mu aldılar?

Bilinmez... Bilinen bir şey varsa toklular tokluydu.

Dede,

«Buyrun buyrun» diyor, bir yandan da «Allah Allah» diyerek, koçların sırtlarını okşuyordu. Koçların ipleri odacı Kâzım'a uzatıldı, kaymakam tarafından. Kaymakam muhtarların adlarını biliyordu, onlara adlarıyla sesleniyor,

«Niye zahmet ettiniz, niye zahmet ettiniz?» diyordu.

Lojmanda koçlar için yer yoktu, ama kaymakam beyin koçlarına ilçede yer mi bulunmayacaktı, akıllı Kâzım, kaymakamına danışmadan koçları hana götürdü.

«Lan Mecit, bunlar kaymakamındır bilesin, birinin boynuzuna bir şey olursa hanı başından aşağı geçirir, bilesin.»

Hancı Mecit, koçların sırtlarını okşuyor,

«Breh breh breh, diyordu. Kaçadır lan bunun tanesi, kaymakam köşeyi dönmüştür.»

«Zırlama da önlerine su koy, susamışlar, belli.»

Kâzım lojmana vardığında davul vurmağa, zurna ötmeğe başlamıştı. O da nesi dört koç daha. Kaymakam vızır vızır kendisini arıyordu.

«Neredesin Kâzım?»

«Koçları hana ilettim kaymakam beyim.»

«Haydi haydi şunları da ilet, çabuk yalnız, çok çabuk.»

Zurnacı yanaklarını şirden dolması gibi şişiriyor, yumuk gözleriyle önünden geçen koçları izli-

yordu. Koluyla da davulcuyu dürtüyordu, «Bak len» dercesine. Davulcu boş gözlerle zurnacıya bakıyor, hızlı hızlı tokmağı sallıyordu.

Serhan bir aşağı bir yukarı, yanında yöresinde bir yığın çocuk. Şımarıklığı da öyle üzerinde ki. Hiç sünnet çocuğu, sünnet olmasına birkaç saat kalmışken elinde kocaman bir kemik, onu sıyırmağa çalışır mıydı? Anneannesi yukarıdan bağırıyor,

«Kirleteceksin giysini!» diyordu.

Ama kirvesi, Galip Baba, bir kemik daha uzatıyordu Serhan'a :

«Yesin hele kirvem, yesin hele kirvem...»

Dede, Galip Baba ardını döndüğünde Serhan'ın elinden kemiği alıp atmayı usundan geçirdiyse de, bu hınzır oğlan hiç belli olmazdı, hınçlanır, az sonra tam saati taktığında, «Bu saat bozuk ki?» der, çıkardı işin içinden. Anneanne başka umar bulamayınca, Şükran hanıma koştu :

«Koş koş!» dedi.

Şükran hanım bayağı heyecanlandı. Dışarı çıkıp oğlunun elinde kocaman kemiği görünce daha çok heyecanlandı; unutuverdi Serhan'ın sünnet çocuğu olduğunu :

«Gel bakayım buraya, gel bacaklarını kırayım, gel!» dedi.

Ay ne yaptı o öyle!.. Anneanne, kızını dürttü. Şükran hanım bu kez :

«Gel bakiyim benim yavrucum, gel Serhancım!» dedi.

Avlu kalabalıklaşıyordu.

Sokak zaten kalabalık olmuştu. Kıratın yanında yöresinde bir yığın çocuk vardı. Satıcılar, kaymakam lojmanı falan aldırmamış, kapının dibine

dek dolmuşlardı, şöyle bir olanağını bulsalar belki içeriye bile girerlerdi, ama Kâzım durmadan onları kovuyordu.

Leblebi satan Kâzım'a kızıyor,

«Kaymakam odacısı olmakla bok mu oldun?» diyordu. Kâzım da,

«Çektirirsem seni bir karakola, yedin mi zoppayı!» diye yanıt veriyordu.

Bir koç, bir koç daha, bir daha... Kâzım koçları bahçenin en ucundaki ağaca bağlıyordu. Şöyle bir iki tane daha gelsin, öyle götürecekti hana. Muhtarlar aynı masaya oturmuşlardı, uzunca bir masa. Daha doğrusu Galip Baba onları oraya oturtmuştu. Köyden geldikleri, tekrar köye gidecekleri için, sünnet yapıldıktan sonra hemen yola çıkacaklarını bilen Galip Baba, kıvırcıkla ilk yemekleri muhtarların masasına gönderdi. İlçeliler nasıl olsa buradaydılar, akşama dek içip oynayabilirlerdi. Pilav, kavurma, patates, fasulye, cacık, salata. İsteyene istediği denli kuru soğan. Ve rakı şarap.

Tapucu Zekeriya ortaokul müdürü Salih Zeki'yi hiç sevmezdi ama, zorunlu kaldı onun olduğu masaya oturdu, üstelik aynı masada Eradikasyon Şerif bey de vardı. Ama o masa balkonun altındaki masaydı. Masaya Zekeriya beyden önce lavanta kokusuyla, gizli çiçek esansı kokusu geldi. Şerif bey böylece kokusundan tanıdı Zekeriya beyin geldiğini.

«Oooo Zekeriya bey buyrun!..»

Zekeriya bey buyurdu; gül kurusu giysisi, limon sarısı gömleği, al kravatı, al çoraplarıyla... Sümbül hanım balkona çıkarsa, hem kendisini görürdü, hem de kendisi Sümbül hanımın bacakla-

rını görürdü. Sümbül hanım ki otururken ne yapar eder açar orasını burasını, hele hele balkonda olunca...

Salih Zeki de ayağa kalkmıştı. Ama bir ortaokul müdürü olaraktan tapucuyla hiçbir ilişkisi yoktu ki. Daha doğrusu ortaokul müdürü Salih Zeki beyin, tapucudan ne çıkarı olabilirdi? Oysaki şurada oturduğu masada çıkarının olacağı biri olmalıydı, sıtmacıyla da ilişkisi yoktu. Örneğin malmüdürüyle vardı, ondan çıkarı olabilirdi; başına bir iş gelince, kulun başına her iş gelebilir, örneğin savcıyla birlikte oturuyor olabilirdi, kumandanla birlikte oturuyor olabilirdi... Gerçekten doktor yok, doktor nerede?

«Ben ne yaptım anneciiim, ben ne yaptım?.. Ben ne yaptım anneciiim, ben ne yaptım? Ben ne yaptım anneciiim, ben ne yaptım?..»

Hemşire Kısmet sünnet düğününün en kızışlığı şu zamanda doktoru muayene odasında böyle konuşurken yakaladı. Salt konuşsa iyi, kriz geçiriyordu. Saçlarını yakalamış gözlerini iri iri açmış, sanki başını karşısındaki duvara vurmağa hazır, «Ben ne yaptım anneciiim, ben ne yaptım?..»

Kısmet hemşire geçti, doktorun karşısına oturdu. Gülüyordu. Çok rahattı.

«Sana ne yaptığını söyleyeyim mi?» dedi.

Doktor duymadı :

«Ben ne yaptım anneciiim, ben ne yaptım?..»

Hemşire ciddileşti :

«Sen yapmadın, birlikte yaptık!» dedi.

Doktor, hemşirenin ellerini yakaladı :

«Diktiririz, dedi, kentte bir arkadaşım var, operatör, seni tekrar kızoğlan kız yapar.»

«O da nedenmiş?» diye hemşire sordu.

«Sen kadın oldun, seni ben kadın yaptım.»

«Benimle evlenmek zorunda değilsin.»

«Hını?»

O gencecik doktor, sanki elli yaşındaydı o an. Ağlamaklı yüz, kırış kırış, ardından şok...

«Seninle evlenmek zorunda değil miyim?»

«Evet.»

«Ama Kısmet.»

«Sünnet düğününe gitmiyor musun?»

«Gideyim mi?»

«Elbette gitmelisin.»

Doktor şaşkındı, o denli şaşkın ki, yolda düşeceğini sanıyordu, yüzüne bakan herkesin, bu akşam onun hemşireyle yattığını anlayacağını sanıyordu. Hastaydı sanki şu an, ateşli bir hasta, ateşten dudakları patlamış, tir tir titreyen, koltuk kişiye gereksinme duyan hasta.

Hemşire,

«Birlikte gidelim mi?» diye sordu.

Doktor, başını salladı. Annesi ona neler öğütlemişti, çok demişti kadın, «Ben de geleyim oğlum seninle,» diye. Ama o «Hayır» demişti. Ne ki, birkaç yıl kalıp şöyle uzmanlık parasının bir bölümünü çıkarırsa, evine daha az yük... O yaşına dek hep ailesinden yemek ona zor mu gelmişti ne, yoksa durumları iyiydi, babası değil ona bir uzmanlık, iki uzmanlık bile yaptırabilir, gerekirse bu işi yurtdışında da yaptırabilirdi. Şimdi bu konuyu annesine yazmalıydı, yoksa babasına mı, böyle böyle oldu, Kısmet kadın oldu, diye. Hayır babası olmazdı, annesi, anneciği, anlayışlı kadındı, atlar uçağa, arabaya neyeyse, yavrucuğunu bulurdu. Annesi, ancak annesi kurtarabilirdi kendisi-

ni bu zor durumdan... Ama Kısmet hemşire de hani hiç fena değildi. Nasıldı gece? Fırtına gibi... Kükreyen ak mayalar gibi kabarıp kabarıp inmişti. Belki de annem Kısmet'i görünce sever.

Sevmez. Çünkü öğütlemişti :

«Hemşirelerle ilişkini duymayayım!»

Ne ilişkisi anneciğim ne ilişkisi, olan oldu, vajina... Hıı.

«Hazır mısınız doktor bey!»

Şuna bak şuna, gece hiçbir şey olmamış gibi. Biliyor, kendisiyle evlenmek zorunda olduğumu biliyor. Ama niye? Hayır... Evlenmem. Evet, doktor bile muayene etse, tamam, bu kadın bir cinsel ilişkide bulunmuş, ama orasında yazıyor mu, doktor Musa'yla yapmış bu işi, diye... Hayır inkâr ederim. Asla derim. Kime şikâyet edecek beni, savcı Erol beye.

«Hayır hayır Erol bey, asla benimle böyle bir ilişkide bulunmamıştır. Bu bana tamamen iftiradır. Kendisinden iftiracı olduğu için şikâyetçiyim.»

Savcının işi doktorla mı, yoksa hemşireyle mi? Bensiz savcı hiçbir iş göremez. Hadi bakalım Kısmet, derdine yan, almıyorum seni işte. Aaa, geri benim anneciğimin yüreğine mi indirecek?

«Hediyeniz yanımda.»

«Hı, teşekkür ederim.»

«Ayakkabınızın ipini ikinci kez çözüp bağlıyorsunuz?»

«Öyle mi yapıyorum?»

«Bir dakika, size sakinleştirici bir hap vereyim.»

Hemşire, dolaptan bir hap aldı, yarım bardak suyla doktora uzattı.

«O da nedenmiş?» diye hemşire sordu.

«Sen kadın oldun, seni ben kadın yaptım.»

«Benimle evlenmek zorunda değilsin.»

«Hıı?»

O gencecik doktor, sanki elli yaşındaydı o an. Ağlamaklı yüz, kırış kırış, ardından şok...

«Seninle evlenmek zorunda değil miyim?»

«Evet.»

«Ama Kısmet.»

«Sünnet düğününe gitmiyor musun?»

«Gideyim mi?»

«Elbette gitmelisin.»

Doktor şaşkındı, o denli şaşkın ki, yolda düşeceğini sanıyordu, yüzüne bakan herkesin, bu akşam onun hemşireyle yattığını anlayacağını sanıyordu. Hastaydı sanki şu an, ateşli bir hasta, ateşten dudakları patlamış, tir tir titreyen, koltuk kişiye gereksinme duyan hasta.

Hemşire,

«Birlikte gidelim mi?» diye sordu.

Doktor, başını salladı. Annesi ona neler öğütlemişti, çok demişti kadın, «Ben de geleyim oğlum seninle,» diye. Ama o «Hayır» demişti. Ne ki, birkaç yıl kalıp şöyle uzmanlık parasının bir bölümünü çıkarırsa, evine daha az yük... O yaşına dek hep ailesinden yemek ona zor mu gelmişti ne, yoksa durumları iyiydi, babası değil ona bir uzmanlık, iki uzmanlık bile yaptırabilir, gerekirse bu işi yurtdışında da yaptırabilirdi. Şimdi bu konuyu annesine yazmalıydı, yoksa babasına mı, böyle böyle oldu, Kısmet kadın oldu, diye. Hayır babası olmazdı, annesi, anneciği, anlayışlı kadındı, atlar uçağa, arabaya neyeyse, yavrucuğunu bulurdu. Annesi, ancak annesi kurtarabilirdi kendisi-

ni bu zor durumdan... Ama Kısmet hemşire de hani hiç fena değildi. Nasıldı gece? Fırtına gibi... Kükreyen ak mayalar gibi kabarıp kabarıp inmişti. Belki de annem Kısmet'i görünce sever.

Sevmez. Çünkü öğütlemişti :

«Hemşirelerle ilişkini duymayayım!»

Ne ilişkisi anneciğim ne ilişkisi, olan oldu, vajina... Hı.

«Hazır mısınız doktor bey!»

Şuna bak şuna, gece hiçbir şey olmamış gibi. Biliyor, kendisiyle evlenmek zorunda olduğumu biliyor. Ama niye? Hayır... Evlenmem. Evet, doktor bile muayene etse, tamam, bu kadın bir cinsel ilişkide bulunmuş, ama orasında yazıyor mu, doktor Musa'yla yapmış bu işi, diye... Hayır inkâr ederim. Asla derim. Kime şikâyet edecek beni, savcı Erol beye.

«Hayır hayır Erol bey, asla benimle böyle bir ilişkide bulunmamıştır. Bu bana tamamen iftiradır. Kendisinden iftiracı olduğu için şikâyetçiyim.»

Savcının işi doktorla mı, yoksa hemşireyle mi? Bensiz savcı hiçbir iş göremez. Hadi bakalım Kısmet, derdine yan, almıyorum seni işte. Aaa, sen benim anneciğimin yüreğine mi indireceksin?

«Hediyeniz yanımda.»

«Hı, teşekkür ederim.»

«Ayakkabınızın ipini ikinci kez çözüp bağlıyorsunuz?»

«Öyle mi yapıyorum?»

«Bir dakika, size sakinleştirici bir hap vereyim.»

Hemşire, dolaptan bir hap aldı, yarım bardak suyla doktora uzattı.

«Buyrun!»

Doktor hapı yutarken, hemşire,

«Ben yaşamımda pişman olacağım hiçbir şey yapmadım.» dedi.

Doktor kendinde değildi, yani şu anda boynuna bir ip bağlayıp, ilçe sokaklarında ardından sürüklesen, gelirdi. Kapıcıyı hemşire uyardı :

«Biz kaymakam beyin oğlunun sünnetine gidiyoruz.»

«Başüstüne hemşire hanım.»

Yan yana yürüyorlardı. Konuşmuyorlardı. Bir ara doktor tökezler gibi oldu, kolu Kısmet hemşirenin diri göğsüne değdi, toparlandı. Hemşireye baktı güldü.

«Hı, dedi hemşire, gülsene böyle. Ne o öyle gemilerin batmış gibi!»

Geceyi düşündü doktor, düğün evinin kapısından girerken hâlâ geceyi düşünüyordu, davulun güm gümü ancak onu uykusundan uyandırabildi. Kısmet hemşire kaymakam beyin kayınbabasına hediyelerini veriyordu.

«Buyrun efendim buyrun, aman ne zahmetler ettiniz.»

Doktora savcı el ediyordu, kumandan el ediyordu; Kısmet hemşire,

«Ben yukarıya, kadınların yanına çıkıyorum.» dedi.

Doktor ardından baktı Kısmet hemşirenin, «Beni bırakma» der gibi. Daha doğrusu korkuyordu, şimdi yukarıya çıkınca hemen oradaki kadınlar topluluğuna seslenecekti :

«Biliyor musunuz, ben bu gece doktorla yattım, kızoğlan kızdım, şimdi kadın oldum.»

Onca kadını bir arada bulmuşken...

Oysaki koskoca düğün evinde, lojmanın üst katında, alt katında, bahçesinde bu olayı Cevat beyle karısı Sümbül'den başka bilen yoktu. Sümbül onları daha kapıdan girerlerken görmüş, birden heyecanlanarak, yanındaki Perinaz hanıma :

«Bak bak,» demişti.

Malmüdürü Osman beyin karısı Perinaz hanım,

«Neye, kime kız?» diye sorunca, Sümbül hanımın aklı başına gelmiş,

«Hiç hiç işte, şu Zekeriya beye bak!» demişti.

Zekeriya beyin gözü hep balkondaydı. Kâfir Sümbül, sonbahar, eylül diye içine iç etek giymemiş, eteği geniş giysisiyle ikide bir balkon demirinin yanına dek geliyor, Zekeriya beyin aklını başından alıyordu. Sümbül hanımın her bacağını görüşte, kadehe sarılıyor, sütaklı rakıyı, Sümbül'ün sütaklı donuna benzetiyordu. Bir ara Salih Zeki bey de görmüş, ama kendisi ilçenin ortaokul çocuklarının eğitim ve öğretimini üzerine aldığı için bir daha yukarıya bakamamıştı, ama bacaklar da aklından çıkmamıştı. Masaya dördüncü kişi de oturmuştu : Tapucu Zekeriya beyin tanıdığı bir köy muhtarı. O muhtarla birlikte, beş koç daha gelmişti kaymakam beye.

Zekeriya beyin gözleri Sümbül hanımı arıyordu, ama Sümbül hanımın gözleri de kocasını arıyordu. Uf, kocası en iyi masadaydı, en iyi yere oturtulmuştu, savcının, doktorun hemen yanındaki masada. Arada bir Galip Baba yanına uğruyor, bir isteği olup olmadığını soruyordu. Cevat bey,

«Seni kaymakam gönderiyor değil mi?» diye soruyordu.

Galip Baba da,

«Evet» diyordu...

Galip Baba uğramadığı zamanlar, Kâzım uğruyordu :

«Bir isteğin var mı Cevat ağabey?» diye soruyordu.

Oysaki ne Kâzım'ı, ne de Galip Baba'yı ikide bir gönderen kaymakam değildi. Galip Baba, çeker gider, diye çocuk kesilinceye dek böyle yapmayı uygun görmüştü :

«Sünnet olsun, bak ulan bakalım yanına uğrar mıyım, hırto!»

Belediye başkanının bir işi varmış, az sonra gelecekmiş, kaymakam bey kusura bakmasınmış... Belediye başkanının yeri hazır zaten, hemen savcıların olduğu masanın yanı. Onun bu yanı da boş, olur ki vali bey gelebilirler. Çünkü çağrı vali beye de gitmiş, hem de on beş gün önceden.

İlçeliler bir köşede, Selâm bey, Sâkin bey, Hacı Hilmi, zahireci Rüstem, İhsan ve kardeşi, Lüplüp'ler, Malik bey... Kaymakam iktidardaki hükümeti tutanlara göndermiş çağrıyı, muhalefetten hiç kimse yok. Açıklaması da çok kolay, kaymakam bey düğününde herhangi bir tartışma istemez, kaymakam tarafsızdır, tartışma oldu muydu, kaymakam bey taraf tutmak zorunda kalacak, yani arayı bulmak zorunda kalacak, o zaman tarafsız olamayacak, ya bu yana, ya öbür yana hak verecek, iyisi mi muhalefeti çağırmaz, iktidarı çağırırsın, olur biter... Bu konuyu Şükran hanımla çok konuştu tartıştı. Muhalefet yoksul, evet evet böyle dedi Şükran hanım, kocası kaymakam İzzet beye.

«Göstersene bana muhaliflerden zengin olanını. Onları düğününe çağıracaksın da nolacak, ne

hediye getirebilirler ki? Hem bir tartışma çıkarsa aralarında, o zaman ne yapacaksın sen? Onun için boşver muhalefeti, sen iktidara bak.»

«Ama o zaman tarafsızlığım?..»

«Ay İzzet, kocaman kaymakam olmuşsun ama, bak sana anlatayım.»

Şükran hanım kavga sonunda kaymakamın tarafsızlığını nasıl yitireceğini anlatmış, kaymakamın kafasına da yatmış. Onun için düğünde muhalefet yok, dikensiz gül bahçesi...

Yo yo, diken de var, gül de var, asmanın kökünün olduğu yerde yediveren gül, onun yanında da bir masa, masada tarımcı Hamza, nüfus başmemuru Hayrullah beyin yanına oturmuş. Onun yanına otururşa, Ayşe'ye biraz daha yakın gibi. Hatta Hayrullah bey sanki Ayşe'nin babası. Bir punduna getirip konuyu açabilirse, hi Ayşe'yi oracıkta isteyiverirse? Önümüz kış, yalnız yatılmaz bir, bu maaşla geçinilmiyor iki, o nüfustaki Orhan elini çabuk tutmadan kendisinin tutması daha iyi olacak üç.

«Ben sizi babam gibi severim Hayrullah bey.»

«Sağol Hamza bey sağol.»

«Yo yo bana oğlum de.»

«Peki Hamza oğlum.»

«Hadi içelim Hayrullah beyabi.»

«Yo evlâdım, ben fazla içemem.»

«O zaman izin verin ben içeyim.»

«İç evlâdım, iç.»

«Offf offf! Kaderin elinde oyuncak oldum.»

«Ne dedin evlâdım?»

«Offf offf!»

«Oflama evlâdım...»

«Nasıl oflamayım Hayrullah beyabi nasıl?»

Çattık bu hayvana ha, şimdi bir yumruk masaya, bir şey değil, bunca memurun yanında üstelik ben de aynı masadayım. Ne denecek konuşulurken, «Hayrullah beyin masasındaki Hamza!» Nerden geldi oturdu?

«Babaa, babamsın be sen benim.»

Hergeleye bak resmen öpüyor.

«Sağol evlâdım sağol.»

«Ben seni baba bildim.»

İyi bildin itoğluit.

«Ben biraz şöyle evladım...»

«Yooo baba, dünyada bırakmam. İşiyeceksen nah buraya benim avucuma işe.»

Kanser ülser olmazsam bu dert bana yeter. Hâlâ da içiyor be...

«Baba iç baba.»

«İçemem ben evlâdım, içemem.»

«Gel öpeyim babam seni. Buradaki babam sensin benim.»

«Sağol sağol.»

«Şimdi baba var ya, öl de öleyim, kalk yat yere, seni çiğneyeceğim Hamza de, kalk vallahi çiğne beni baba, nolur çiğne.»

«Evlâdım niye çiğneyeyim seni?»

Allah belanı versin, içkiyi devirdi. Birkaç baş Hayrullah beyin olduğu masaya döndü. Hayrullah bey usanık, kendisine bakanlara baktı. Galip Baba yetişti geldi, Hamza'nın sarhoş olduğunu anlamıştı.

«Hop oğlum hop, dedi, gençsin dayanamazsın, şunu az iç.»

Hamza,

«Ben mi, dedi, ben ha, sor babama sor, babama sor.»

Hayrullah beyi dürtüyordu :

«Söyle baba, şuna nasıl içki içtiğimi söyle baba.»

Hayrullah bey, durumdan yararlandı, kalkıverdi masadan. Hamza ardından, «Baba babaaa!» diye bağırdı. Kıvırcık, masayı siliyordu. Bu kez ona,

«Git kaymakam beye söyle, yaban domuzlarını bir bir saydım, tastamam on bir bin üç yüz on iki tane» dedi, sonra kahkahayı bastı. Kahkahası kesildi, yana yıkılır gibi oldu, kıvırcık tuttu. Kâzım yetişti geldi, koluna girdiler, duvarın dibindeki koçun yanına getirdiler, başından aşağı iki şişe su döktüler, ama Hamza gözünü açamadı. Oracığa koçun yanına sündürüverdiler. Nasıl olsa burası masaların olduğu yerden görünmüyordu.

Yazıcı Ferit, köçek gibi oynuyordu. Kadınlar bile balkona doluşmuşlar, Ferit'i izliyorlardı. O ne kalça kıvırma, o kollar, o başın oynayışı, dünyada kadın öyle oynayamazdı. Zurnadan kıvrak, davuldan daha tempoluydu.

Savcı, doktoru dürtüyor,

«Baksana Ferit beye!» diyordu.

«Hım.»

«Rahatsızsınız galiba doktor bey?»

«Hı, kaymakam beyin çocuğu olmasa, kalkacak durumda değildim.»

«Belli...»

«Bakın bakın açılırsınız, ben erkeğin böyle oynayanını hiç görmedim. Kadınlar bile böyle oynayamaz, şu kalçalarına bak, nasıl yapıyor.»

Hıh, sen gece Kısmet hemşireyi görecektin. Nasıl yaptım yahu ben bu işi? İçki yok, hiçbir şey yok. Bir şey sormağa geldi odama; evet evet

bilmece çözüyormuş, beş harfli bir kelime, kekliğin yavrusuna ne denirmiş? Ben nerden bilirim, sonradan yukarıdan aşağı, sağdan sola derken palaz ortaya çıktı ama, iş işten geçmiş, el atmıştım bile Kısmet hemşireye... A kız, «Olmaz desene, yapma desene, ben kızoğlankızım» desene... Sabaha dek yattı yanımda, sabaha dek. Ne de rahat, ne de rahat, şimdi kadınların arasında, oh sanki hiçbir şey olmamış gibi...

Öyle de şu Sümbül neler diyor öyle.

«Kız Kısmet, düşümde seni gördüm ha, bir doktorla evlenmişsin.»

«İyi etmişim.»

«Düş işte, olacak değil ya.»

«Niçin olmasın Sümbül hanım?»

«Doktorun niye öyle başı hep yerde bugün, kaç kez çıktıysam balkona, başı öyle yerde.»

«Biraz rahatsız.»

«Niye ki?»

«Üşütmüş.»

«Hah hah haa, hiç de üşütecek hava değil.»

«Git kendin sor o zaman?»

Manyak kadın, sanki yazılı yüzümüzde doktorla yattığımız. Aptal neler söylemek istiyor bu böyle? Kimsenin görmesine olanak yok, alacaranlıkta çıktım doktorun lojmanından.

Kâzım'ın karısı Zilfiye, Kısmet hemşireyi arıyor. Bir çocuğun başına taş atmışlar, kafası yarılmış, hastabakıcı pansumanını yapmış ama, dikiş atmak gerekli miymiş, Cevat bey az sonra sünnet yapacakmış, hemşire gitsin bir bakıp gelsinmiş... Konuşmayı Sümbül de duydu. Kahkaha atarak,

«Ay bazı şeyler var ki dikiş tutmaz!» dedi.

Kısmet hemşire, Sümbül hanıma ters ters bak. tı, kalabalıktan çıktı. Ocağa vardığında çocuk kusuyordu. Taş çok iriymiş, başının ardına değmiş. Yüzü sapsarıydı çocuğun, gözleri kayıyor, yıkılır gibi oluyordu.

«Doktorun görmesi gerek» dedi, «Beyin etkilenmiş.»

«Hı, diyordu çocuğun anası, hı neresi nolmuş?»

«Beyin beyin, travma, kente gidecek bu çocuk, acele, ölür sonra.»

«E bunun babası gitmiştir çalışmaya, bizim paramız yok ki.»

«Baksana kusuyor.»

«He görüyorum.»

«Kusma tehlike, travma...»

«E, baksın doktor...»

«Sırtla gel, düğüne...»

«Kaymakamın oğlunun sünneti...»

«Hı hı, hadi...»

Kadın oğlan çocuğunu sırtına aldı, durmadan kusuyordu. Çepeçevre saran ak sargı bezleriyle kafası bir bu yana, bir o yana, sallanan pamuk yumağı gibiydi. Ana davulun sesine ayak uydurmuş, hemşire önde yürüyorlardı. Kadın, arada bir,

«Kuzu kuzu, ses ver hele, kuzu!» diyordu.

Kuzu, ses vermiyordu. Lojmanın kapısında kadın bekledi, hemşire doktoru çağırdı. Doktor çocuğa şöyle bir baktı :

«Kente kente, dedi, hastaneye, acele, çok acele!»

Kadın oracıkta kaldı, bir leblebicinin yüzüne baktı, bir gevrekçinin...

IV

SÜNNET ALAYI

İlçenin az akıllısı Deli Duran iki şeyi çok severdi, bir düğün, iki ölüm. Ölü evinde mutlaka Deli Duran olurdu. Deli Duran'sız ölü kaldırılmazdı. Duran çok güzel ağlardı, tanısın tanımasın, kendini kaldırır kaldırır yerlere atar, bazen de acılı kişilerin gülmelerine neden olurdu. Süğüm süğüm döktüğü gözyaşlarıyla, ölen sanki kendi annesi, babası veya ağabeyi olurdu. Kimseden korkmazdı, salt ağabeyinden korkardı. Düğün evi olsun da Deli Duran'a, sünnet olsun, evlenme olsun, önemli değil. Olanak bulursa düğün evine girer, ama «İçerde abin var Duran» dediler miydi, içeriye girmez, dışarda oynardı.

Alkışlar alkışlar alkışlar...

Serhan, kaymakam beyle Şükran hanımın biricik oğulları, emekli albay Rüstem beyle karısı Adalet hanımın biricik torunları şu anda alkışlar arasında merdivenlerden inmekte, ardında Hacı Hilmi'nin torunu, Zahireci Rüstem'in oğlu, annesi gelmemiş ama ortaokul müdürü Salih Zeki'nin oğlu ve başka oğullar... Serhan merdivenleri ağır ağır iniyor, davul zurna İzmir marşını çalıyor... Zurnacının marş üzerine repertuarındaki tek marş. Davulcuya göre hava hoş, nasıl olsa güm dam güm... Kadehler kalkıyor avluda :

«Serhan'ın şerefine!»

Kaymakamın gözleri buğulanıyor, içkiden değil, hiç içmedi daha. Oğlunu bu yaşa getirmenin sevinci ve mutluluğu içinde. Kollarını kavuşturmuş, doğanın en güzel varlığını izlemekte. Zekeriya bey balkona bakıyor ama, Sümbül gerilerde, kaymakamın karısı, kaynanası balkonun ucundalar.

Doktorun gözleri hemşireyi arıyor, ama hemşire balkonda görünmüyor.

Cevat bey için her şey doğal, her sünnet düğününde gördüğü şeylerden. Ama hâlâ usundan geçiriyor, «Bırakıp gitsem mi ortada, şöyle kaymakam perem perem beni arasa, aratsa?» diye düşünüyor.

Kara kuru çocuk eğildi, Serhan onun omzuna bastı ve kıratın üzerine çıktı. Bir alkış daha. Pelerini yana attı, yazıcı Ferit düzeltti. Bu görev Ferit'in; kıratın yanında o gidecek, onun buyruğuyla kırat ve çocuklar ilçeyi dolaşacaklar.

«Haydi davulcu!»

Davulcu öne doğru koştu. Zurnacı onun yanında... Avurt şişti, İzmir marşı sil baştan : «Düt diri dit...»

Eller kollar kalkıyor, birtakım sesler. Duyulmuyor.

Kaymakam uzaktan saati gösterdi, yazıcı Ferit,

«Başüstüne!» diye bağırdı.

Yine işaretler, haydi bakalım şenlik alayı yürüdü; davul zurna aldı götürdü. En önde kırat, onun ardında davul zurna, onun ardında Serhan'ın sevdiği arkadaşları (Ki Serhan kaka çocuklarla arkadaşlık etmez) sonra başka çocuklar, o çocukların arasında Deli Duran.

En arkada o ana, çocuğunun başı yarılan ana. Kimden para bulacak, nasıl kente gidecek, ne edecek, ne yapacak?

Deli Duran İzmir marşıyla yürüyor ki, nasıl yürüme, rap rap rap. Ayağını yere vuruşunda yüzünün etleri bile sallanıyor.

Yanındaki irice çocuk,

«Lan Deli Duran, öyle hızlı basma, şeyin kopar düşer sonra yere!» deyince, Duran yürümesini bozmadan,

«O yapışık ki, düşmez,» dedi.

Yazıcı Ferit'in işaretiyle o sokağa dönülüyor, bu sokaktan çıkılıyor, tepeye doğru tırmanılıyordu. Ferit, yukarılarda duruyor, ardından gelen kalabalığı izliyor, içinden,

«Şimdi ben istesem bu kalabalığı en tepeye bile çıkarırım,» diyordu.

Ve gerçekten çıkarıyordu. Sünnet alayı tepeye çıktığında, yazıcı Ferit'te de can kalmamıştı. Salt Deli Duran, o oynuyordu. Hele zurnacının soluğu yokuşun başında tükenmiş, zurna iii iii zı zı etmiş ondan sonra susmuştu, yalnız davul arada bir güm güm diye vuruyordu. Tek yorulmayan Serhan'dı, at üzerinde gelmişti. Deli Duran bile soluyor, bir yandan da,

«Ferit ağabey Ferit ağabey, sen deli misin, niye bizi buraya getirdin?» diyordu.

Düğün evindekiler de sünnet alayının tepeye çıktığını görmüşler, kaymakam kızmış, Kâzım'ı göndermişti, «Orada ne işleri var?» diyerekten.

Ama Ferit kendisini güzel savunuyordu :

«Kaymakamdan büyük kim var bu ilçede, onun oğlu bu tepeye çıkmayacak da kim çıkacak?»

Sünnet alayı tepeden indi, elmalı şekerci çıkmamıştı tâ oraya, satacağı iki tane elmalı şeker için tâ oraya dek çıkmaya değmezdi, alay yanına gelince katılıverdi aralarına.

İzmir marşıyla sokağa dökülen ilçeli biliyordu bugün kaymakam beyin oğlunun sünnet düğünü olduğunu.

«Hiş hu. Cemile, kesecek miymiş Cevat bey, razı olmuş mu?»

«Vallahi bilmiyorum Hayrunnisa abla, bir duyuşum kaymakam bey Cevat beye yalvarasıymış.»

«Yalvartır o köpoğlusu, hacıyatmaz. Kim başa gelirse gelsin, yerinden kıpırdamaz, Ankara'ya bal göndermiş yine, bir teneke.»

«Kime?»

«Bilmem ki kızım.»

Zurnacı yine İzmir marşını çalıyordu ama, yol boyu çala çala, çaldığı ritmden bıkmış, aslında İzmir marşı olup da, şu anda ona benzeyen bir alaturka müziğin makamıyla karıştırarak, yepyeni İzmir marşı yapmıştı. Kendisi de yaptığından hoşnut olmalı ki, zurnanın sesi daha gür çıkıyordu. Davulcu boncuk boncuk terliyordu. Kırmızı yüzünde, boynunda, gerdanında biriken terler derisinin rengine tespih taneleri gibi yuvarlanıyordu. Arada bir arka cebinden çıkardığı rakı şişesini kafasına dikiyordu. At hızlanınca, onlar da hızlanmak zorunda kalıyorlardı.

Kaymakamlık lojmanının avlusunda birtakım ağızlar çarpılmıştı. Gözler dönmüştü. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Mutlaka oranın düğün evi olduğunun kanıtlanması gerekliymiş gibi, çağrılılar kendileri konuşuyorlar, kendileri dinliyorlardı. Aralarında birkaçı ayıktı, örneğin doktor, sağlık

memuru, az içen savcı, midesi rahatsız olan Hayrullah bey, büyüklerimin önünde herhangi bir hoşlanılmayan şey yaparım korkusuyla canı çok istediği halde içmeyen Salih Zeki, bunlar ayıktı. Diğerleri salçalı ete banıyorlar, soğan salatasından alıyorlar, ardından yine içki kadehini ağızlarına götürüyorlardı.

Arkadaki üç koç hana götürülmüş, yerde yatmakta olan tarımcı Hamza derin uykuya dalmıştı. Tam burnunun dibinde koç pisliği vardı. Belki pislik tam burnunun dibinde olmasaydı Galip Baba'nın garsonu tarafından görülmez, sevabına ayaklarından tutulup asmanın kökünün yanına çekilmezdi. Oh burası daha rahattı, asma kökünün çevresi kabartılmış, Hamza beyimize yastık, üzümlü Ayşe'li düşler.

Hayrullah bey bir bilseydi Hamza'nın sızdığını, çoktan ortalarda görünürdü ama, korkuyordu, bu yıvışık oğlan tekrar yanına gelir diye korkuyordu. Biliyordu oğlanın Ayşe'ye tutkunluğunu, iyi de oğlandı, saygılıydı konakta, burada niye böyle olmuştu, bir duyarsa kundura onarıcısı Yunus, «Kızını vereceğin adam var ya, kaymakamın düğününde koçlar n yanına sızıp kalan oğlan.» O zaman dünyada vermezdi...

«Kız Ayşe, evlenme yaşın geldi ha» dediğinde memuru Ayşe önüne bakmış, başmemuruna bir şey dememişti. Hayrullah bey hemen eklemişti :

«Hamza buralardan hiç eksik olmuyor, yoksa kız!...»

Ayşe önüne bakmış, evet, hayır, hiçbir şey söylememişti. Demek kızın da oğlanda gönlü vardı. Vardı da en büyükleri Ayşe, evde kendisinden başka beş kız daha var, aldığı maaş eve katkı

değil, evin geliri oluyor, babasının ayakkabı onarımından aldığı ne ki?

«E canım, evde beş kız var diye Ayşe evlenmeyecek mi?»

Omzuna bir el indi, korkudan zıplayıverdi, Hamza sandı, döndü baktı Cevat.

«Abi niye ayaktasın?»

«Hay şey ben mi?»

«Gelsene abi...»

Cevat'ın masasında iki kişilik yer vardı, yanyana oturdular. Hayrullah bey,

«E anlat hele, nasıl yalvardı kaymakam bey?» diye sordu.

«Yalvarttım abi, yalattım abi. Biz be abi, bizimkisi altın bilezik. Biz onun gibi değiliz ki. Sökmez bize cart curt. Kaymakamsa kaymakamlığını bilsin. Biz onun hötüne mötüne karışıyor muyuz, gördün mü koçları, on yedi koç, on yedi. Öteki beş muhtar koç getiremediklerine göre, mutlaka bir şey getirmişlerdir. Belki de beşi birleşip bir dana almışlardır kaymakam beye hediye. Paraya bak sen abi paraya. Kayınbabası durup durup koçların sırtlarına bakıyordu, kaç lira eder her biri, onu hesaplıyor.»

«O Selâm beyin ardındaki hizmetçinin getirdiği neydi yahu?»

«Ne bileyim Hayrullah bey, derim ki, kaymakam bey tamam, köşeyi döndü.»

«Sen ne getirdin?»

«Nah!»

Hayrullah bey büyüktü, Cevat yaptığı şeyin ayıp olduğunu anladı :

«Abi, dedi, bir sünneti kaça yapıyorlar biliyorsun, ben para almayacağım, daha ne olsun.»

«Dur bakalım hele, şimdi kesilsin, çocuğa verilecek paraları gör.»

Malmüdürü Osman bey elini ikide bir gömlek düğmelerinden içeri sokarak kıllarını parmaklarıyla tarıyor :

«Sonra efendim, biz aldık kadını götürdük bağ evine... Aman efendim, ben hayatımda öyle güzel bir kadın görmedim. Rakıyı susuz içiyor, büyük rakkase efendim büyük rakkase, sanki dersiniz kemiksiz... İşte biz...»

Posta müdürü Tayyar bey, elinde bardağıyla Osman beyin masasına yeni damlamış, sanki başından beri oradaymış gibi,

«Efendim efendim, ben bundan güzel muhabbet duymadım» diyor. «Sonra Osman beyciğim... Yahu bu adamın muhabbetinden bal damlar be...»

«İşte sonra biz o kadınla...»

«Yahu çok güzel içtim yahu, of of içmekten güzel ne var hı arkadaşlar, içmekten güzel bir şey varsa bana söyleyin. Görüyor musun nasıl kuzu kuzu geldi, haydi kesmem diyeydi ya, kolay değil, koskoca kaymakama tutacak bir sağlık memuru karşı gelecek. Haydi, kesmem desin görelim. Bunları bilirim ben arkadaş, mangalda kül bırakmazlar ama zora geldiler miydi, ben bir kezinde müfettişi dövdüm be, koskoca ulaştırma bakanlığının müfettişini... Şimdi gelsin, gene döverim.»

Biri, Osman beye fısıldadı :

«Gerçekten çok içmiş Tayyar bey, acık sarhoş olmuş.»

Tayyar bey, sanki ayağının altında müfettiş varmış gibi, durmadan vuruyor, bir yandan da hı hı hı, adamı böyle döverler işte diyordu.

«Yahu arkadaşlar, bana izin, ben gidip soracağım şu Cevat'a, kaymakam bey nasıl kulağını çekti, diyeceğim.»

Osman bey,

«Boşver» dediyse de Tayyar bey aldırmadı, kalktı sallana sallana Cevat beyin yanına gitti, «Yarım yürekli Cevat» diye diye.

Her şeyi, ama her şeyi çok güzel yönetiyordu Galip Baba. İlçe yönetiminde kaymakam bey hünerli, bilgiliydi ama böyle düğün evini yönetmekte de Galip Baba hünerli, bilgiliydi. Ufacık bir meyhaneyle, büyük bir meyhaneyi yönetmek arasında hiç fark yoktu. İkisi de aynı şeydi. Bir içkili düğünü yönetmek de aynı şeydi, Galip Baba için. Kulağın iyi duyacak, gözün iyi görecek, kimin ne isteyeceğini bileceksin. Hiç bilmez mi Galip Baba, savcı bey maydanoz severler. Hem öyle önüne bir bağ iki bağ değil, beş bağ birden koyacaksın ki savcı beyin keyfi yerine gelsin. Savcı beyin içince maydanoz isteyeceğini kaymakam bey nerden bilsin? Kumandan bey buz ister, yaz olsun kış olsun, buzsuz dünyada rakı içmez. Belediye başkanı Tahir bey soğan düşkünü, taze soğanı da sevmez, kuru soğan olacak, öyle soğanı bölüp parçalamayacaksın, soyacak, top gibi üç beş tane tabağa koyacaksın, başkan bey hart hart ısırarak onları yiyecek.

«Aman aman ne iyi etmişimde Galip beyi kirve seçmişim.»

Kaymakam bey ilk kadehini içmiş, Galip beyi öpüyordu. Galip Baba o denli saygılı ki, hazırol durmuş, kaymakamın alnını öpmesini kolaylaştırıyordu.

«Yahu Galip bey, sen olmazsan biz ne yapardık?»

«Görevimiz beyim.»

Kaymbaba da yanlarındaydı. Emekli yarbay,

«Damadım halkla kaynaşmasını bilir» diyordu. «Köylüyle de kaynaşmış, yoksa o koçlar gelir miydi?»

Kaymakam, Galip Baba'yla elele tutuşarak yargıç, savcıların olduğu masaya gittiler. Kaymakam,

«Bir dileğiniz arkadaşlar?» dedi. Galip Baba hazıroldaydı.

«Yoo» dedi yargıç, bir bardağa az içki koydu, sonra su, kaymakama uzattı. Kaymakam dipledi, gözlerini açtığında burnunun ucunda bir top maydanoz vardı.

«Çok iyidir kaymakam bey, iyi mezedir.»

Kaymakam maydanozu hiç sevmedi, mezarlık otu çiğniyormuş gibi geldi, ama,

«Aaa gerçekten çok iyiymiş yahu, hiç denememiştim» dedi.

Savcı bey bunun üzerine maydanozun özelliklerini anlatmağa başladı, o her zaman anlattığı, yakın arkadaşlarının belki üçüncü dördüncü kez dinledikleri maydanoznameyi.

Yargıç sordu :

«Kaçta kesilecek?»

Kaymakam,

«Gelsin çocuklar, dedi, hemen. Yoksa sıkıldınız mı yargıç bey?»

«Yoo yoo.»

Yargıç şarap içiyordu. Yargıcın şarabını özel olarak getirtmişti Galip Baba, öteki konuklara verilen adi şaraptan değildi, kalite şaraptı. Bir şişe de yedekte tutuyordu, ne olur ne olmaz, belki yargıç bir şişe daha isteyebilirdi. Galip Baba,

«Sayın yargıcım,» dedi hazırolda, «şarabımız çok, az içmişsiniz.»

«Hı içerim» dedi, o kadar.

Doktor içki sevmezdi, ama bugün nedense içiyordu. Savcı, yargıç, kumandan, .

«Aman aman, bu ne iştah» diyorlardı.

Eh, bir yanında savcı, bir yanında yargıç, bunlardan iyi yasaları kim bilir, haydi durma sor... İyi ama ya çakarlarsa? Hı, sen ki psikoloji okumuş adamsın, çok içiyorsun, hiç huyun olmadığı halde, ardından da, şöyle şöyle yapsa insan, şimdi yani bir kızın kızlığını bozsa??? Hadi hadi deli olma, onların bildiğini sen de biliyorsun. Sen zorla tecavüz etmedin ki? Ne tecavüzü be, siz seviştiniz aptal. Seviştik, iyi, ama sonunda kızın kızlığı gitti. Kızlık gitmeden o iş olmazdı ki. Diktiririm kızlığı, operatör arkadaşım diker. Kısmet şimdi hayır dedi ama, şimdinin heyecanıyla hayır dedi. Birkaç gün sonra gidelim o arkadaşına diyebilir... Hoppala, ya gebe kaldıysa... Anneciğim anneciğim ben neler yaptım anneciğim? Gözüm önüme aksın sağlık ocağına gider gitmez o playboy dergilerini sobaya atıp bir kibrit çakmazsam... Kısmet hemen playboy dergilerine baktıktan sonra bulmaca için yanıma gelmeseydi, dünyada usuma gelmezdi onunla yatmak...

«Hem çok içiyorsunuz, hem de çok dalgınsınız doktor bey?» dedi savcı.

Yargıç ekledi :

«İçki iyi geldi, rahatsızlığı geçti.»

«Hı, dedi doktor, iyi geldi.»

Benim şansım, mutlaka gebe kalmıştır. Şimdi kızlığı diktirdin diyelim, gebe kalmışsa, o zaman beklemek gerek, sonra... Çocuk belki de tıpkısı kendisine benzer... Aldırtırız. Patlar gibi sordu :

«Yargıç bey, size hiç babalık davası geldi mi?»

«Nasıl babalık?»

«Canım şimdi adam inkâr ediyor da, kadın da hayır bu çocuk bu adamdan diyor, işte bu dava.»

«Hayır, hiç gelmedi. Ama öyle bir dava gelse, kadını korurum.»

Kısmet, ilk koruyucun çıktı. Annecim annecim, beni de sen koru.

«Ay Kısmet hanıma soralım, sünnet çocuğunun yastığı yüksek mi olur, alçak mı olur?»

Malmüdürü Osman beyin karısı Perinaz soruyordu. Tüm kadınlar kaymakam beyin hanımının gözüne girmek için fırsat kolluyorlardı. Bakalım hangisi daha çok kaymakam beyin karısının gözüne girebilecekti! Şükran hanım bir şeyi eline alacak olsa, tüm kadınlar başına üşüşüyor,

«Aman aman siz zaten yeter denli yoruldunuz verin bize» diyorlardı.

«Ay bittim ay, ne zormuş meğer böyle işler.»

«Aaa,» diyordu annesi Adalet hanım, «yavrucuğum her anneye nasip olur mu oğlunun sünnet olduğunu görmek?»

«Ya ya» diyordu öteki kadınlar.

Şükran hanım, hemen sünnet yatağının yanındaki sandalyeye oturuyor, usuna Selâm ağanın karısının kendisine hediye getirdiği güzelim kumaş geliyordu. Çok pahalı, çok kaliteli bir kumaş, burada, bu ilçede, hatta ilde diktirilmez, kışın babasıgile giderse, orada, kim bilir metresi kaça o kumaşın, ne de bilmişler zevkini, o açık mavinin güzelliği ne? Selâm ağanın hangi karısı acaba beğenen, küçük karısı mı, büyük karısı mı?

Oturduğu yerden, karşısında pencerenin yanında oturmakta olan Selâm ağanın karılarına gü-

lümsüyor. İki kadın ikisi birden sırıtıyorlar... Ah ne yazık ki şimdi kentte oturuyorlar.

Aşağıda Selâm bey de kaşlarını çatmış,

«Bize eli değnekli adam gerek, diyor. Asi asıvereceksin ki...»

Rüstem, Hacı Hilmi, Sâkin bey baş sallıyorlar.

Hacı Hilmi bir şeyler söylüyor ama anlaşılmıyor, İzmir marşı yaklaşıyor. Dışarda alkışlar, gürültü var, en çok Deli Duran'ın sesi duyuluyor. Davul zurna İzmir marşını çalıyor ama, Deli Duran başka bir havadan tutturmuş, «Anama dedim beni evlendirecek» sözleriyle bestesini kendisinin yaptığı türküyü söylüyordu.

Şükran hanım yüreğini tutuyor,

«Ay ay yaklaştıkça heyecanlanıyorum, çok heyecanlanıyorum» diyor, o zaman üç beş kadın kolonyayı kapıp,

«Aman Şükran hanımcığım» diye yanına koşuyorlardı.

Oysaki Serhan hiç heyecanlı değildi. Kıratın üzerinde sırıtıyor, kalabalığa yukarıdan bakıyordu. Ninesi, dedesi karşıdan,

«Yavrum, bir tanem» diye onu seviyorlardı.

Yazıcı Ferit atın yanına yaklaştı, kara kuru çocuk eğilmişti, ama Ferit kucakladı indirdi Serhan'ı.

«İnşallah düğününü de görürüm» diyordu ninesi.

Serhan avluya girdi, bir yığın çocuk da birlikte. Atı getiren kara kuru çocuk bakındı, ata baktı, kalabalığın ardından baktı, yukarıya pencereye baktı, sonra yine ata baktı, işinin bittiğini, artık kendisine gereksinme duyulmadığını anladı, atı yavaş yavaş sokağın başına çekti, bir sıçrayışta

üzerine bindi. Geceden beri açtı, kendisine aç musun, tok musun, diye hiç soran olmamıştı. Ata biraz dürterse, yatsıya yakın köyde olur, karnını doyururdu.

«Deh, Serhan'ın sülalesini...»

Cevat beyin görevi yaklaşıyordu, beş dakika sonra, en geç on beş dakika sonra. Zaten belli ki gözler onu arıyordu. Masadakiler ona bakıyorlardı, balkondakiler ona bakıyorlardı. Deli Duran kolayını bulmuş içeriye girmiş, o da ona bakıyordu. Hayır, ötekileri Cevat bey öyle sanıyordu, kendisine Duran'dan başka bakan yoktu. Deli Duran biliyordu, çünkü kendi sünnetini de Cevat yapmıştı. Ve Deli Duran'ın gözünde Cevat, sağlık memuru falan değildi, 'şey kesendi', şey düşmanı, bulduğunu keser, yakaladığını yere yatırır keser. Ne zaman yolda Cevat'ı görse Deli Duran hemen elini önüne atar, yakalar, korumağa çalışırdı. Sünnetinden sonra, yolda Cevat'ı görmüş, ardından taşları yağdırmıştı :

«Niye şeyimi kestin lan?» diye.

Ağabeyinin kızmayacağını bilse, şimdi bile şu masadan şişeyi alır, Cevat'ın kafasına yapıştırırdı. Öyle inanmıştı ki Deli Duran, bu adam kendisini sünnet ettiğinden beri işerken iyi attıramıyordu. Durup durup mırıldanıyordu :

«Attırmamı bozdun, pezevenk!»

«Ne o lan, nerden girdin içeri?»

Galip Baba, Deli Duran'ın saçını okşadı. Masanın birinde yarım bırakılmış tabağı gösterdi :

«Otur ye!» dedi.

Cevat'a seslendi :

«Haydi bakalım hazırlan, çocuk yukarı çıkın.»

Cevat mırıldanır gibi,

«Geliriz geliriz!» dedi.

Deli Duran etli pilavın başına çökmüştü. Bir yandan pilavı kaşıklıyor, bir yandan elindeki su dolu bardağı kafasına dikiyor,

«Ulan biz böyle içeriz işte, şerefe!..» diyordu.

Beş kaşık pilav, yarım bardak su...

«Ulan biz içtik mi, ooof be offf!»

Kapıcı Kâzım,

«Hiş lan abin geliyor» dedi. Deli Duran kaşığı bıraktı, bardağı bıraktı, lojman kapısından dışarıya çıktı, elmalı - şekercinin yanına çöktü.

«Şu abim bir ölsün lan yok mu, her dakka içecem» dedi.

Elmalı-şekerci,

«Bok iç dürzü!' dedi. Abin ölürse eve kim bakacak lan?»

Adalet hanım torununa sarılıyor sarılıyor, ayrılıyordu. Durmadan öpüyordu :

«Uuu büyüyecek,. babası gibi kaymakamlar olacak, beni de yanına alacak.»

Dede Rüstem bey bozuk saati cebine koymuştu, pipi kesildikten sonra hemen ilk hediyeyi kendisi vermeliydi torununa. Yakasına iğneleyeceği parayı da hazırlamıştı, ta buraya gelmezden önce, bankaya gitmiş, pırıl pırıl yepyeni para almıştı. İğne bile özeldi, topluiğne ama, topu kırmızıcık, boncuktan.

«Cevat bey!»

Balkondan sesleniliyordu Cevat beye, kirve sesleniyordu. Kaymakam kızıyordu, bir halt mı karıştıracaktı bu adam, şu son dakikada, ama olmazdı, onca insanın önünde, savcı, yargıç, kumandan... Yapamazdı...

Sümbül hanım öteki odaya çekilmiş, öteki odanın kaymakam karısı oydu sanki, burnunu havaya kaldırmış, gözlerini ayırmış, kafasını sallaya sallaya bir oluyordu. Kadınlar sevmezlerdi Sümbül hanımı. Kocalarını ayartır diye korkarlardı. Sümbül hanım da bunu bildiği için, kadınların inadına, en dar giysiler giyer, gövdesinin tüm hatlarını gösterirdi, çok bol giysiler giyer, orasını burasını bir nedenle açardı. İlçenin tek hamamında Sümbül hanım göbek taşına yayılınca, tüm kadınlar ona kıskançlıkla bakarlardı. Hiçbirinin akıl erdiremediği şey, dört çocuk doğursun bu karı, şu gövdeye bak, dökme gibi. Bir anlatsalar kocalarına Sümbül'ün vücudunu, e anam, e bacım dört tane velet, hiçbiriniz de emmediniz mi şu memeden, yapışmadınız mı şöyle cork cork, niye dört çocuk anasının memesi böyle taş gibi olur, başını bağrını yesin, başı bile kararmamış, pembe üzüm gibi... Yoo yooo bugün bol giysiler, geniş etekler içerisinde gelmesinin nedeni var, erkeklerin nerede oturup içeceklerini biliyor, lojmanın avluya olan balkonunu da biliyor, hınzır karı, oraya çıkacak, gösterecek orasını burasını, zaten belli Zekeriya beyin birinci mevki yeri kapması, gözü de hep yukarıda... Cevat'da iş yok Cevat'da... Kim bilir, belki de evet evet öyledir. Kadın şöyle bacaklarını ayırıp da karşısına geçince,

«Bana bak bana, senin ve dört çocuğunun kahrını çekiyorsam namusumdan, yoksa ben şimdi istesem konaklar açtırırım kendime, karışma benim işime, giydiğime çıkardığıma...», böyle deyince ne yapacak Cevat efendisi, hop kopçaları koyuverecek. Kadın güzelliğini biliyor, onun için azgın. Namusu? Gören var mı, yok. Bir küçük dedikodu,

bundan önceki doktor Sümbül hanımı muayene ederken Cevat'ı içeri almamış, tastamam yarım saat Sümbül hanımı muayene etmiş, Sümbül hanım muayeneden çıktığında al almış, Abbas gözleriyle görmüş. Amma kendisini işe sokan Cevat bey olduğu için kimseye söylememiş, fakat ne yazık ki ilçe içinde duymayan kalmamış. Konu Cevat'ın kulağına gitmiş, o karısına güvenli, gülmüş geçmiş, gece karısına söylemiş, Sümbül hanım öyle isterik bir kahkaha atmış ki, «Senin üstüne gül koklamam Cevaaat» der gibi.

«Cevat bey, haydi hazır!»

Balkondan bağırıyor, bu kez Galip Baba'nın yanında belediye başkanı Tahir bey de var.

«Ulan gitmeyeceğim, kesmeyeceğim ya...»

«Yooo yoo olmaz,» diyor posta müdürü Tayyar, deminden beri aynı masada oturuyorlar. «Arkadaş madem söz vermişsin keseceksin. Önceden söz vermeyecektin.»

«Yalvardı, ocağına düştüm Cevat bey, dedi.»

«Koskoca kaymakam yalvardıktan sonra. Hadi hadi, hazırmış, bekletme.»

«Ne yapabilir bana ha, şimdi çekip gitsem ne yapabilir?»

«Hiçbir şey efendim, hiçbir şey.»

Yargıç acele ediyordu. Karşıdan işaret etti, seslendi :

«Cevat bey!»

«Buyrun efendim.»

«Haydi!»

«Başüstüne yargıç bey!»

Selâm bey, çantasıyla merdivenleri tırmanmakta olan Cevat'ın ardından,

«Bu mumıntı da iyice şımardı ha,» dedi.

Zahireci Rüstem, Cevat'ı korudu :

«Haklı olduğu yanlar var,» dedi.

Selâm bey,

«Hıh, dedi, o da memur, o da memur, birbirlerini yemekten zevk duyuyor hırbolar.»

Masalarda oturmakta olan erkekler yavaş yavaş lojmanın ikinci katına çıkıyorlardı. Merdiven dar olduğu için iki kişi yan yana çıkamıyordu. Bu bir yerde fazla sarhoş olanlar için yardımcı oluyordu. Kollarını yana açıyorlar, duvarları tuta tuta çıkıyorlardı. Merdiven basamakları sigara izmaritiyle dolmuştu. Lojmanın üst katı dolunca, merdivende kalanlar geri dönüp avluya çıktılar, rasgele masalara oturdular. Zekeriya bey hiç yerinden kalkmamıştı, belki içeriye erkekler dolunca, Sümbül hanım balkona çıkar diye bekliyordu. Yargıç yukarıya çıkamayanlar arasındaydı, savcı da öyle. Salih Zeki onların yanına yaklaştı, hazırol,

«Nasılsınız yargıç bey, nasılsınız savcı bey?» diye sordu, çok saygılı.

«Sağol Salih Zeki bey» dedi savcı, yargıç da başını salladı.

Savcı sordu :

«Neler getirelim, kızı yazdırmağa geleceğim de...»

«Aman öyle mi efendim, efendim sizin gelmenize hiç gerek yok efendim, ben her şeyi hazırlarım efendim, dosyayı zatıâlinize odacıyla gönderip imzalattırırım efendim... Ne mutlu bize savcı beyin kızını okutacağız efendim.»

Yanlarına Selâm bey geldi. Selâm bey savcıyla yargıca çok saygılı, Salih Zeki'yse Selâm beye çok saygılı... Salih Zeki Selâm beye de «hörmet»lerini sundu. Eğilerek,

«İzninizle, izninizle» dedi.

Ne yapıp etmeli, yukarıya çıkmalı, bir ayakkabılık yer bulmalı, sünneti izlemeli, kaymakamla gözgöze gelmeli, yani ki ben buradayım, kesilirken de buradaydım.

Davulcu zurnacı çökmüşler masanın birine, atıştırıp duruyorlar. Başka zamanları yok, az sonra, Serhan kesilince tekrar davula vuracak, zurnaya üfleyecekler. Zurnacı kemiği sıyırıyor, yağlı elini koltuğunun altına siliyordu. O denli iştahlı sıyırıyordu ki, iştahsız çocuklara iştah ilacı.

Odacı Kâzım da sabah ezanından beri ancak sırtını duvara vermiş oturabiliyordu, dizleri sızım sızım sızlıyordu.

«Lan yoksa düğünün tüm yükü benim omuzlarımdan mı geçti?» diyordu.

Galip Baba'nın aşçısı, kazanın başından,

«Kâzım bişeler yi» diyordu, ama Kâzım'da ağzını açacak, lokma çiğneyecek güç kalmamıştı. Karısı Zilfiye, o da bitmişti, nerdeydi ki, yukarıda mı acep?

Cevat aygıtlarını hazırlıyordu. Çepeçevre erkekler sıralanmışlar, gülüyorlardı. İşte kıskaç, işte bıçak, işte toz, işte Serhan...

«Kirvesi?»

«Foto nerde foto?»

«Burdayım Galip ağam burdayım...»

«Ağlamak yok ha Serhan!..»

«Niye ağlayayım?»

Fotoğrafçı en uygun yerde en uygun pozu yakalayabilmek için geri çekiliyor, sağa sola bakıyor, kaç poz çekmesi gerektiğini düşünüyor. Galip Baba demiş ki, iki tane çerçeveli büyük, tam kesilirken, al gel, biri bana, biri kaymakama, bel-

li ki bu iki resmin parasını Galip Baba verecek, pekiyi başka çekmesi gerekiyor mu? Kaymakamdan öyle bir öneri gelmemiş ki, kendisini buraya Galip Baba çağırmış, salt iki resim için. Ya ötekiler, kaymakamdan para alınır mı? Kolayı var, yarın kaymakamlığa uğrar, kapıcı Kâzım'la sordurtur, kaçar tane basacağını, şu denli diye yanıt alırsa tutar basar, indirimli tarafından parasını alır, bir yanıt gelmezse, yandı filmler der, işin içinden çıkar.

Son hazırlıklarını yapıyordu sağlıkçı Cevat. Hiç başını kaldırmaksızın kara sünnetçi çantasından çıkardığı aygıtları yandaki sehpanın üzerine koyduğu gazlı bezin üzerine diziyor, suyunu tozunu, hazırlıyordu.

Serhan bıçağı görmesin diye öteki odaya alınmış sünnet geceliği giydiriliyordu. Serhan'ın biricik anneannesi ağlamağa başlamıştı. Serhan güldükçe, ninesi ağlıyordu. En sonunda Şükran hanım,

«Aman anne, dedi, çocuğu korkutacaksın.»

Kırklık Bekir hoca merdivenleri çıkıyordu, tastamam denilen saatte gelmişti. Erken gelse işret âleminin içinde bulacaktı kendisini. Bir hoca böyle mi karşılanırdı, kapıda beklenirdi hoca, kapıda. Belki de sokak başında bir çocuk, önceden haber verirdi :

«Hoca geliyor» diye.

Çekilmiyorlardı da dar merdivende. Hocanın iri göbeği orada burada sıkışıp kalıyordu. Ancak üst sahanlığa varınca geldiğinin farkına varıldı.

Şerif bey,

«Açılın, hoca geldi,» diye bağırdı.

Kaymakam gerideydi, bir el dürttü hocayı, kimin elidir belli değil, sünnet odasına girdi. Ah be, fotoğrafçı öyle uygun yeri bulmuştu ki pozu yakalamak için, ama tuttular oraya bir minder attılar, hocayı çökerttiler.

Artık sabırlar düğün halkına ki, bu sese dayanabileler. Çekti bile «Euzu»yu... Sünnet odası yavaş yavaş boşalıyor, onca içkinin üzerine bu bed ses çekilmez, bir de gözlerini devire devire, boynunu iki yana sallaya yuvarlaya okuyor ki, tam dayaklık. Sağlıkçı Cevat, malmüdürü Osman, belediye başkanı Tahir, nüfus başmemuru Hayrullah bey yere çökmüşler, ellerini dizlerinin üzerine koymuşlar, ötekiler hep ayakta. Fotoğrafçı makinenin bir yerini bozmuş olsa gerek, ikide bir çıt çıt diye orasını burasını kurcalıyordu. Bekir hoca gözlerini iki yana devirirken, en çok o yanda fotoğrafçının üzerinde tutuyordu. İçerisi o denli içki kokuyordu ki hoca oturduğu yerde sarhoş olacaktı. Bu bakımdan arada bir pencereden yana başını çeviriyor, «Horriiiş» diye soluk alıyor, okumağa devam ediyordu.

Posta müdürü Tayyar bey gerçekten bugün sarhoş olmuştu. Arada bir kapıdan başını uzatıyor,

«Allah Allah ne ses ne ses,» diyordu.

Zekeriya bey en mutlu anlarını yaşıyordu. Hayır hayır, hocanın çirkin sesinden uzak olduğu için değil, şu anda Sümbül hanım balkonda, hem de nasıl pozla, breh breh breh, Zekeriya beyin aklı başından gidecek. Ne yapmış Sümbül hanım, balkona çıkmış, demirine dek gelmiş, ardını demire dönmüş, iki eliyle demirleri yakalamış, öylece duruyor. Kalçası sanki Zekeriya beyin masasının

üzerinde, yo yo ciğer tabağında. Uf, bir içiyor ki Zekeriya bey, nerdeyse kalçaya «Şerefe» deyip kadeh kaldıracak. Kıvırcık da farkında, ikide bir Zekeriya beyin yanına geliyor, biraz ekmek, biraz kızarmış patates bırakıyor, yan gözle yukarıya bakıyordu. İçini çekiyor, izlediği kalçanın meyhanedeki o kadın artist resminin kalçasından daha güzel olduğuna yemin üzerine yemin ediyordu. Hatta aşçıya da yemin etti.

«Git de bak,» dedi.

Galip Baba'nın aşçısı, Zekeriya beye iki kalem sahanda pirzola koydu, aldı geldi.

«Severim sizi Zekeriya bey, buyrun, size yaptım» dedi.

Çarpıldı aşçı, anam anam ak donlar da böyle mi yakışırmış, hele ki o kalçasının başlangıcının demirle sıkışan yeri, puf köpük gibi.

Okunan yasin bitecek diye Zekeriya beyin aklı gidiyordu. Bekir hoca uzattıkça, «Oh diline sağlık hocam, oh diline sağlık hocam» diyordu. Yasin biterse, sünnet olacak, o zaman ortalık karışacak, kim bilir Sümbül hanım kaymakamlık lojmanının ikinci katının neresine gidecek? Ama şimdi bu pozda... Bir kez Sümbül hanımla gözgöze geldiler, daha doğrusu gözgöze değil de Sümbül hanım Zekeriya beyi kalçasına bakarken yakaladı, ama hiç aldırmadı. Selâm bey işi biliyordu. İçinden, «Şu karıya oynak diyorlar ya, vebali günahı boynuna» diyordu. Selâm ağa ilçenin karısına kızına bakmaz, bakanlara kızar, o nerede karıya kıza bakacağını bilir. Şunun şurasında yılın üç ayı ilçede duruyor, ondan sonra kent. Gözünü sevdiğimin koca kenti, karısı kızı o denli bol ki Selâm ağalar için. Hem Selâm ağanın adı burada ağa, kentte he-

le biri kendine ağa desin, hemen kızar, «Kaldı mı ulan ağalık, der, beye kıran mı girdi, desene bey.» Ama ilçede ağalık, onun ikinci bir adı gibi... Hacı Hilmi'ye boyuna kızıp duruyor :

«İş kalmadı Hilmi bey, iş kalmadı artık ilçede.»

«Topraklarım var Selâm ağa.»

«Toprakta da iş kalmadı. Göçeceksin kente. Satıp savıp kente göçeceksin. Buraların güneşi battı artık Hilmi bey, güneş orada doğuyor.»

Sâkin bey çeyizciliğin öldüğünü söylüyor. Selâm ağa,

«Kentte defile salonları açılıyor, şimdi para onda» diyor.

Hoca, elham okuyor, hızlı okuyor, zaten sesi öğürük gibi, biraz daha kalsa tâm öğürecek. Böyle içkili düğünlere yasin okumağa gitmez ama, ne yapsın kaymakam beyin hatırı. Nolur nolmaz, insan şaşar, tutar günün birinde vazederken saputiverir, gör ondan sonra başına geleni. Nolmuştu geçen yıl, vazederken «Ey erkekler, kadınlar sizin esirinizdir, isterseniz onları dövebilirsiniz» demişti de kendisini kim şikâyet etmişti, yo yo, şu Salih Zeki bey çok iyi insan, dinine imanına çok düşkün, cumasını kaçırmaz, teravihini kaçırmaz, orucunu kaçırmaz, velâkin karısı Yıldız çiyanı, işte o şikâyet etmişti. Ne yapsın Salih Zeki bey, kadın kadın değil sanki erkek. İçki de içermiş, hadi sigara içsin ama, içki noluyor? Bu şikâyeti kaymakam örtbas etmişti. Müftünün ne hergele olduğunu bilmez mi Bekir hoca... Bekir hoca ki müftünün karısını dövdüğünü de bilir, ama bu şikâyet dilekçesini alınca, hemen işleme koymağa çalışmıştı, niye çalışmıştı? Çünkü Bekir hocanın ayağını kaydırmak

istiyordu, İlyas hocanın işi tamamdı, yaşını başını almış, ne hatim indirebiliyor, ne yasin, ne de mevlitlere gidebiliyor, Bekir hoca sallanır giderse bir tarafa, ilçenin tüm mevlitleri hatimleri kendisine kalırdı... A müftüm a müftüm, Müslümanlıkta birinin ekmeğiyle oynamak var mı, hele ki hepsini ben alacağım diyerekten? Hem sen ölü de yıkayamıyorsun ki.

Bekir hoca elini yüzüne sürüyordu. Biliyordu beş kuruş para gelmeyeceğini, onun için hemen toparlandı, ayağa kalktı :

«Allah kabul eylesin,» dedi.

Bekir hoca merdivenleri indi, mis gibi et kokusu geliyordu, bakındı, kokunun geldiği yeri tanıdı, sokak kapısına değil, avlu yanına yürüdü, en uçtaki odanın önünde kazanları gördü. Sünnetti sünnet yemeğinden yemek.

«Oğlum, dedi kıvırcığa, getir bakalım hoca efendinin yemeğini.»

Kıvırcık, hocaların ne denli çok yediklerini bilirdi, servis tabağını pilavla doldurdu, tepesine de kale burcu gibi etleri dikti.

Alkışlar...

Serhan sünnet odasına geliyordu, donunu çıkarmışlardı. Şükran hanım çocuğunun yanı sıra birkaç adım yürüdü, tam sünnet kapısına gelince, o da ağlamaklı oldu ve Serhan'ı kirvesi Galip Baba'ya teslim etti. Fotoğrafçı hocanın kalktığı yeri kapamamış, ama daha iyi bir yer bulmuştu. Davulcuyla zurnacı sahanlıktaydılar, kesilir kesilmez hemen çalmağa başlayacaklardı.

Zurnacı, fısıltıyla,

«Yine İzmir marşı» diyordu.

Davulcu kızdı :

«Get lan, dedi, yeter be!»

Davulcu kafayı bulmuştu, kaymakam bey tam karşısında olmasına karşın cigarayı fosur fosur içiyor, ona doğru üflüyordu. Bir kezinde bir köy düğününde bir olay çıkmış, kaymakamın buyruğuyla davulcu ve zurnacı tastamam üç gün gözaltında kalmışlardı; çünkü efendim olay onların gözlerinin önünde olmuştu, görmemelerine olanak yoktu. Davulcu karakolda dayak da yemişti, hem de kendi davulunun tokmağıyla...

«Breh ulan Allah davula sabır versin, amma acıtıyormuş ha!...»

Gerçekten vuranı görmemişlerdi ama, son bir gün davulcunun da zurnacının da ayaklarının altı davul derisi olmuştu. İşte davulcu o dayağı, o gözaltını gözünün önüne getiriyor, sigara dumanlarını kaymakamın yüzüne yüzüne üflüyordu.

Kirve Galip Baba çocuğu kucağına aldı...

Serhan'ın bacaklarından yakaladı.

Sağlıkçı Cevat pipiye baktı. Gözlerini açtı, bir daha baktı, bir daha baktı.

O koçlar, o oyuncaklar, o hediyeler!...

O az sonra çocuğun göğsüne iğnelenecek paralar, yastığının altına konacak paralar!

Ama şimdiye dek böylesi??

Yo yo yo!

Saymamıştı ama, yüzlerce, köylerde, ilçede, evet evet yüzlerce çocuk elinden geçmişti ama böylesi!

Galip Baba,

«Haydi,» dedi Cevat'a, «uzatma, çocuk korkacak.»

«Yo yo korkmuyorum...»

Odadan sesler :

«Bravo, erkek!»

«Elbette, erkek olmak kolay mı?»

«Canım kaymakam çocuğu hiç korkar mı?»

«O, asker torunu asker.»

Demek korkmuyordu. Niye korkmaz insan? Bir diş çektiren ikinci dişini çektirirken korkar mı? Niye korkmuyor bu çocuk?

Şimdi bırakıverse,

«Ben yapmıyorum!» diye.

Yo yo, ne Selâm ağası, ne zahireci Rüstem'i, ne de Ankara'ya kavurma gönderdikleri kendisini kurtarabilirler, tastamam ilçenin tümünü karşısına alır.

«Efendi, sen tut tam usturayı eline alacağın zaman, ben bu işi yapmıyorum» de. Ya yargıç, az önce onu azarlar gibi, «Haydi işinin başına!» diyen yargıç? Ki mutlaka yargıçlık işi olur Cevat'ın, bugüne dek olmadıysa, daha eli titremiyor diye, eli titremeğe başladığı zaman, lavman diye nereye dürter kim bilir. Ah doktor bey ah, ah şuracıkta olacaktı şimdi ah, «Bakar mısınız doktor bey» diyecekti... Hıh, sanki baksa anlardı, hele hele bugün...

Cevat bey baktı kaldı Serhan'ın pipisine.

Galip Baba tekrar uyardı :

«Haydi yahu, kaymakam oğlu pipisi diye hayran mı oldun bre herif!»

Gülüşmeler oldu, şaka olsun diye nerdeyse dedesi,

«Dedesine çekmiş» diyecekti ki, «ded» dedi sustu. Saati sımsıkı yakalamıştı. İyi ki demedi, döndü geriye baktı, kapının yanında kadınlar vardı. İçlerinde de tapucu Zekeriya'nın karısı. Serhan kesilir kesilmez, koşacak balkondan kocasına bağıracaktı :

«Kesti Zekeriya kesti» diye. Çünkü Cevat'ın bu pipiyi kesmeyeceğine inananların başında geliyordu, hiç de üzerine görev olmadığı halde, kaç gün bu konuyu düşünmüştü.

Cevat hâlâ ikircikliydi, gözleri hemşire Kısmet'i aradı, ama o da bilmezdi. Sıkıştırdı, uyuşturdu, bıçağı sallayıverdi. Serhan yalnız,

«Ayih» dedi bir, eller çırpıldı, davul vurdu, zurna öttü, «Dağlar kızı Reyhan» diyerekten. Flaş parladı parladı, söndü.

Serhan yatağa yatırıldığında onu ilk öpen dedesi oldu, hemen saati çıkardı, torununun koluna takıverdi. Kerata çocuk, hiç ses çıkarmadı. Sonra annesi geldi, anneannesi, en sonra babası... Dede, tekrar yanaştı torununun yanına, bankadan özel olarak almış olduğu haşırlı parayı, tepeli toplu iğneyle torununun yakasına tutturuverdi.

Ondan sonra gelenler bir bir Serhan'ın yakasına yapışıyorlardı.

Davul vuruncaya dek Zekeriya beyin keyfi yerindeydi, ne zaman ki karısı koştu geldi bağırdı,

«Kesti kestiii!» diye, işte ondan sonra Sümbül hanım oradan çekildi.

Zekeriya sessiz bir,

«Allah belanı versin» çekti karısına.

«Kutlarız kaymakam bey!»

Bedava olmuyordu bu kutlama, gelirken bir hediye, giderken de Serhan'ın göğsü... Omuz başından dizinin altına dek dört sıralı para iğnelenmişti... Yastığının altında kim bilir ne denli para vardı? Öyle ufaklık paralardan değil, tastamam kaymakam oğluna yaraşır paralardan.

Sen şu kaymakama bak, bir teşekkür etmedi Cevat beye. Ama suç biraz da Cevat beyin, ne o

öyle sünneti yapar yapmaz arı sokmuş gibi kaçmak, şöyle bir görünseydi kaymakam beyin gözüne, elbette bir teşekkürü esirgemezdi ondan. Ne yapmıştı Cevat, sünneti yapar yapmaz ivedi aygıtlarını toplamış, çantasına yerleştirmiş, merdivenleri inmişti, oradan kapıcı Kâzım'ı yukarıya göndermiş, karısını çağırtmıştı. Sümbül hanım merdivenin başından, kocasına,

«Gidiyor muyuz?» diye seslenmişti.

«Hı hı...»

Dur bu ivedilik ne, Sümbül giderayak havasını atsın şöyle bir, hem de Şükran hanımla gözgöze gelerek, «Kutlarım» bile demesin. Zaten kutlamak için gelmedi ki Sümbül hanım, inadından geldi. Demesinler, «Kaymakamın karısından korkup adımını atamadı sünnete» diye. Kaymakam karısı kim oluyormuş hıh, onda olan bizde de var, hem de âlâsı, istesem kaymakamı bile baştan çıkarırım ama ben namuslu kadınım.

Şöyle bir kafasını soktu sünnet odasına, gerçekten Şükran hanımla gözgöze geldiler. Sümbül o ünlü «Hıh»ını çekti, hıhla birlikte başını da çekti, merdivenin başından,

«Geldim kocacım» dedi.

«Kocacım» demese, kutlamak için yukarıya çıkmakta olan Selâm ağa, dönüp bakmayacaktı Sümbül'e, ama o denli güzel «Kocacım» demişti ki, döndü baktı. Gerçekten çok güzel kalçası vardı bu kadının, o bol giysi içerisinde bile belliydi.

Selâm ağa ile ilçe eşrafı içeriye girince, kaymakam şöyle bir yekiniverdi. Selâm ağa çocuğun yanağından bir makas aldı :

«Bravo, bravo!» dedi.

Üç tane kâğıt parayı bir arada iğneledi. Sonra ötekiler. Onların ardından, geriye kalmış iki köy

muhtarı, az sallanarak, sallanmamak için, kaymakam beye ayıp olmasın diye duvarı tuta tuta Serhan'a yaklaştılar. Biri parayı gecelik diye çarşafa ilikledi, bereket anneanne farkına vardı, öyle ya Serhan'a hatardı sonra.

En sonra kirveler giderdi, ama Galip Baba gitmişti. Zorunluydu, ilçenin tek meyhanesiydi, vardı iki tane daha ama, onlar meyhane değildi. Hiç kara zeytinle rakı mı içilirdi, hele öbür meyhane, üstelik adı da Hasıraltı, mezesi salt bulgur pilavı. Ama Galip Baba'nın meyhanesi kapalı olursa, burada, bu sünnet evinde yarım bırakılmış olan muhabbetler hop Hasıraltı'na Memet ustanın oraya akacak, onun için, ha gayret kıvırcık, de çabala aşçıbaşı, hadi be Kâzım... Deli Duran bile, deli gücünü göstermiş, sandalyeler, masalar, on beş dakika gibi kısa bir zaman içerisinde arabalara yüklenmiş Galip Baba'nın meyhanesini bulmuştu. Galip Baba, daha sandalyeler masalar gelmezden meyhaneyi açmış ilk müşteri Zekeriya beyle ayakta söyleşmeğe başlamıştı. İkinci müşteri posta müdürü Tayyar bey, onun ardından üç köy muhtarı...

Sandalyeler taşınırken Hamza'yı Kâzım uyandırmış, elini yüzünü hayrına yarım teneke suyla yıkamış, sonra kapıdan salıvermişti. Hamza uçuyordu sanki. Deli Duran bile,

«Hop hop, sarhoşa bak» diyordu.

Galip Baba, kaymakam beye kazanları götürmek zorunda olduğunu, içindeki yemekleri isterlerse, hemen geri göndereceğini söylediğinde, kaymakam,

«Yo yo, onca yemek, biz ne yapalım?» dedi.

Başından ayarlamıştı Galip Baba, porsiyonları az az koymuştu, geri kalanın fazla olmasını istemişti, şimdi o etleri, ciğerleri, sarmaları, burada parayla satacaktı, artanını at buzdolabına, dursun bir hafta. Kaymakam beyin oğlunun onuruna su gibi akıtılan rakılar şaraplar nolacak?

Hih, Galip Baba akıbu peynir ekmekle yememişti, işini bilirdi o, ona Galip Baba derlerdi, sinekten yağ çıkarırdı, kaz gelecek yerden tavuk esirgemezdi. Bir kez şarabı fıçıyla açık şaraptan almış, kendisi şişelemişti, meyhaneci adamda boş şişe mi ararsın, tonla. Nasıl olsa şarap içecek olan kişi kendi şarabını kendisi açmıyor ya. Eh, geriye salt rakı kalıyor, ha o bir şişe yargıç beyin kalite şarabı mı, helali hoş olsun, rakı içilmişti, içilmemiş değil, ama az sonra, «Rakı bitti isterseniz şarap vereyim» demişti, dedirtmişti.

Kazanları at arabasından indirirken seviniyordu, dünyanın eti, ciğeri. Galip Baba değil zarara, kâra bile geçecekti.

«Haydi bakalım kıvırcık, haydi bakalım benim ustam, bak müşteriler bekliyor... Hoppa...»

Oturacak müşteriler sandalyelerini at arabasından kendileri aldılar. Gerisini Deli Duran taşır... Kıvırcık hemen geçirdi ak önlüğünü, tabakları çatırdata çatırdata servisleri hazırladı; su şişelerini koydu, bardakları koydu, açtı rakı şişelerini... Usta bağırıyordu :

«Al ciğer yahnı...»

«Al orman kebabı!»

Tayyar beyle tapucu Zekeriya,

«Birlikteyiz» demişlerdi. Hiç olmazdı ama, Zekeriya bey bugün ceketinin tam düğmesinin altına bir şey dökmüştü, yağ izi vardı. Tayyar bey,

«Biraz tuz, tamam» dedi.

Tuz döktü.

En uçtaki, radyonun altındaki masaya belediye başkanıyla Selâm ağa geldi oturdular. O masaya bizzat kendisi, Galip Baba koştu gitti.

«Nasıl oldu düğün Selâm ağa, hı?» diye sordu.

Selâm ağa, keklik gibi baktı, kurnaz, yakıcı :

«Sen işini bilirsin ulan!» dedi.

«Ağam ben size kuşbaşı yaptırayım hı?»

Galip, kaymakamın düğününden artan yemekleri Selâm ağaya vermek istemiyordu. Verirse, kim bilir o zaman nasıl bakardı yüzüne, şahin gibi mi?

Selâm ağa sigarasını yakarken, başkana,

«Ben istikbali onlarda görüyorum, diyordu. Sen de belediyeden biraz para topla ulan, koskoca belediye başkanısın, topla, ver.»

Deli Duran Galip Baba'yı öpüyordu, şap şup,

«Bu parayla iki paket sigara alacağım,» diyordu.

Selâm ağa, belediye başkanının kulağına bir şey fısıldadı, başkan,

«Yaaaa?» dedi.

Sümbül de,

«Yaaa???» dedi, gözlerini iri iri açarak, çok şaşkın. Sümbül iki şeyde gözlerini böyle açardı : Bir, çok korktuğu zaman; bir de, hiç usuna gelmeyen bir şeyi duyduğu zaman... Hiç usuna gelir miydi, her şey gelirdi de usuna bu gelmezdi. Demek kaymakam beyin oğlu ikinci kez sünnet oluyordu ha?

«Ama niye?»

«Şuna bak niye diyor? Kız Sümbül, ben bugüne bugün doktorlardan daha iyi bilir miyim bu

mesleği, bilirim; şöyle bir şeye karşıdan bakınca, bu daha önce sünnet olmuş bilir miyim bilmez miyim?»

«Canım ben ne bileyim, ben seninkinden başkasını görmedim ki.»

«Yemin ediyorum Sümbül yemin, şerefim Allahım, her şeyim üzerine, oğlan ikinci kez sünnet oluyor.»

En küçüğün büyüğü içeriye girdi, Sümbül çocuğu kolundan yakaladı, dışarıya çıkardı.

Cevat,

«Oğlanı görmedin mi, dedi, alışmış sünnet olmaya. Hiç ne korktu ne de bir şey, ben onca sünnet yaptım, korkmayan çocuk görmedim.»

«Ben içerde değildim.»

«Hiç hiç korkmadı, gözünden bir damla bile yaş gelmedi.»

«Ay bildim ay, onca hediye.»

«Koçlar. Hiç masrafı yok ki.»

«Yemekler Hacı Hilmi'den, içkiler Galip'ten.»

Sümbül eteğini çemirleyiverdi, şap şap diye vurdu dizlerine :

«E nolacak şimdi?» dedi.

«Şikâyet edeceğim. On yedi koç dediler, ya o para ya o para...»

«Hediyeler, odalar almadı odalar.»

Sümbül hıçkırır gibi, gözlerini belerterek,

«Hiş hiş Cevat, belki de üçüncüdür» dedi. «Hı, ister misin kaymakam üçüncü kez yapıyor olsun.»

«Bilmem ki... İlkin bundan önce çalıştığı yerden bir adres, birini bulmağa çalışacağım, belki benim devremden bir sağlık memuru olabilir o ilçede, soracağım, kaymakam İzzet orada oğlu Serhan'a sünnet düğünü yaptı mı?»

«Canım belki ondan önceki yerde yaptırmıştır.»

«Hiç yani Sümbül, artık bu kaymakam benim elimden kurtulamaz, dayayacağım dilekçeyi, dayayacağım.»

«Hiiiş sen gitmeyesin okkanın altına.»

«Ama şey ortada.»

«Ne?»

«Serhan'ın şeyi.»

«Şeyi budadın ki...»

«Yo yo, çok iyi operatörler çocuk bir kez mi sünnet edilmiş, iki kez mi sünnet edilmiş, bakar bakmaz anlarlar.»

«Sen de suçlu düşme, sünnetliyi bir daha sünnet ettin diye.»

«Bana nesi, ben onca insanın içinde ettim. Hatta şüphelendim de, Galip iki kez hadi dedi. Ben şüphelendim. Tamam tamam, bir bilirkişi, oh oh, kalk oynasana kız.»

«Bir şeyin sonucunu almadan oynamam.»

«Bu kez tamam. Yedim ulan kaymakam seni. Sen tutar muhtarları zorlarsın ha, illâ ki sünnetime bir koç isterim, koçsuz görünmeyin gözüme dersin ha!..»

«Ne diyorsun, böyle mi demiş?»

«Belki demiştir hı, belki demiştir. On yedi koç ne denli para biliyor musun sen? Demiştir demiştir. Hiç demese, sanki hepsi anlaşmışlar gibi, koçu yüklenen gelmiş, koçu yüklenen gelmiş.»

V

«KİMİLERİ, İKİ KEZ SÜNNET OLUYOR TAYYAR BEY!»

Cevat, böyle bir dilekçe bakanlığa gittiğinde, şayet gerçek değilse, kaymakamın kendisi için iftira davasını açacağını da biliyordu. Duruyor duruyor, Serhan'ın pipisini gözlerinin önüne getiriyor,

«Tamam yahu, tamam!» diyordu.

Önceleri, sünnet pansumanına gitmeyeceğine kendi kendine söz verdiği halde, şimdi iyice inanmak, bir daha Serhan'ın pipisini görmek için pansumana gideceğine karar verdi. Kararını karısına açıkladı. Sümbül,

«Bak, dedi, görüyor musun, ikircikisin?»

«Değilim Sümbül. Eğer o çocuk ikinci kez sünnet olmadıysa, ben şurada eşek gibi anırırım.»

Bu sırada kapıları çalındı, Sümbül duymadı, Cevat çıktı. Gelen Abbas'tı.

«Doktor ağlıyormuş, onu söylemeğe gelmiş.»

Cevat,

«İyi iyi, dedi. Sen git.»

«Neymiş?»

«Doktor ağlıyormuş.»

«Hıh,» dedi Sümbül birden, «akıl yok onda. Ben olsam kullanır kullanır bırakırım, kız kendisi yanaştıktan sonra. Git derim ben seninle yatıp kalkmadım, var mı bir gören?»

Cevat,

«Var ya, dedi, Abbas görmüş ya.»

«Abbas nerden söyleyecek?»

«Dur hele,» dedi Cevat, «Abbas'ın gördüğünü bilmesin doktor. Bekleyelim hele, bana bir kılçıklık yaparsa doktor Musa beyefendi, o zaman.»

«Sana niye kılçıklık yapsın?...»

«Belli olmaz, insanların bir şeyini yakalayacaksın Sümbül.»

«Senin neyini yakalıyorlar acaba?»

«Evet efendim evet, Sümbül hanım hanımların hanımıdır» diyordu tapucu Zekeriya bey. «Fakat Cevat bey de tam bir beyefendidir. Çok severim ben Cevat beyi. Kardeşim gibi severim.»

«Ben de», dedi posta müdürü Tayyar. «Eli de tez ha, bir iğne vuruyor, efendim tık böyle, iğnenin girdiğini çıktığını anlamıyorsunuz.»

'Şık' dedi Zekeriya beyin kafası. Kıvırcığı çağırdı, kıvırcık gitti bir çocuk buldu geldi. Zekeriya sigara paketinden kâğıt kopardı, bir ilaç adı yazdı :

«Hayd: bakalım yeğenim bizim eve, dedi. Hanım bu ilacı versin, al gel!»

Çocuk fırladı gitti.

Zekeriya bey, Sümbül hanımı bir kez daha görmek uğruna, iğne yemeğe razıydı. Kim bilir, belki de Cevat en kalın iğneyle vursa canı yine acımayacaktı.

«Hı,» dedi Tayyar beye, «iğnem gelsin, gidelim, hem bir çayını içeriz Cevat beyin, hem de...»

Gerisini söyleyemedi, Sümbül hanımı görürüz, diye.

Çocuk karşıdan görününce Zekeriya, bardağındaki son içkisini başına dikti. Çocuğa para ver-

di, ilacı cebine koydu, Galip Baba'ya işaret etti.

Posta müdürü Tayyar,

«Yoo, dedi benden, yazsın Galip, yaz yaz Galip...»

Yazmak nesi, hazır para varken hiç Galip Baba yazar mıydı? Parayı aldı, üstünü kapıda yetiştirdi.

Selâm ağayla, belediye başkanı Tahir fısır fısır, kafa kafaya, kulak kulağa vermişlerdi. Selâm ağanın gözleri kedi gözü gibi parlıyordu.

Kolkola girdiler. Tayyar bey ufak boylu olduğu için Zekeriya'nın koluna girmişti. Zekeriya, cebindeki iğnenin dünyanın en yararlı ilacı olduğunu anlatıyordu. Oysaki ilacın adını unutmuştu bile. İçinde demir mi varmış, kömür mü varmış, işte insana zaten kanı bu demirle kömür yapармış. Doktor, her ay bu iğneden bir tane yaptıracaksın, demiş, ama ah şu boşvermişlik, unutmuş Zekeriya bey, birden Tayyar bey, Cevat beyin iğne vururken elinin tezliğinden söz edince...

«Arkadaş ben seni öperim» dedi Zekeriya, «Öperim çünkü çok hayati bir şeyi hatırlattın bana.» Tayyar beyin alnından öptü.

«Ben de seni öpeyim kardeşim.»

Tayyar bey de, Zekeriya beyin alnından öptü. Tekrar kolkola girdiler. Zekeriya bey mutluydu, az sonra Sümbül'ü görecekti. Olmalıydı çiçekçi bu ilçede, koca bir demet sümbül almalıydı, uzatmalıydı Sümbül hanıma, ne anlamlı ne anlamlı, peki o zaman Cevat ne derdi? Hiçbir şey demezdi, karısının korkusundan hiçbir şey demezdi.

«Ah be sümbül olmalıydı, çiçekçi olmalıydı?» dedi sesli sesli.

Tayyar bey Sümbül hanımı falan unutmuştu :

«Hı, hı, dedi. Sonra papatyalar efendim, yatacaksın papatyaların üzerine. Ohhh, hani bir şiir vardı, papatyanın yakları atın içinde.»

«Ya ya ne şiirdi papatyanın yakları...»

Biraz daha yürüdüler. Zekeriya,

«Tüh, dedi, ben şair olacak insandım, bakma tapucu oldum. Ama yazacağım, oturup şiir yazacağım. (Fısıldadı) Kime yazacağımı biliyorum.»

Cevat'ın evi bahçeli, iki katlı evdi. Eski yapının bir bölümü yıktırılmış, onun üzerine iki katlı yaptırmıştı. Altta kiracı oturuyordu, kendisi üstte, merdivenleri de ayrıydı, dışardan.

Zekeriya önde, Tayyar bey ardında merdivenleri tırmandılar. Puf, dik geldi biraz Tayyar beye. Kapıyı Zekeriya bey çaldı. Oğlan çıktı :

«Çağır hele babanı...»

«Hı kim, biri mi?... Oooo buyrun buyrun Zekeriya bey... Buyrun Tayyar bey...»

Sümbül tuvalette, çömelmiş, duydu.

Sağlıkçı Cevat, Tayyar beyle Zekeriya beyin geliş nedenlerini bilmediği halde sevindi. usunun kıyısının ucuna getirmezdi, kalksın da adamın biri karısı için gelsin, öteki de ona arkadaş olsun.

Zekeriya bey iğneyi uzattı.

«Hı, dedi, Cevat, iğne için, yoksa..»

Zekeriya umutlandı. Cevat iğne vurulacak olanları yandaki küçük odaya alırdı. Bu üst katı yaptırırken düşünmüş, hemen kapının girişinde ufacık bir oda yaptırmıştı. Odaya küçük olmasına karşın bir muayenehane süsü vermiş, bir yana diplomasını, bir yana sünnet kurs belgesini asmıştı. Hemen onların altında vitaminleri gösterir bir

afiş, bu başta da Hippokrat, öğrencileriyle. İlçede doktor olmadığı zamanlar (Çoğu zaman olmazdı) doktor gibi muayene eder, ilaçlar verirdi. Dinleme aygıtı, tansiyon aygıtı, kulak temizleme aygıtı ve diğer aygıtlar bir cam dolabın içindeydi. Cam dolabın üzerinde de başka bir yazı «Allahın dediği olur.» Kim bilir, belki de Cevat beyden umut bekleyenler, sağlık bekleyenler için asılmış bir uyarı. Yani, «Ben ne yaparsam yapayım boş, Allahın dediği olur, şayet bir şey olursa beni suçlamayın.»

Cevat onları muayene odasına sokmadı. «Oh» dedi içinden Zekeriya bey.

«Canım gelin hele, bir çay içelim de... Sümbül!..»

Sümbül donunu çekiyordu. Tuvaletten çıktı, elini yıkadı, aynada yüzüne baktı, iki tarak attı saçına, rujunu tazelese miydi, elbette...

«Sümbül!»

«Geliyorum.»

Rujunu tazeledi. Yuvarlak yüzünün ortasındaki ufacık ağzı, oyuncak bebeklerin ağzı gibiydi.

«A hoşgeldiniz, ah hoşgeldiniz.»

Sümbül kadın gibi tokalaşmazdı, erkek gibi, bastıra bastıra, sıkardı insanın elini kim olursa olsun. Zekeriya beyin eli Sümbül'ün eline deyince, içi titredi.

«Hanım çay içeceğiz.»

«Olur canım.»

Ah, bir bana canım dese... Sümbül'ün ardından kaçamak baktı, birkaç saat önce o kalçayı, balkonun altından, aman, aman.

Tayyar bey,

«Şey, dedi, kusura bakmayın, şimdi Zekeriya beyi kıramayınca.»

Zekeriya bey,

«İğnem, dedi, ne zamanlar boşveriyordum, amma doktor demişti ki.»

Cevat iğneye baktı, hiç de önemli bir şey değildi, ne zaman vurulsa olurdu, hiç vurulmaşa da olurdu. Sünneti yaparken ardına hiç bakmamıştı, yoksa tam ardında Zekeriya beyle, Tayyar bey mi vardı? Onlar da mı görmüşlerdi, Serhan'ın pipisine bakıp anlamışlar mıydı? Orada kendinin şaşkınlığını görmeyen yoktu. Demek ki kendinin şaşkınlığından sonra Tayyar bey de, Zekeriya bey de iyice dikkat etmişler, durumu görmüşler, Serhan'ın ikinci kez sünnet olduğunu anlamışlar. İçlerinden «Ama» demişler, «En iyisi gidelim bir de Cevat beye soralım. O bizden daha iyi bilir.»

«E nasılsınız bakalım?»

«Sağol, sağol...»

«Nasıldı düğün?»

«Eh işte,» dedi Zekeriya. Oysaki o balkon sefasıyla, düğün içinde düğündü Zekeriya bey için. Tam sırasıydı :

«Kaymakam beyin sana nasıl yalvardığını duyduk.»

«Hı duydunuz demek, meyhaneci Galip'ten mi?»

«Hı,» dedi, attı Zekeriya.

«Efendim,» diye söze girdi posta müdürü Tayyar bey, «zamanında efendim, bendeniz bir müfettiş bile dövmüştüm efendim. Aslında önemli olan yürek, istedikten sonra kaymakam da döverim, vali...»

Kesti buracıkta, biraz ileri gittiğini anlamıştı. Cevat bey sordu :

«Siz sünnet olurken odada mıydınız?»

İkisi de hayır anlamında başlarını kaldırdılar. Cevat'ın canı sıkıldı ama belli etmedi. Elbette canım, oradaki çağrılıların görevi değildi ki Serhan'ın daha önceden sünnet olup olmadığını saptamak, bu kendisinin göreviydi... Şöyle bir yokla bakalım.

Zekeriya beyin gözü kapıda, Sümbül hanımı bekliyor.

Söylese mi Cevat, söylemese mi? Büyük bir sorumluluğun altına giriyor. Şayet öyle değilse, kaymakama, çok büyük iftiradan... Yargıcın gözleri geliyor önüne, sert bakan gözleri. Ama sünnetli pipiden yargıç mı anlar, ben mi anlarım? Ben yasaları biliyor muyum, ama yargıç da sünnetli sünnetsiz pipiyi anlamaz. Anlar anlar da, çok düşünülmüş, usturubuyla ikinci kez sünnet yapılabilecek şekilde ayarlanmış yarım sünnetli pipilerden anlamaz. Kim bilir, kaymakam belki de o ilk sünnette sünneti yapacak olan kişiyle anlaşmıştır. «Bana bak, az keseceksin, bırakacaksın, o kadar, anlamam ben, cart curt...»

Hangisine anlatmalıydı? Hiç birine, biri diğerine tanık olurdu. «Evet evet, benim yanımda Zekeriya beye, Serhan daha önceden sünnet olmuş dedi.»

Kolayı var bu işin?

«Buyrun Zekeriya bey, çay oluncaya dek biz iğnenizi yapalım, hazır kaynamış iğne var. Siz oturun Tayyar bey, rahatınıza bakın.»

«Rahatım rahatım.»

Şimdi yalnızlar. Cevat pamukların arasından enjektörü aldı, ampulü kırdı, ilacı içine çekmeğe başladı.

«Ah Sümbül hanım ah, senin kalçan uğruna, kalçamıza kocaman iğne... uhhhh!»

«Kalkma Zekeriya bey dağılsın... Felaket bir şey.»

«Benim hastalığım mı?»

«Yok canım. Bugün sünnette çok kötü bir şeye tanık oldum.»

Ulan aman, yoksa adam farkına vardı mı balkonun altından karısının bacaklarını gözetlediğimi, hı gördü mü? Sus, hiç konuşma bekle.

«Herhalde kimseye bir şey söylemezsin Zekeriya bey?»

Yoksa yoksa karısıyla tartıştılar mı, hı Sümbül hanım benim için bir şeyler mi söyledi kocasına, hı hoşuma gidiyor mu dedi, o adam şimdi karısını boşasa, uçar giderim mi dedi?

«Şey canım aile arasında, elbette...»

«Zekeriya bey.»

«Buyrun.»

«Serhan bugün ikinci kez sünnet oldu.»

Zekeriya, kaymakamın çocuğunun adının Serhan olduğunu bile unutmuştu.

«Vah vah, dedi, kim bu çocuk, şey pardon adam?»

«Serhan, kaymakamın oğlu, anlamadınız galiba, bugünkü sünnet diyorum. Kaymakam, oğlunu ikinci kez sünnet ettiriyor.»

«Allah Allah, niye ki Cevat bey?»

«Niyesi belli değil mi, adam sünnet yaptırıp köşeyi dönüyor.»

«Vay yahu, aman aman aklım şaştı.»

Oysaki aklı makl şaşmamıştı, az sonra Sümbül hanımı görecekti. Kâfir değiştirmişti bol giysisini, dar bir giysi giymişti, mor, o çıplak gördüğü kalça şimdi daha çekiciydi.

«Peki, nereden anladınız Cevat bey?»

«Anlamaz mıyız hiç Zekeriya bey?»

«Ya ya, bugüne dek siz ne şeyler gördünüz ile şeyler. Söylemesi ayıp daha o yaşta kambur olanları da olurmuş, ya ya efendim, elbette siz bilirsiniz. Peki şey, niçin orada hemen şey etmediniz, şimdi efendim şey etseydiniz...»

«Ah ah Zekeriya bey. Hayır hayır ben suç işlemedim. Ama yutmadım da. Koçları gördünüz mü koçları, ya o hediyeler, o paralar...»

«Çaylar geldi!...»

Amanın Sümbül'ün sesi, bana ne ulan kaymakamın oğlunun pipisinden, az kabuğundan, çok kabuğundan...

«Tayyar beye bir şey söylemeyin.»

«Aman efendim, rica ederim.»

«Sonuna dek uğraşacağım. Ha fotoğraf yahu, fotoğraf, çok büyütülürse, tamam tamam, orada beli olur, tamam.»

«Ayol çaylar soğuyacak.»

Şu adama bak yahu, şu adama bak, böyle karısı var, tutmuş neyle uğraşıyor, bırak oğlum bırak da böyle şeyleri, şu karıya bak... Bitiştirdi mi bacaklarını, geçti oturdu mu karşılarına, kol kalkıp kalkıp iniyor mu çayını içerken, o kollar boynuma dolansa, ben de ona dolansam...

Dağa mı kaldırsam bu karıyı!...

İçin geçmiş be Tayyar bey, baksana şu karıya, bir. Hürp heee, hürp he, hürp heee, çocukların çay içmesini oyun yaptıkları gibi, hürp heee, içip duruyor çayını.

«O fotoğraf işi çok aklıma yattı Cevat bey.»

Sümbül doğruluverdi, sordu :

«Ne fotoğrafı Cevat?»

«Anlatırım sana sonra!»

Sümbül, Zekeriya beye baktı, sonra kocasına,

«İlçede en şık giyinen Zekeriya bey, dedi. —Zekeriya'nın gözlerinin içine bakarak— Galiba bu ayrı bir şey,» diye devam etti. «Bizimki hiç sevmez.»

Zekeriya'nın mutluluktan nerdeyse gözleri mangal altındaki kedi gibi kapanacaktı. Sümbül'ün tüm sıcaklığı, gelmiş, üzerine oturmuştu. Bu öyle bir sıcaklıktı ki, yakmamasına karşın Zekeriya'yı eritiyordu. Erimie al çoraplı ayaklarından başlamış, şu sıra biri kalk yürü dese, sanki tortop olup yere yuvarlanacaktı.

«Bir daha Zekeriya bey!»

«Zahmet...»

«Aman canım...»

Başını kaldırdı, ardından bakacaktı Sümbül hanımın, ama Cevat kendisine bakıyordu.

«Kaç yaşında sünnet oldunuz Tayyar bey?»

Tayyar bey, soruyu kendisine yönelten Zekeriya beye şaşkın şaşkın baktı, yani ki hiç zamanı mı böyle bir sorunun, az sonra Sümbül hanım elinde çay bardağıyla gelecek, o sıra Tayyar bey sünnet olduğu zamanı anlatacak.

«Çok ufakmışım, ufak, anımsamıyorum.»

«Bir kez oldunuz değil mi?»

Onca rakının üzerine çay iyi gelmemişti galiba, belki de ilacın yan etkisi vardı. Tayyar, Cevat'ın yüzüne baktı, sağlıkçı gülüyordu. Tayyar beyin omzuna vurdu :

«Bazıları iki kez sünnet oluyorlar Tayyar bey,» dedi.

Zekeriya beyin ikinci çayı gelmişti, Tayyar bey istemedi. Sümbül hanım, çayı verdikten sonra kendini lap diye divana attı, oturdu. Bu devinim bile Zekeriya beyin aklını başından aldı. Bir kezinde duymuştu sordu :

«İyi de Cevat bey, bazıları doğuştan sünnetli olurlarmış sakın...»

Sümbül anlamıştı, demek kocası Zekeriya beye söylemişti. Oysaki ona söyleme diye uyarıda bulunmuştu. İyice inanmadıktan sonra... Şimdi kalkıp da Tayyar bey, Zekeriya bey, başka yerde, bu adam deli miydi yahu? Dur biraz bekle, anlıyoruz, kaymakam denen adama kızıyorsun, ama boğaz düğüm düğüm. Hemen söze karıştı :

«Olurlarmış ya, dedi, doğuştan sünnetli olanlar da varmış. Siz bakmayın bizim beye, çok şüphecidir, hemen şüphelenir.»

Tayyar bey sordu :

«Neden şüpheleniyor ki?»

Tayyar bey habersiz, yoksa kendisinin sünnet siz falan olduğunu mu çıkarmışlardı ilçede.

Cevat, karısından zılgıtı yiyeceğini bildiği için sustu, Sümbül hanım konuştu :

«Kaymakam beyin oğlundan şüphelenmiş, bakmış çocuk doğuştan sünnetli gibi.»

«Ama kesmediniz mi efendim?»

«Kesti de, şüphelenmiş işte. Bir çay daha alırmıydınız Tayyar bey?»

«Yoo yoo sağolun, içmem dedim.»

Gözler, Sümbül, Cevat, Tayyar arasında döndüğü için Zekeriya rahatlamış, bol bol Sümbül hanımı izliyordu. Karısı Sümbül hanım için otuz beşlik diyordu, malmüdürünün karısı Perinaz, «Ah anam ah, o kan kabak gibi kırkında var,» diyormuş, orman şefi Cezmi'nin karısıysa, Sümbül'ü köselikle damgalamış, belki kırk beşinde bile varmış ama. bakmayın işte göstermiyormuş. Sümbül' se otuz bir yaşındayım, diyormuş. Doğru... Zekeriya kalçayı, diriliğini böyle yakından, balkon

altından izledikten sonra, onaylıyordu; bu kadın olsa olsa otuz bir yaşındadır. Ve kendisinden on üç yaş küçüktür. Ah ah, ne mutlu bir çift olurlardı... Şu sağlıkçının üzerindeki gömlek de, ne iğrenç, ne berbat bir mavi. Ya kendininki, şu sardaki güzelliğe bak, kravat değil gül bahçesi, al gül. Bu adam kadını sevmesini de bilmez, aklını pipiler almış, yok kaymakam bey ikinci kez sünnet yapıyormuş, falan filan, oğlum al şu kadını, çık önce şu karşıdaki tepelere, şu sonbaharda onun kulağına menekşe sözleri fısılda; aydede doğacak şimdi, de; kayaya oturtma, mendilini ser, at elini boynuna, kulağına şiir fısılda : «Gül tomurcuklarının üzerindeki serinleten çiğ gibi...» Ondan sonra al gel eve...

Cevat'ı kendisiyle karşılaştırdıktan sonra, bu kez Sümbül'le karısını karşılaştırmağa başlamıştı ki, Tayyar dürttü. Hadi, gidelim diyordu.

Zekeriya, Tayyar —ikisi birden— kalktılar. Zekeriya elini cebine attı, iğne vurma ücretini verecekti, Cevat elini yakaladı :

«Yoo, yoo, olmaz.»

Onları uğurladı, Sümbül yine güçlü sıktı Zekeriya'nın elini. Merdivende ayak sesleri kesilince, bağırdı kocasına :

«Buna bak, dedi, seni bir yere sürerlerse ben gelmem, anlıyor musun, bir başına gidersin, sürünürsün oralarda, dangalak! Dangalaklık etmenin gereği yok!..»

«Sümbül bak Sümbül...»

«Bekle, iyice inan ondan sonra...»

Gece saat on ikiye yaklaşırken, kaymakam beyin kaynanası Adalet hanım, para sayıyordu. O

sayarken kayınbaba Rüstem beyin dudakları oynuyor, o da içinden, «Bin bin» diyordu. Bazen karısı şaşırınca, «Dur» diye komut verir gibi bağırıyor, yanlış saydığını söylüyordu. Adalet hanım, saydığı parayı çocuğa gelen oyuncak kutularından bir tanesinin içine güzel güzel yerleştiriyor, her para üzerindeki rakama göre cinsinin üzerine konuyordu.

Kaymakamla karısı Şükran hanım on bire gelirken uyumuşlardı. Kendileri ayrıca bu mutlu günü kutlamışlar, dokuzdan on bire dek bir masanın başında, kapıcı Kâzım'la karısı Zilfiye'nin hizmetleriyle yemişler içmişlerdi. Adalet hanım bile, torununun mutlu günü onuruna bir bardak şarap içmişti. Rüstem bey, hanımının büyük izinleriyle ilk duble rakısını içmiş, ikinci dubleyi Kâzım'a hazırlatmış, banyoya koydurtmuştu. «Çişim geldi, çişim geldi» diyerek, banyoya koşuyor, için için geliyordu.

Anneanne ve dede torunun odasında yatacaklardı. Anneanne divanda, dede yere serilen yatakta. «Asker adam nerede olsa yatar» demişti. Kâzım yatağı getirmiş, Zilfiye yapmış, şimdi dede ve nine yatağın kıyısına oturmuş iğneleri bir yana, paraları bir yana koyuyorlardı. Dede arada bir, «Çişim geldi, çişim geldi,» diyordu.

«Dedim ben sana, içme dedim.»

«Bir şey olmaz!»

«Ama ayarını bozdun yine baksana, sidik tutmaz oldu.»

«Tuttururum ben ona.»

«Gece kaçır da, ben gösteririm sana.»

Rüstem bey her banyoya gidip geldikten sonra, karısının buruşmuş yanağından bir makas al-

yor, sünnetli çocuğun yanında karısını öpmeğe çalışıyordu.

«Adam, sidikzoru tuttukça kuduruyorsun sen. Hiş, çocuk uyanacak.»

Adalet hanım söyledi, Rüstem bey yazdı paraları cinsine göre, çok disiplinli, düzenli, kaç tane şu liralıktan var, kaç tane bu liralıktan var, sonra bunlar toplandı, altalta yazıldı. Rüstem bey kocaman bir «Yekûn» yazdı, onun altına kutunun içerisindeki paranın toplamını yazdı, bir de imza çakti. Eksik buldu, bir de yazı oturttu, «... tarihinde yapılan Serhan'ın sünnet düğününde hedive edilen para olup tarafımızdan sayılmış ve kutulanmıştır.» Bir imza da oraya attı. Kalemi, kutuyu karısına uzattı, imzala der gibi. Kadın :

«Hih, dedi, imzam oraya buraya atmasını ne de çok seversin?»

Adalet hanım, hiç ummamıştı bu denli para hediye edileceğini. Bir yığın hediye, bunlar içerisinde çift olanlar dolu, hatta üç, dört olan var, örneğin saatler, masa saatleri. Şu anda Serhan'ın kolunda bile bozuk saatle birlikte dört tane saat vardı. Otomatik ütüler... Ya o tencereler, tencere takımları, irisinden ufağına emayeler, çaydanlıklar, öteki oda dolmuş taşmıştı. Küçük halıyı kim getirmişti, pis bıyık biri, ilçeli, ne bilsinler ki, ilgilenememişler ki. Düğün öğleden sonra üçte bitmiş, ama gelenler, saat yirmi birde son kişi hediyesini getirmiş, parasını iğnelemiş gitmişti. Zilfiye'nin söylediğine göre, daha yarın, öbür gün de devam ederdi, hediyeler gelirdi. Üf aman sıkılmışlardı, bunda hediye noluyordu, Zilfiye «Âdettir» diyordu. Adalet hanım için için seviniyordu.

«Daha yarın da gelirmiş, öbür günde...»

«Ne yapacaklar bunca hediyeyi?»

«Daha koçlar koçlar?»

Rüstem bey tekrar sordu karısına :

«On yedi miydi, on sekiz miydi?»

«Aman, sen de bir aklında tutamazsın, on yedi.»

Hop kalem, hop kâğıt, kaba bir hesap, kasapta et kaça, canlısı kaça, cansızı kaça, derisi, barsağı, kafası... Çarp on yediyle... Paraya bak paraya.

«Ne demişler hanım ne demişler, Allah ev yapanla evlenene yardım eder demişler.»

«O evlenme düğünleri için, sünnet düğünü için değil.»

«Amma bak, bak şu on yedi koçun kaç lira ettiğine.»

Adalet hanım para kutusunu Serhan'ın yastığının altına koydu. Elini oğlanın yüzüne götürdü, ah güzel torunu, ah ceviz içi, badem içi, güllü lokum, sakızlı leblebi... Uy uy uy, torun hepsinden tatlı, hepsinden tatlı... Öpmek istedi, uyanır diye korktu. Atlas yorganını biraz yukarı çekti.

Rüstem bey son yudumunu da almış, bardağı bir güzel yıkamış, yerine koymuştu. Serhan'ın odasına girdiğinde, karısı divana uzanmıştı.

«Elektriği söndür de yat,» dedi.

Rüstem bey elektriği söndürdü.

Sağlık ocağında doktor lojmanının elektriği yandı. Doktor çok içmişti, içince unutmuş, daha çok unutmak için yine içmişti. Aslında tüm içtiği bir küçük şişe yoktu ama, o bu yaşa dek bir dubleden fazla rakı içmemişti. Sünnet düğününün sonuna doğru yargıç, doktorun sızacağını anlamış, biriyle mübaşiri çağırtarak, onu sağlık ocağına

göndermişti. Doktor tastamam on saattir uyuyordu. Uykusunu almıştı ama, başı çatlıyordu. Bir an, uykudan uyanınca hiçbir şey düşünmedi, bir gece önceki olay usuna gelmedi, ama az sonra, yarım dakika sonra... Yattığı yatağa baktı, dün gece bu saatlerde, burada, duvardan yana Kısmet vardı. Olayı anımsayınca başı daha çok ağrıdı. Kalktı, ağrı dindirici hap aradı, buldu, iki tane içti. Yatağa oturdu, sırtına yorganı aldı. Canı birileriyle bu konuyu konuşmak istiyordu, ama kiminle hem de bu saatte? En iyisi annesiyle, ona bir mektup... Her şeyi olduğu gibi anlatmalıydı. Belki annesi kalkar gelirdi, oturur kadın kadına Kısmet'le konuşur, işi hal yol ederdi... Kâğıt aradı, ortalık o denli dağınıktı ki, bir yığın gazete kitapların arasından zorla mektup kâğıdı bulabildi. Kalem pencerenin içindeydi.

«Sevgili anneciğim... Galiba ben çok büyük bir hata işledim...»

Çocukluğunu anımsadı. Çocukken bir hata işlediği zaman, hemen süpürgeyi kapar, annesinin eline tutuşturur; sonra yere yatar, ayaklarını havaya kaldırırdı... Ah anneciği ah, şimdi işlediği hata öyle ayaklara süpürgeyle vurulacak cinsten değil ki. Hem annesi bir günden bir güne süpürgeyle ayaklarına vurmuş değildi. Onu yerden kaldırır, okşar severdi. Şimdi kendisini kim yerden kaldıracaktı. Bitmiş mahvolmuştu.

«Ben bittim anneciğim, mahvoldum!...»

Tıp, bir damla gözyaşı kâğıdın üzerine düştü, tık tık etti...

Kapı çalınıyordu. Yoksa, yoksa Kısmet mi? Allah korusun!

«Kim o?»

«Doktor bey!»

Sesi tanıdı, orman şefiydi. Cezmi bey. Gözleri düğünde hep Cezmi beyi aramıştı, ama Cezmi beyle kaymakam beyin arasının açık olduğunu biliyordu. Resmiliğin dışında bir kelime konuşmazlardı. Hatta şehir kulübünde, birbirlerini görünce sırtlarını dönerlerdi. Doktor, kimin neden birbirine küs olduğunu, birbirine kızgın olduğunu araştırmadığı için, bunu da araştırmamıştı. Ama Cezmi beyi çok sevmişti... Çok sevindi, fırladı yataktan.

«Geldim Cezmi bey!»

Kapıyı açtı.

«Bizim hanım!»

«Hayrola?»

«Müthiş sancılanıyor!»

«Hemen gidelim...»

Doktor Musa, gerekli ilaçları aldı, ayrıca bir de çok güçlü ağrı kesici, böbrek sancısı için.

«Gece vakti rahatsız ediyorum doktor bey.»

«Aman efendim.»

Cezmi beyin hanımı Ulviye hanımın sancısına sevinmişti içten içten. Ne olursa olsun, insan bu ağrı kesiciyi yedikten sonra, mutlaka uyurdu, o zaman oturur konuşurdu Cezmi beyle. Kim bilir belki de gaz sancısıdır, bir iğne, biraz karbonlu ilaç.

«Meraklanmayın, önemli bir şey değildir.»

«Yo ben değil de kızlar heyecanlandılar.»

Gerçekten önemli bir şey değildi Ulviye hanımın sancısı, kelle paça yemiş, ardından limonata içmiş, dört bardak çay içmiş, susamış, bir şişe su içmiş, midesi ekşimiş, asitini alır diye bir kocaman ayva yemiş, tam yattıktan biraz sonra, anam anam diye inlemeğe başlamıştı.

Doktor gerekeni yaptı. Az sonra Ulviye hanımın sancısı geçer gibi oldu. Cezmi bey,

«Uykunuz yoksa oturalım doktor bey,» dedi.

«Ben de sizinle konuşacaktım zaten,» dedi doktor.

Cezmi bey kızlarına yatmalarını söyledi, doktor da,

«Yok, dedi önemli bir şeyi yok, yatın uyuyun, ben buradayım.»

Kızlar yattılar, doktorla orman şefi salona geçtiler. Şef,

«Doktorcuğum be, dedi atalım mı birer tek?»

«Ben sünnet düğününde çok içtim, az önce baş ağrısıyla uyandım, teşekkür ederim.»

Yavaş konuşuyorlardı.

«Eh,» dedi orman şefi, «bazı şeyleri tıp kitapları yazmaz, örneğin çivi çiviyi söker, çok içen insan sabah kalkınca bir tek daha atsın, birebirdir diye yazar mı ha?»

Doktoru dinlemeksizin mutfağa geçti, iki bardağa, yarımşar rakı koydu, üzerini suyla tamamladı. Aldı getirdi sehpanın üzerine koydu, sonra gitti, peynir ve nar getirdi. Narı yardı, çat diye ikiye böldü, iri dişli narı uzattı doktora,

«Biri aslan sütü, biri de cennet meyvası, iyi gider,» dedi.

Doktor, oflayıp pofluyor, bir türlü konuyu açamıyordu. Cezmi bey doktorun bir sıkıntısı olduğunu biliyordu, ama üsteleyemiyordu, istiyordu ki kendi açsın, kendi söylesin. Doktor ancak bardağın dibine doğru konuştu :

«Başımda büyük bir dert var, dedi. Senden başkasına söyleyemezdim Cezmi bey.»

«Söyle söyle, dertsiz insan yok.»

«Ama benimkisi öyle değil, öyle bir hata işledim ki sorma.»

Fırt, diye bardağındaki içkiyi tüketti. Orman şefi, doktora sormadan gitti, içkiyi tazeledi, aldı geldi.

«Haydi, dedi, hatanın şerefine içelim.»

«Yo yo içilecek gibi değil.»

«İç iç...»

«Sizi büyük biliyorum Cezmi bey, ondan söylüyorum, yüzünüz de zaten babamın yüzüne benziyor. Şimdi ben dün akşam hiç yapmayacağım bir şeyi yaptım. Biliyorsunuz hemşire var ya. Kısmet, işte onunla yattım.»

Doktor, gözlerini dikmiş Cezmi beyin gözlerinin içine bakıyordu. İstiyordu ki o gözler büyüsün, «Sen neler yaptın yahu, bu hiç yapılır mı yahu, hayatını mahvettin yahu!» desin. Ama orman şefinin ne gözlerinde bir değişiklik oldu, ne de yüzünde, hatta yüzü güleç bir durum aldı, evet evet, gülüyordu, bir yandan da doktorun sırtına muşta atıyordu. Kim bilir, belki karısı hasta olmasa, kızları uyuyor olmasa kahkahalarla gülecekti, çünkü kendini zor tutar bir durumdaydı.

«Demek işlediğin hata bu ha?»

«Evet...»

«Kız gönüllü müydü bu işe?»

«Hı, benim odama geldi.»

«Yahu doktor, bunda hata nerede?»

«Ama kızoğlan kızdı.»

«Olsun be, alan razı veren razı, birbirinizden hoşlanırsanız evlenirsiniz, yok olmaz diyorsanız olmaz, siz bilirsiniz, kocaman kocaman insanlarsınız, kızın yaşı belli, senin yaşın belli, niye hata olsun ha? Bu muydu derdin?»

Adama bak, ne de rahat. Yoksa, yoksa gerçekten ortada öyle kocaman büyütecek bir şey yok mu? Ha, bana mı öyle geliyor?

«İç doktorcuğum iç, at böyle şeyleri kafandan. Ben olsam ne yaparım şimdi biliyor musun, ha yanlış anlama, haydi git diyorum sanma, istersen sabaha dek içer konuşuruz, ama ben şimdi senin yerinde olsam, c dün gece sana konuk mu geldi, bu gece de ben onun yanına giderim konuk olarak. Haaa hiç belli olmaz, bir gün hata dediğin şey için, oh ne iyi yapmışım dersin, çocuklarınız olur, mutlu yuva kurarsınız.»

«Ya ailem???»

«Annen baban mı? Canım artık sen aile olacaksın, boşver doktorcuğum boşver, çek bakalım hele çek, hatanın şerefine çek.»

«Çok içtim ben.»

«İç iç. Ne güzel, istemiş birbirinizin olmuşsunuz, ya istemeye istemeye evlenenler, istemeye istemeye bir yatağa girenler, kadın erkeği istemez, erkek kadını, ama siz birbirinizi istemişsiniz... Ha gözlerinden anlıyorum, sen hemşiranımı istiyorsun.»

Hı istiyor muyum? Bilmem ki... Hoş kız. Ağzını mı arıyor Cezmi bey? Yo yo o öyle insan değil, söyleyeceğini doğrudan söyler. Belki de doğru söylüyor.

«Ne o kalkıyor musun doktorcuğum?»

«Hı, sağolun.»

«Yo siz sağolun, geldiniz buraya bu saatte... Hiçbir şeyi kafanıza takmayın, iş olacağına varır, birlikte gidelim mi?»

«Yo yo ben giderim. Bir şey olursa, yine gelip bana haber verebilirsiniz. Sonra bu konuda kimseye...»

Cezmi bey doktorun sırtını okşadı, baba baba güldü.

Kendi ayak sesinden başka ses yoktu ilçe sokaklarında. Evliydi, Kısmet'le evliydi, şu anda muayeneden dönüyordu, gece yarısı uyandırılmış, sonbaharın tüyleri ürperten ıslak soğuğunda omuzlarını kaldıra kaldıra evine, sıcacık yatağına, yatakta kendisini bekleyen Kısmet'ine doğru gidiyordu. Az sonra karısı ona sarılacak, ısıtacaktı.

Adımlarını açıp, ürpermekten, belki de Kısmet'e bir an önce varmak istemekten. Uçuyordu sanki... Ne iyi olmuştu da Ulviye hanım karıştırmıştı, kelleyi paçayı, ayvayı, limonatayı... Anahtarıyla salon kapısını açtı, Kısmet'in kapısının yanına geldi, kapıyı iki kez vurdu, «Kısmet Kısmet» dedi... Kapı açıldı, kollar birbirine dolandı. Gerçekten Kısmet sıpsıcaktı.

Bugün kimin günü?

Bakalım takvime, evet ayın on dördü. Açalım şimdi gün defterini. Dürdane hanımın, yok canım baksana, onunki ayın on beşinde, bugün meteoroloji müdürü Sadık beyin karısı Fidan hanımın günü. Fidan hanımın adı fidan, yoksa kendisi fidan gibi falan değil, tam aksine, enine de kalıplı, boyuna da kalıplı, omuzları dar ama, beli olasıya kalın, ayakları kocasının ayak numarasının aynı, çünkü meteorolojici Sadık bey de otuz sekiz numara ayakkabı giyer, Fidan hanım da. Sadık beyin boyu da ayağı gibi, ufak, Fidan hanım bir başına olduğu zamanlar topuklu ayakkabı giyer, kocasıyla yanyana olduğu zamanlar asla, çünkü o zaman boyu kocasından sekiz on santim uzun görünür. Fidan hanım, kocası hoşuna gidecek bir

şey aldığında veya yaptığında, tutar adamı kucaklar havaya kaldırırmış, böyle anlatmış bir yerde, kocasına kızdığı zamanı söylememiş. Fidan hanıma bakılırsa, kocasının görevi çok büyük bir görev, ondan büyük görev yapan yok ilçede, çünkü Sadık beyin konusu hava, insanların da konusu hava. Der ki Fidan hanım, «Ayol konukluğun ilk sözü bile havalar nasıl değil midir?. Bizim bey ki günü gününe tutar notunu görev olarak, kimse bilmez, ama bizim beye sorun, geçen yılın şubat ayının ikinci günü gece sıcaklık kaç dereceydi diye veya o günü hava nasıldı, bulutlu muydu, yağmurlu muydu diye sorun, hemen kayıtlara bakar ve söyler. Ay ay suçlunun biri mahkemede 'Efendim o günü hava çok bulutluydu' demiş de, mahkeme meteorolojiye sormuş da, Sadık bey yazıyı yazmış da, güneşli demiş de, ya ya suçlunun yalanı ortaya çıkmış. Ay niye malmüdürünün lojmanı yok, ama meteorolojinin var. Bu ilçede kaymakamın, doktorun, bir de meteorolojinin lojmanı var, yargıcın, savcının bile yok!»

İyi ama, kaymakamın hanımı Şükran hanım, tam dördüncü kezdir Fidan hanımın gününe gelmiyordu. Gerçi Dürdane hanımın gününe de iki kez gitmemiş, ama üçüncü gününde gitmiş.

Anımsa bakalım Fidan hanım, Şükran hanımı kızdıracak bir şey mi yaptın?

Yoo!...

Herkes bilir ki Şükran hanım çayı açık içer, yine herkes bilir ki Şükran hanım çayın yanında üzümlü keki sever. Yine herkes bilir ki Şükran hanım evin en baş köşesine oturtulmalıdır. Tüm bunları yapmış Fidan hanım, hele hele ayakkabısını hiç sevmediği halde, öve öve bitirememiş, hat-

ta hatta, aynısı olmasa bile, buna benzer bir ayakkabısı olursa çok mutlu olacağını da söylemiş. Sokak kapısından sonra otuz metre uğurlamış. Eh daha ne yapsın Fidan hanım? Kocası :

«Acaba acaba?» deyip Fidan'ın kafasının tasını attırıyor ya, Fidan arıyor arıyor, hiçbir suçunu bulamıyor.

«Acaba kıyısı yaldızlı tabak rasgele savcının hanımı Figen hanıma verildi diye mi kızdı? Ama o tabak bir tane, başka eşi yok, eline o gelmiş, o keki Figen hanıma uzatmış.»

«Odur» diyordu Sadık bey. «Yahu tabağın en iyisi o yaldızlı tabak değil miydi, evet, o zaman ne yapmak gerekirdi, en iyi tabakla kaymakam beyin hanımına sunmak gerekirdi. Ben olsam ben de alınırım.»

«Of iyi aman, alınırsa alınsın, gelmezse gelmesin, pullu mektup göndermedim ya!»

Fidan hanım böyle diyordu ama, konuklar, günün en hararetli ve en heyecanlı yerinde, «Ay Şükran hanım gelmeyecekler mi acaba?» demiyorlar mıydı, Fidan hanım çileden çıkıyordu. Bir şey değil, bunu da Perinaz hanım söylemiyor muydu, hani şu pastası bulgur gibi, tuzlu çubuğu odun gibi olan Perinaz, tepesi atıyordu.

«Ay acaba yoksa unuttu mu Fidan hanımın günü olduğunu.»

«Aaa belki de rahatsızdır!»

«Yo, dün Melek hanımın gününe gelmişti.»

İşte böyle, dört aydır, her ayın on dördünde o kalın, o şişko Fidan'ı gerçekten incecik fidan ediyorlar, yağıyla kavurup eritiyorlardı. O da inadına, hınzını kurabiye ve böreklerden alıyor, gününe yakın, karıştıra deneye, yepyeni kurabiye

türleri, börek ortaya çıkarıyordu. Kendisinden «Tarifi»ni istediklerinde, bilerek bir şeyini eksik söylüyor, ya da *az* ateşteyse, çok ateşte, diyor, çok ateşteyse, az ateşte, diyordu. Elbette, yaptıkları deve hamuruna dönüyordu. Oh olsundu, yumurtaları, şekerleri, unları, yağları araya gidiyordu ya.

Fidan hanım, bugün yine buluşlarından birini sunacaktı konuklarına. Kimin usuna gelir, sen tut zeytinyağlı yaprak dolması sar, pişir, sonra bunu tepsiye koy, ama az pişir. Sonra altına iki yufka, (kendi açar yufkayı, bir oklavayla aynı anda iki yufka açar, biri kâğıt gibi, biri genç kız yanağı gibi) üstüne de iki yufka, üzerine sen tut bir karışım hazırla ki, kimselerin usuna gelmez, hardallı biberli kızarmış yağla da baklava baklava şekil ver, sonra sal fırına... Fırından çıkacak, soğuyacak, sonra baklava dilimleri gibi kesecek, arasında yalancı dolma, sımsıkı pirinçli, kuş üzümlü, yesin ilçenin hanımları, doymayana bir daha.

Sadık beyin gıkı çıkmaz gün masrafına, ya onun sigarası, cumartesileri de şarap içer, önce o kendi savurganlığına baksın.

Kolay sanıyor Sadık bey günü. İki gün önceden başlayacaksın Sadık beey, iki gün önceden. Sen on yaşındaki kızın, on iki yaşındaki oğlanın bir yararı oluyor mu sanıyorsun? Tüm yük Fidan'ın üzerinde, amma var ya, bir başına otuz kırk kişiyi ağırlayabiliyor.

İlk konuk Hayrullah beyin hanımı Nuriye.

«A buyur Nuriyanımcım.»

Bu karı her zaman önce gelir, en sonra gider, torbası yanında, ya kolu örer bitirir, ya da arkayı,

ama hemen ardından söker. Söker ki yarınki güne örgü işi hazır olsun. Akşama dek bir koltuk bunun, oysaki otur, kekini böreğini ye, kalk git, git ki diğer gelen konuklara yer açılsın, ama yoo, hayır karı çöktü müydü, karaya oturmuş gemi gibi, şurdan şuraya kıpırdamaz. Gözü yünde şiştedir, kulağı kirliştedir... Kimseye de söz bırakmaz. Cak cak cak!

«Ay ben sizi şuraya alayım... Ah canım öpüşelim... Hoşgeldiniz.»

Muç muç!...

Fidan, Nuriye hanımın, Nuriye hanım Fidan hanımın kokusunu sevmez ama yine de öpüşürler.

«Ay kimse gelmeden söyleyeyim Fidan hanımcım duydunuz mu, kaymakam beyin oğlu Serhan var ya, bu Serhan güya ikinci sünnetini olasıymış. Aman bir para birikmiş, bir para birikmiş.»

«Ay duymamıştım Nuriyanımcım.»

Duydu, hem de sünnetin hemen devrisi günü, hatta şeyi bile duydu. Şükran babasına bir vekâletname vermiş. Noterin hanımı Gülsüm hanım, (Ay ne de olsa noter hanımı, bilir öyle hukuksal sözleri) vekâletnamede neler yazılı, bir bir sövlemiş, dur bakalım kimin gününde, tamam 'ama, Adil beyin hanımının gününde. Diyormuş ki vekâletnamede, «Babam, benim adıma her türlü taşınmaz mal alabilir, yerime tapuda işlem yapabilir, imza' atabilir.» Bu ne demektir ha, on yedi koç, onca para, onca hediye... Hediye ya, kaymakamın kayınbabasıyla kaynanasının geldiğini görenler var, bir bavulla gelmişler, peki giderken o üç bavul noluyor, o denk gibi şey noluyor, iki de kocaman koli??? Belli ki sünnette gelen hediyelerin büyük bir bölümünü götürüyorlar, onları

da satıp paraya çevirecekler, sonra kaymakam beyin hanımı Şükran hanımefendiye bir daire. Neden kaymakam beye değil de Şükran hanımın üzerine, belli ki kaymakam beyin bu işten başı derde girecek... Sağlıkçı Cevat uğraşıyormuş, bir de resim göndermiş ya, nasıl resim. Peki daha önceki yerde bir soruşturma yapmış mı Cevat bey?

Nuriyanım,

«Ayol dedi senin de hiçbir şeyden haberin yok.»

Sesini azalttı :

«Çocuklar nerde?» diye sordu.

«Biri ders çalışıyor, öteki de mutfakta.»

«Hiş, hemşire var ya, hamileymiş!»

«A aa, hemen karşıdan mı kapmış?»

«Canım Abbas'ın gördüğünden önceyse ha, yemin ediyor Sümbül, hamile diye. O günü kocasının yanına gitmiş de hastaneye, Kısmet kendisine salata yapıyormuş, salatanın içine iki limon sıkmış, yaaa.»

Kapı çalıyor...

«A buyrun buyrun... Hoşgeldiniz, hani kızımız?»

«Bir baş ağrısıdır tutturdu.»

«Ay olur, öyle olur...»

Kız yirmi dördünde, anası yirmi üç diyor amma, bal gibi yirmi dört, belki yirmi beş var, evde kaldı belli. Eh evde kaldığı belliyse, tutup da Fidan hanım, ay olur öyle demişse bunda ne sakınca olabilir, kızarsa kızsın Salihanım. Kızı ilkokul öğretmeni istemiş de, aman efendim ilkokul öğretmenine kız mı verilirmiş, ilkokul öğretmeni kendi karnını zor doyuruyormuş. Hadi ortaokul öğ-

retmeni olsa, karnını doyurmasa da, hiç olmazsa ortaokul öğretmeni, oh işte kalsın kızı evde, aslan gibi çocuktu isteyen ilkokul öğretmeni, karnını doyuramıyorsa, kendi suçu mu?

Kadınlar bir bir geliyorlar.

«Ay bu Fidan hanım, vallahi yine, ay ay ay, kimin aklına gelir, tut zeytinyağlı dolmalı börek yap! Ben biraz daha rica edeyim Fidan hanımcım.»

«Süt var mı bunun içinde Fidan hanım?»

«A öyle mi, ben tanımıyorum Ayşe'yi.»

«İlçeden canım, babası ayakkabı onarıcısı...»

«Anneee, kaymakam beyin hanımı geliyor!»

«Geliyor, geliyor...»

«A şey, nerde?»

«Kızım sen şunları dolduruver... Ay gerçekten.»

«Kaymakam beyin hanımı geliyormuş da.»

İyi ama, kaymakam beyin hanımının oturacağı yerde Ulviye hanım oturuyor. I ıh gerek yok...

«Buyrun Şükran hanımcım, hoşgeldiniz, sefalar getirdiniz!»

Fidan'ın salonu sınıf, içeriye giren de öğretmen, tüm kadınlar ayakta, sırıtık... Ulviye hanımın sesi :

«Buraya buyrun Şükran hanım.»

«Ay rahatsız olmayım!»

Şükran hanımın üzerinde açık yeşil bir giysi var, belli ki pahalı. Düğün hediyesi, ilde diktirilmiş, amma da iyi dikmiş, kim dikmişse, Şükran hanıma hokka gibi oturmuş.

«Ay ama biçimi çirkin, yazık olmuş kumaşa, hiç iyi model seçememiş. Üstelik bu ayakkabı da bu giysiyle hiç gitmemiş.»

Fidan hanım mutlu, şeytanın bacağını kırdı, az sonra kadınlar başlayacaklardı, «Ay acaba Şükran hanım rahatsız mı?» falan demeğe.

«Şu yaldızlı tabağı yıka kızım hemen.»

«Nasılsınız?»

«Teşekkür ederim, siz nasılsınız?»

«Nasılsınız?»

«Teşekkür ederim, siz nasılsınız?»

Çay açık, tabak yaldızlı, yeri tamam, akşama müjde Sadık beye,

«Sadık Sadık Şükran hanım geldi!»

«Aaaaaa!»

Mır mır mır...

«Ay sözünüz yarım kaldı Nuriyanımcım?»

«Ne söylüyordum ki?»

«Ayşe'nin babası diyordunuz, ayakkabı onarıcısı diyordunuz.»

«Ay şu bizim beyin kazaktan yana hiç şansı yoktur, dördüncü söküşüm. Onu diyordum, bir Hamza bey var, çok iyi çocukmuş, gelmiş bizimkine, seni baba biidim Hayrullah bey, demiş, sizin dairede çalışan Ayşe'yi babasından iste demiş.»

«Eee?»

«Eh ne yapsın bizimki, yuva yapmak sevap, olur, demiş. Gitmiş kızın babasıyla konuşmuş, babası da kısmetse olur, demiş. Bugün haber göndermiş bizimkine, bu akşam gelsinler istesinler, yalnız Hamza da gelsin, yüzyüze konuşalım, sonra herhangi bir şey olmasın, demiş.»

«Ay iyi ay, elden tutmak sevaptır.»

«Oğlanın kimi kimsesi yokmuş.»

«Demek bu gece hayırlı bir iş yapacaksınız.»

O gece Hayrullah beyle hanımı Nuriye çok hayırlı bir iş yaptılar Sadık bey yığınla tabak ça-

nak yıkarken... Nuriye hanım günden gittikten sonra bir tencere makarna yaptı, öğleden kıymalı patates vardı. Bekir hoca ezanı okurken Hamza, kapıyı tıklattı. Hayrullah bey onu yemeğe çağırmıştı. Hamza, çok saygılı başını salladı, hazırol girdi kapıdan, hazırol oturdu, sonra ellerini dizinin üzerinde kavuşturdu. Koyu kurşuni giysisini giymişti, gömleği ue koyuydu, tarımcıdan çok bu giysiyle posta dağıtıcısına benziyordu. Hayrullah bey, Nuriye hanım ne söylese kafa sallıyordu.

«İnsanın sıcak yuvası olması iyidir.»

Salla kafanı Hamza!

«İnsan bekâr olunca iki yakası bir araya gelmez.»

Salla kafanı Hamza!

«Kuşların bile bir yuvası var.»

Salla kafanı Hamza!

«Yemeğe buyur Hamza!»

Hamza ne yediğini bilmedi, çok heyecanlıydı, makarnayı patates gibi, patatesi fasulye gibi gördü, yedi. Bir ara elinden kaşığı düşürdü. Hayrullah bey de, Nuriye hanım da güldüler :

«Heyecandan, heyecandan,» dediler.

«Eh kolay değil, görücü çıkacak.»

Yola koyuldular. Ayşe'nin evine yaklaştıkça Hamza'nın heyecanı daha çok artıyordu. Gerçi bugün Ayşe'yle kahve ocağının yanında konuşmuş, ona, çok mutlu bir yuva kuracaklarını, bu yuvanın içinde kumrular gibi sevişerek her dakika birbirlerinin gözlerinin içine bakacaklarını söylemişti, ama babasıyla annesiyle ilk kez konuşacaktı. Babasını tanıyordu, bir kez ayakkabısını onarması için vermiş, sert, aksi yüzlü bir adamdı. Onun için mi Hayrullah bey,

«Sen hiç söze karışma, ben konuşurum» diyordu.

Kapıyı çaldılar. Ayşe'nin babası sanki kapının ardında bekliyormuş gibi, şıp diye açtı kapıyı.

«Buyrun Hayrullah bey, Nuriye hanım.»

Hamza'ya bir şey yok.

Divana, yanyana oturdular, bu uçta Nuriye hanım, öteki uçta Hamza, ortada Hayrullah bey. Hamza'nın başı yerde, eller birleşmiş diz üzerinde, haşlanmaya, azarlanmaya bazır çocuk gibi.

Önce havalar konuşuluyor.

«İyi gidiyor havalar da, öyle zehir gibi soğuklar yok.»

Oysaki hava soğuk.

Ardından çay, yanında bisküvi.

Hayrullah bey bisküvi sevmez, ama çayla sigaraya bayılır.

Ayşe ortada yok.

Öksürükler. Hayrullah bey öksürüyor, onu öksürükle Ayşe'nin babası yanıtlıyor...

«Eeeece?»

Hayrullah bey konuşmağa başladı. Hamza az daha omuzlarını kaldırdı, başını içine çekti.

«Biliyorsun buraya niye geldiğimizi. Ben Hamza'ya kefilim. İyi çocuk temiz çocuk, Ayşe'yi de bilirim, ikisi birbirine yakışıyor, Allahın emri peygamberin kavliyle, hı efendim. Aslında bu gibi işler sevap, yuva yapanın yuvası yapılır, şimdi Hamza beni baba gibi tanımış, gelmiş bana demiş böyle böyle, eh ben de tutup araştırmışım Hamza'nın nasıl bir insan olduğunu, elbette, işin içine ben giriyorum, araştırmam gerek, yarın bakarsınız, değil mi ya? Ayşe sanki benim kızım, hı Nuriye, ya ya, tâbi söz sizin anası babası sizsiniz.

Ama ben isterim ki Hamza bey iyi çocuk, ha Ayşe de, bin maşallah çok iyi terbiye etmişsiniz, bu zamanda böyle kız, başını kaldırmaz, kimseyle konuşmaz, bazı kızlar vardır, para kazanmaya başlayınca, ağızlarında şakız cak cak, sanki efendim şey olmuşlar yaa...»

Nuriye hanım kocasını dürtünce, Hayrullah, bir kez daha,

«Yaa!» dedi sustu.

Ayşe'nin babası boğazını temizledikten sonra,

«Tamam Hayrullah bey, dedi, sen buraya kadar geldikten sonra.»

Ohhh... Pıtı da pıtı, pıtı da pıtı, Hamza'nın yüreği.

«Hayrullah bey evime gelmiş, kızımı istemiş, biz zaten annesiyle de konuşmuştuk, şimdi biz bu işe evet diyoruz. Verdik kızı.»

«Sağolun, sağolun!...»

«Siz de sağolun. Amma bazı şeyler var ki önceden konuşmak gerek. Şimdi bu kız maaşa geçti değil mi Hayrullah bey. Biliyorsunuz, kaç çocuk benim örsün ucuna bakıyor, şimdi ablaları eve üç beş kuruş, amma bu üç beş kuruş, ya şimdi az değil, ha bizim için. Bunlar bir karı koca. İlçede ev yok biliyorsunuz, olsa bile hu, niye tutup onca kira parası versinler, işte bizim avlunun içinde bir oda var, çocuklar orada yatarlar, ama çocuklar burada da yatabilirler, yo zaten Hamza'nın kimi kimsesi olsa vermezdim, niye vermezdim, çünkü Ayşe daha yeni maaşa geçti. Şimdi, şey, bunların ikisi de sabah kalkınca işe gidecekler, yemeklerini kim pişirecek, ama bizimki olunca dert değil, anası değil mi, bir tencere de onlara kaynatıverir, ama isterlerse, hani ayrı

tencere aynı para, hı kaynar şurada bir tencere, onlar da yesin, biz de yiyelim. Şimdi Hayrullah bey durum böyle, bilmem anlatabiliyor muyum?»

«Çok iyi anlıyorum efendim, çok iyi anlıyorum.»

İçgüveysi...

Hamza da anlıyor, ama mutlu, ama memnun, maaşıyla geçinemiyor ki, o yıkık dökük dama dünyanın parasını kira diye veriyor, kendi pişirmese, lokanta, ühüü sürünür. İyi... Yemek hazır olacak, elbette hiç usuna gelmemiş, ilerde çocuk olursa çocuk bakılacak, sonra gece yatakta karı hazır, sıcacık... Şimdi maaşından kuruş kalıyor mu eline hayır, o zaman değişen ne? Değişen çok şey var, aynı parayla çamaşırı yıkanacak, ütülenecek, yemek pişirme derdinden kurtulacak, bir de yanında topacık ufacık Ayşe... Aman çok iyi, Hayrullah bey bir şey demese... Onun için salla kafanı Hamza... Aaa zaten sallıyor.

Hamza'nın bundan böyle her akşam yemekte göreceği, bir arada mutlu günler geçireceği çok aksi yüzlü, sert adam konuşuyor. Yo yo, sevdi Hamza, o denli de aksi yüzlü değil canım.

«Ama ilerde isterlerse...»

Yo yo Ayşe'nin babası Yunus Keleş, konuşma öyle, «İsterlerse çıkar giderler.» Açık kapı bırakma, nereye gidiyorlarmış. Para ortaya konacak, kendi kazancı da, birlikte yiyecekler. Artarsa şöyle şu evin yanına bir göz daha. Eh iyisi sus.

Ayşe'nin babası sustu. Hayrullah bey, yavaş yavaş başını Hamza'dan yana çevirdi, baktı.

«Ne diyorsun Hamza, bana kalırsa.»

«Sizin dediğiniz olsun Hayrullah bey.»

Bu oğlan kuzu be. Az daha o kaymakamın düğününde sarhoş olunca tokatı yapıştıracaktım, ama ne iyi çocukmuş meğer.

«Bak Hamza, dediklerini duydun, tamam mı?»

«Tamam Hayrullah bey.»

Salak başını, ama kaldırmadan.

«Razısın değil mi?»

«Evet.»

«Haydi kalk o zaman annenin babanın elini öp...»

«Anneee muuç, babaa muuuç.»

Nuriye hanımın da elini öptü Hamza, Hayrullah beyin de. Nuriye hanım,

«E Ayşe nerde, gelsin bakalım,» dedi.

Ayşe ayakları birbirine dolanarak girdi içeriye, ha düştü ha düşecek.

Eh demek baklavayı sonraya saklamış Ayşe'nin babası, şayet iş olmazsa, baklavaya ne gerek, bir kilo baklava kaça, ühüü. Ayşe baklava tabaklarını taşıyor bir bir. İçerden bir çocuk sesi :

«Kız abla, ben de yiyecem kız.»

Hayrullah bey, karısına, Hamza'ya :

«Haydin, dedi, kalkalım, baklavamızı da yedilr.»

VI

ÇAKALI BAĞLASAN DURMAZ KASABASI!»

Savcının ataması çıkmış. Bu akşam ona güle güle şöleni var şehir kulübünde, kız evinden haber gelmeseymiş, Hamza'yı da çok sevmeseymiş, bu işi başka güne bırakırmış, çünkü savcı beyin şölenlnde bulunmak da çok önemliymiş, hatta görevmiş. Görevden de öte, zarar ziyan. Daha on beş gün öncesinden savcı beyin güle güle şölenine katılmak isteyenlere bir bir sorulmuş : tamam diyenlere bir artı; düşüneyim, ben haber veririm diyenlere artı eksi; hiç katılmayacağım diyenlere de, eksi konmuş. Şimdi oraya artı işaretini koyup da katılmamak, arkadaş siz istediğiniz denli yiyin için, isterseniz yemekten sonra bu kış günü kavun da yiyin bilmem porsiyonu kaça, ben tüm yediklerinizin masrafına katılıyorum. İşte bu zarar ziyan. Başka zarar ziyan yok mu? Hiç olmaz olur mu? Sen orada değilsin, olmayınca, ya hakkında dedikodu etmeğe başlarlarsa, «Yahu acaba Hayrullah bey para yiyor mu, yemiyor mu?» Tövbe tövbe. Hayrullah bey harama hiç el sürer mi? Zarar ziyan üç, orada olmaması demek, 'Kokmaz bulaşmaz'la damgalanması demek. O zaman, gece gezmeleri kesilir, ilişkiler kopar. Zarar ziyan beş, kaymakam görmez mi, «Ha yok Hayrullah bey, demek bir gün benim de atamam çıksa, gelmeyecek bu hergele, onun için...»

Karısını eve bıraktı, Hamza uçuyordu sevincinden, baklavalar yenirken, yapılacak olanlar da konuşulmuştu. Hayrullah bey Hamza adına, maaşının boyu denli konuşmuş, evet'ler, kabul'lerle konuşma sonuçlanmıştı. Hamza, bir sokağın başında tekrar Hayrullah beyin elini öpmüş, ayrılmıştı

Hayrullah, hızlı hızlı çıktı kulübe. Başlamış bile şölen. Belediye başkanı Tahir, orman şefi Cezmi gördü onu, diğerleri görmediler, dalmışlardı konuşmaya ki, nasıl. Hayrullah bey savcının gerisinden yaklaştı,

«Erol bey kusura bakmayın, çok hayırlı bir işten ötürü geciktim, özür dilerim,» dedi.

«Aman efendim, aman efendim»leri sıraladı savcı.

Hayrullah bey, Salih Zeki beyin yanına oturdu. Bu yanında da meteoroloji memuru Sadık bey vardı. Kıvırcık koştu geldi, Hayrullah beyin servis tabağını koydu. Çok biberli, yarısı keçi, yarısı koyun, ilk meze olan kavurmayı koydu, soğuk mezelerden peynir, fasulye piyaz, bolca ot serpiştirilmişti masanın orasına burasına. Baş köşede savcı Erol oturuyordu. Hiç çiçek bulunmaz kasabada, Galip Baba ne yapar eder, bu güle güle şölenlerinde, hoşgeldin şölenlerinde mutlaka çiçek bulduruldu, kim bilir şu anda apal dipdiri gülleri nereden buldurmuştu? Çiçek, savcı beyin önünde, sanki bir işaret gibi, işte gidecek olan kişi budur. Zaten töre, kim yeni gelmişse, kim gidiyorsa, uzunca masanın, duvardan yanına en ucuna otururdu, tastamam duvar saatinin altına. Yeni gelen için pek fazla bir şey söylenmez, «Hele bakalım» denirdi ama, gidenler için çok şey söylenirdi. Söy-

levlerin dışında, o söylevler belli, az sonra kaymakam bey kalkacak, Erol beyin çok iyi bir insan olduğundan, görevine bağlı, dürüst bir insan olduğundan... dan ... dan... söz edecek, onun ardından başkaları, örneğin belki de yargıç bey, hele hele sıtma eradikasyon görevlisi Şerif bey mutlaka konuşacak. Hem Şerif bey öyle konuşacak ki, bugüne dek ilçeden kim atanmış gitmişse, onun ardından hangi konuşmayı yapmışsa, aynısını yapacak, nokta nokta, virgül virgül. Giden adliyedenmiş, o eradikasyondanmış, onunla onun ilişkisi ne olurmuş, nasıl olmazmış, aynı ilçede aynı zamanda görev yapmışlar ya, Şerif bey bu hakkı kendisinde bulur ve konuşur. Dahası, Şerif bey konuşmasa bile, (Ki konuşamadan duramaz) masadakiler başlarlar, «Şimdi sıra Şerif beyde» diye. Şerif bey ayağa kalkar, öksürür, sonra cebinden her şölende okuduğu kâğıdı çıkarır, okumağa başlar.

Evet, tüm bu konuşmalar yapılacak da, şimdi yan yana oturanlar arasında başka konuşmalar var. Bir kez kaymakamla sağlık memuru Cevat'ın araları açık olduğu için ve Cevat kaymakamı düğünden sonra dilekçeyle şikâyet ettirdiği için birbirlerini görmeyecek durumda oturmuşlar, aynı sıradalar, ama birbirlerini görmüyorlar. Yanında tapucu Zekeriya var. Tapucu Zekeriya'nın şimdilik biricik arkadaşı sağlıkçı Cevat, üstelik haftada iki kez birbirlerine gidip geliyorlar, bazen de yemekli. Zekeriya, Cevat beylere «memleket yemekleri»nden yaptırtıyor karısına. Zekeriya gittikçe âşık oluyor Sümbül hanıma. Karısı işin farkında ama, Cevat farkında değil. Sümbül mü, fıkır fıkır, kıkır kıkır...

Orman şefi Cezmi'nin de arası açık kaymakamla, ama hiçbir zaman Cevat'la da birlik de-

ğil, öyle olmak da istemez. Cevat'ın ne hinoğluhin olduğunu bilir. Doktordan da bilir, hani hemşire Kısmet'le doktor yattıktan sonra onları Abbas görmüş ya, o günden sonra Cevat daha bir ukalâ olmuş sağlık ocağında. Kasım kasım kasılıyormuş, doktorun da şurasına geliyormuş amma, hemşire Kısmet, «Boş ver, manyakla uğraşmaya değmez» diyormuş.

Böyle günler Galip Baba lokantaya gitmez, kulûpte kalır. İster ki Galip Baba bu işler lokantada olsun, ama o olaydan sonra, ıh olmaz. Önceleri bu güle güle'ler, hoşgeldin'ler Galip Baba'nın orada olurdu. Baba böyle günlerde lokantaya başka müşteri almazdı, salt memurları, çağrılıları alırdı. Bir kezinde, ilçeli iki vatandaş kapıya dayandılar, «Biz de bu ilçenin vatandaşıyız» dediler, girersin, giremezsin, bir hırgür, camlar indi yere. İşte o günden sonra artık böyle toplantıların lokantada yapılmamasına karar verildi. Gerçi Galip Baba burada da lokanta fiyatı uyguluyordu ama, ne de olsa burası lokanta gibi değildi, dardı, sıkıntılıydı.

«Yabu çok iyi adamdı be savcı bey.»

«İyi de aile yaşamı bozukmuş, karısını dövermiş.»

«Ne diyorsun, o çıtı pıtı Figen hanımı ha?»

«Gözüm çıksın yalansam, adam yasa adamı karıyı evire çevire dövüyor.»

«Niyeymiş ki?»

«Yataktan kaçıyormuş.»

«Anlamadım?»

«Canım kadın adamla yatmak istemiyormuş.»

«Niye ki?»

«Ne bileyim, yatağın içinde ben yokum ya.»

Bunu yazıcı Ferit'le meteorolojici Sadık bey konuşuyorlardı. Bir ara Sadık bey daldı gitti, kendi karısını düşündü, ne zaman el atsa... Demek savcı beyi ne zaman görse ondan pofluyormuş, adam boyuna yatağı düşünüyormuş. Peki yahu, adam duruşmalarda da yatağı düşünüyorsa?

Konağın kahvecisi İdris de burada. Aslında buradaki tüm çağrılıların kahvecisi, salt orman şefi dışında, doktorun, meteoroloji memurunun dışında. Konağın altının bir yanı mahkeme, bir yanı tapu, malmüdürlüğü, üst yanında da kaymakamlıkla birlikte tüm devlet daireleri. İdris çok sever savcı Erol beyi; niye sevmesin ki, bıçak bile çekmiş birine, amma savcı iki tarafı barıştırmış, daha karakoldayken. Yoksa bıçak çekmekten ühüü. Onun için İdris hep ardında savcı Erol'un. O özel bir hediye almış Erol bey için, bir zamanını bulup hediye edecek. Öyle bir çakmak ki, pırıl pırıl, yanında saati de var. Savcı beyin ne denli iyi bir insan olduğunu kaymakamlık odacısı Kâzım'a anlatıyor.

Boşver, kendini beğenmişin biri, hep kendini bizim kaymakamdan üstün görür; neymiş kaymakam bey herkese emir verebilirmiş de mahkemeye, savcıya veremezmiş; amma bilgi, bakalım kendi mi bilgili, kaymakam bey mi? Giderim, kaymakam bey buyursunlar, birlikte bir çay içelim, diyor, derim, işim var, der, sonra, der. Sonra çok pis adam, odasında çekirdek çitliyormuş, kabuğunu da oraya atıyormuş, mübaşir söyledi.

Ta öteden sesler geliyor :

«İçelim içelim, içki gönder Galip bey, bugün efkârlı günüm, savcı beyim gidiyor, ah ah!»

Posta müdürü Tayyar bey böyle söylüyor.

«Yahu ne iyi adamdı be, yahu ne iyi adamdı be, bunun gibisi gelir mi bir daha be?»

Acaba Tayyar bey, bir büyük şişeye yaklaştı mı? Galiba yaklaşıyor ki, yanındaki ona ters ters bakıyor. Niye bakmasın, onun içtiğinin parası kişi sayısına vurulup bölününce, bilmem kaçta kaçı da ondan. Bir de yiyor ki Tayyar bey, silip süpürüyor, «Uzatsana kardeşim peyniri hele...»

Sağlıkçı Cevat, yanındaki malmüdürü Osman beye,

«İkinci dilekçeyi de bugün yarın postalayacağım» diyor. «Ben bir işi sonuçlandırmadan bırakmam. (Birasından bir yudum alıyor, yemeğin başından beri bir şişe bira, ancak yarım oldu.) Bu işin de sonucunu bırakmayacağım. Duyduğuma göre, kayınbabası kızının üzerine bir ev almış. Niye şimdiye dek durdular da şimdi aldılar ha Osman bey, niye, hop birdenbire piyangodan para mı çıktı? Hayır, o para sünnetten çıktı. Çocuk ikinci kez sünnet oluyor, onu bunu bilmem.»

Yanındaki kasabanın tek otobüsünün sahibi Hacı Şevket,

«Ne o, istahlı istahlı neler anlatıyorsun Cevat?» diye soruyor.

«O mesele Şevket abi, ikinci sünnet.»

«Lan oğlum boşver.»

«Yo işte tanığım Zekeriya bey, on yedi koç, on yedi koç değil mi Zekeriya bey?»

Zekeriya bey başını sallıyor.

«O gelen hediyeler bir apartman dairesi tutmaz mıydı Zekeriya bey?»

İki apartman dairesi tutmaz mı dese Cevat, Zekeriya hı, diyecek Sümbül hanımın hatırı için. Buradan çıkınca şöyle biraz yürürler, sonra der

ki Zekeriya : «Haydi bizim evde şöyle bir çay içelim.» Biliyor Cevat, «Yoo sağol Zekeriya bey» der. O zaman Zekeriya sözü yapıştırır : «Öyleyse sizin evde içelim.» O topicik Sümbül, bıngıl bıngıl da, taş gibi.

«Ben de bu İzzet beyi buradan sürdürmezsem, bana da Cevat demesinler.»

Ortaokul müdürü Salih Zeki hiç konuşmuyor, hep dinliyor. Dünyanın en saygılı memur yarışmasında derece almak için uğraşıyor, içkiyi bile büyüklerine göstermeden içiyor; hapşırığını tutuyor, kahkahasını yutuyor; kendinden üç adam ötede en büyük üstü var, kaymakam beyciği... Şayet yarışmayı kazanırsa, ilköğretim müdürü Fazlı beyin sayesinde kazanmış olacak. Çünkü Salih Zeki beyin (Büyüklere Saygıyı Öğretme) öğretmeni bu Fazlı bey. Fazlı bey tastamam yirmi dokuz yıldır aynı görevde, önceleri «Maarif Memuru» imiş, sonradan ilköğretim müdürü olmuş. İlçeden hiç mi hiç kıpırdamamış, neler gelmiş, neler gitmiş, iktidarlar, askeri yönetimler, yirmi dokuz yıldır yerinde kalmış, ağır taş Fazlı bey. Ama şimdi hasta, yirmi gün hastanede yattı, iki ay raporla çıktı geldi; göreve bir gün gitti, yine hastaneye, şimdi evde. Meslekte kırk yılını doldurmak isterdi zavallı, galiba dolduramayacak; hani o kötü hastalıktanmış hastalığı, evlerden ırak. Çok güzel yetiştirmiş Salih Zeki beyi, kendisi mesleği kırklayamadı ama, Salih Zeki bey kırklayabilir; ister bu ortaokul müdürü koltuğunda, isterse başka koltuklarda; örneğin bakanlık müfettişi koltuklarında, genel müdür, genel müdür yardımcısı koltuklarında. Amma ah ah şu karısı Yıldız, şayet bir gün daha ufalır, yükselemezse, hep karısı yüzünden...

Kaymakam ayağa kalkıyor.

Hiiişşş!..

Kıvırcık, sen de sus, mutfaktan yana sesin geliyor. Kaymakam bey konuşacak (Günün mana ve önemini belirten).

Ama koskoca adam susmuyor ki, hey baksana Tahir bey, anladık belediye başkanısın, ama konuşacak olan da kaymakam bey. Kızma öyle kızma, hamamı senin yeğenin işletiyor olabilir, ona belediyedeki açık artırmayla verilmiş olabilir, yani hamamı sen işletiyor değilsin ya, hamam buz gibiymiş, eh bunda Tahir beyin suçu ne? Cezaysa yazdırır, belediye yasaları tümüyle işler tüm ilçeliye, bu başkanın yeğeni, bu başkan beyin karısının amcası yok öyle şey!.. Ne diyor belediye yasası, hamam elli derece sıcaklıkta mı olacak diyor, öyleyse olacak.

«Ben yiyen başkanlardan değilim arkadaş!»

«Peki herkese iki kat, niye dayına üç kat?»

«Örnek olsun diye, şan olsun diye, biri başka bir ilçeye gittiğinde, ulan gidin de görün '.....' ilçesinde üç katlı bina var, desinler diye.»

«Tahir bey Tahir bey, kızmayın lütfen...»

«Aaa yargıç bey, başkan demek politikacı demektir, hiç kızar mıyım?»

«Kaymakam bey konuşacaklar da.»

«A kusura bakmayın...»

«Değerli konuklar, buraya toplanmamızın nedenini biliyorsunuz. Çok değerli bir arkadaşımız aramızdan...»

Cevat, mırıldanıyor :

«Bir gün senin için de böyle bir toplantı yapılacak, çok çok yakında. Bir nutuk da ben atacağım.»

Kaymakam ağlar gibi :

«Erol bey dürüst, Erol bey çalışkan, Erol bey mert...»

Erol bey hep önüne bakıyor, parmağıyla tıp tıp çatala vuruyor. Gezdiği ilçelerden en berbatı, kendisi kurtuldu, darısı başkalarına, hani ya öyle ilçe ki, eskilerin deyimiyle, «Çakalı bağlasan durmaz» ama görev. Kışın ilaç için bir tutam sebze bulamazsın, yolları kapanır, halkı işsizlikten olacak boyuna kavga dövüş, yazınsa tozdan topraktan durulmaz, sıtma bir yandan, kara sinek bir yandan, durdum şurada üç yıldır ama, gelin bir de bana sorun... Sinirlerim bozuldu be, laçka oldu, hay buraya ilçe diycnin...

Kaymakam konuşmasını bitirdi, alkışlar. Tayyar bey hıçkırıyor. Tamam belli büyüğü tamamlamış :

«Bulunur mu bulunur mu, savcı beye doyulur mu?»

Şimdi Erol bey konuşacak, konuşuyor :

«Sevgili arkadaşlarım, aranızdan ayrıldığım için çok üzgünüm. Bu güzel, bu doğası buram buram temiz hava kokan, yazı ayrı güzel, kışı ayrı güzel ilçeden ayrılmak bana çok zor geliyor. Bu iyi insanlardan ayrılmak bana çok zor geliyor, bu çalışkan insanlardan ayrılmak bana çok zor geliyor İnanın burada sağlığıma kavuşmuştum, mutluydum, rahattım... Ama görev her yerde görevdir, vatanın her yeri bizim için aynı değerdedir. İşte durum böyle olunca içim sızlaya sızlaya sizlerden, bu güzel ilçeden ayrılacağım. Sizleri hiç unutmayacağım, her zaman sizler gözümün önüne geleceksiniz. Başta sayın kaymakam bey ve yargıç arkadaşım olmak üzere, hepinize hoşçaka-

lın diyorum, saygılarımı, sevgilerimi sunuyor, atandığım ilçeye konuk gelmenizi diliyorum...»

Alkış... Galip Baba alkışlıyor, kıvırcık alkışlıyor, hele hele İdris, ağlaya ağlaya alkışlıyor. Tayyar bey başına vura vura ağlıyor :

«Savcı beye güle güle diyor, kadehimi kaldırıyorum.»

Haydi yine kadehlere hücuuum. Takırt, takırt...

Yeniliyor, içiliyor, üstlere dökülüyor. Galip Baba bu kez masalara ciğer yahni taşıyor. Bilmemiş bunca yenilip içileceğini, lokantadaki ciğer yahninin içine bolca salçalı su döktürmüş aşçısına, kaynattırmış bir daha, alıp getirtmiş kulübe, bol sulu yanından, taneli görünsün diye her porsiyonun içine iki kaşık da bezelye konservesi... Bezelyeli ciğer yahni, Galip Baba'nın buluşu, önce savcı beye, sonra kaymakam beye, sonra ötekilere.

Mırıltılar :

«Konuşacak, konuşacak, Şerif bey konuşacak!»

Şerif bey ayakta, suyundan bir yudum aldı, kâğıdını çıkardı, gözlüğünü taktı, Erol beye baktı baktı, sonra söylevine başladı :

«Eyyyy bu zamanda değerli insanın az bulunduğu Erol beey...»

Başlangıç her zaman aynıdır, Erol yerine, Hasan'dır, Mehmet'tir...

«Ayrılıp gitmeden önce şurada, şu maşada içimize attığın kor, gün geçtikçe alev alev yanarak, bizi kavuracak, biz kavruldukça nerdeeeesin Erol bey, neerdesin Erool beeeey, diye seslenece-ğiz. O zaman bu bizim feryadımızı belki zatıâliniz duymayacaksınız ama, biliniz ki...»

Her zaman burada aynı şeyi yapar, bir dilim ekmek alır, başına götürür, öper, sonra yine başına götürür, sonra yerine koyar.

«Şu nimet tanık olsun kiii...»

Bu söyleve en çok Cevat kızıyordu, içinden,

«Ulan sen dur, bir hastalanırsın, diyordu, iğneni vurursam, seni sağlık ocağından kapı dışarı etmezsem!..»

Biliyordu, kaymakam giderken de aynı şeyleri okuyacaktı. Nah okuturdu. Gerekirse, tehdit ederdi, hele bir oku, bak o zaman sana da bir kulp bulur sürdürtürüm.

Hayrullah bey bir yandan Şerif beyin söylevini dinliyor, bir yandan da, Hamza'ya ettiği babalığı düşünüyordu. İyi ama bu babalık yine ona pahalıya patlayacaktı, oğlan kendini baba bilmişti, kız evi de öyle bilmişti, öyleyse çok iyi bir düğün hediyesi kaçaydı? A oğlum sana mı kalmış baba olmak, al bakalım işte, şimdi buradan kaç lira düşecek bakalım hakkına, şu Tayyar beye bak, içiyor ağlıyor, ağlayınca yine içiyor, içtikçe ağlıyor. Bir bu değil ki, savcı beye alınan güle güle hediyesi için de verdin onca para, şimdi bu yakında bir de babası olduğun Hamza'nın düğünü çıkarsa... Bak şen şu oğlana yahu, sevincinden ne dediğini bilmiyor,

«On beş gün sonra evlenir miyiz Hayrullah bey acaba?» diye soruyor.

Yo evlenemezsiniz, evlenebilseniz bile ben bu işe taş koyarım, benim maaşım bir ay içinde bu üç şeyi birden kaldıramaz, birini bile kaldıramaz, boyuna makarnaya talim edemem. Şu Cevat bana acaba iğne vurmasını, lavman yapmasını, kan almasını öğretemez mi? Hepimizin gözü Cevat'ta... Hacı Hilmi'den ticareti ve hileyi öğrensek ya...

Yavaş yavaş güle güle şöleninin sonuna yaklaşılıyor. Şölen boyu doktorun hiç yüzü gülmedi. Yargıcı, kaymakamı, herkes duymuş hemşireyle olan ilişkisini, ama hiç kimse ağzını açıp bir şey demiyorlar, bakalım ne olacak? Kaymakam öyle diyor, bana bir şikâyet olmadıktan sonra, karakol kumandanı da öyle diyor, yargıç da öyle diyor. İlçeli zahireci Rüstem hacı olmasına karşın ana avrat sövüyor. Karısının yalancısı, kızını doktora götürmüş, doktor bayılmış, babasını falan sormuş, karısı anlarmış, doktor kızlarını öyle beğenmiş ki, bir görüşte vurulmuş, bugün yarın bir aracı koyar istetirmiş...

«E ulan, bu hemşire kız da nereden çıktı? Doktor kayınbabası olacaktık. Sürdürmeli mi şu kaltağı, ne yapmalı? Sürdürsen nolacak, doktorun beli gevşek olduktan sonra...»

Böyle diyordu zahireci Rüstem.

Şimdi savcı beyin güle güle hediyesi verilecek. Oturanlardan bir bölümü ayakta. İşte tam zamanı, sağlıkçı Cevat da ayakta, göstermeden votkayı döküver birasının içine. Haydi Zekeriya... Yarım bardağa yakın votka, tamam iyice sarhoş eder Cevat'ı, küfelik eder.

Hediye işiyle malmüdürü Osman bey uğraşmış. Herkese salmasını salmış, dileyen ilçeliye de. Hediye ufak ama, değeri çok büyük, bir gümüş şekerlik. Yazısı da var içinde .....memurları ve halkından hediyedir, diye. Hediyeyi de yargıç verdi, «Çok önemsiz bir hediye, size lâyık değil ama» diyerekten. Savcı bey de aldı kabul etti.

İlk önce güle güle şöleni kime veriliyorsa, onun kalkması gerekirdi. Savcı, son, çok kısa bir konuşma yaptıktan sonra, tek tek el sıktı, kimiyle

öpüştü. Galip beyle el sıkışırken, Galip Baba savcının eline yapışıp öpmek istedi :

«Babamızdın abi» dedi.

Yargıç, kaymakam, belediye başkanı, karakol kumandanı birlikte kalktılar, dünyanın en saygılı memur yarışmasında birinciliği kimseye kaptırmak istemeyen Salih Zeki bey de onlarla birlikte kalktı, artları sıra, kulübün merdivenlerinden indi.

Onlar gittikten sonra, geri kalanlarda bir gevşeme oldu, şölenin gerisi, bundan böylesi resmiyetten kurtulmuştu, Tayyar bey oynamağa başlamıştı, sevincinden, iki gün önce kompütürüne yepyeni bir buluş daha eklemişti, onun için oynuyordu. Orman şefi Cezmi, doktoru bir yana çekmiş, onunla bir şeyler konuşuyordu. Pek duyulmuyordu ama, doktor annesinden söz ediyordu. Cevat kaymakamın gittiğini fırsat bilmiş, masaya vura vura, kaymakamın günlerinin sayılı olduğunu söylüyordu. Şayet bir denetmen gelirse, belgeler konuşacakmış. Hiç yanından eksik etmediği çantasına tap tap diye vuruyor, «İşte bunun içinde» diye bağırıyordu. Zekeriya beyse, «İç yahu, iç be arkadaşım iç» diyordu. Cevat biranın tadının değiştiğinin farkına varmıştı, ama başka türlü yorumluyor, dört saattir bardakta dura dura acıdı, diyordu. Zekeriya kadehini kaldırıyor, fısıldıyor,

«Haydi Cevat kardeşim, kaymakamın postalanmasının şerefine!» diyordu.

«Şerefinee. Fısıldama fısıldama, görecek o görecek.»

Galip Baba her zaman yaptığını yapıyor, salonun bir yanının ışığını söndürüp yakıyordu. Yani ki bu, haydin bakalım, evli evine, köylü köyüne, demekti.

Votka, Cevat beyde etkisini göstermeğe başlamıştı. Bir şişe birayla iyice sarhoş olan Cevat beyin içkisine bir de yarım bardak votka karıştırılırsa? Sandalyeden düşer gibi oldu, Zekeriya bey yakaladı.

«Biz adamın süreriz...»

«Haydi gidelim Cevat bey!»

«Yo içkim tükensin öyle.»

«Madem öyle dikiver!»

Cevat içkisini dikti başına. Galip Baba göz etti,

«Hı,» diye fısıldadı Zekeriya, «evine bırakırım.»

«Bir şişeyle mi böyle oldu?»

«Kaymakam beye kafası çok bozuk.»

«Benim kirvemin de kafası ona bozuk.»

Galip Baba kaymakam beye «Kirvem» diyordu amma, düğünden bu yana bir kez gitmişti dairesine, o da bir ilçelinin işi için, öyle kirve olup, içli dışlı, haydi ailecek siz bize, biz size, ı-ıh... Bunun böyle olacağını Galip Baba da biliyordu. Amma Serhan'ın sünnet olurken çekilmiş fotoğrafı meyhanede, hemen kendi oturduğu masanın ardında asılıydı, kocaman. Manyak be şu Cevat, günlerce gelmiş, resmi incelemişti, kendisine, «Gerekirse bu resim delil olarak kullanılacak» demişti. O da, «Hey gidi Cevat bey, bir pipinin delil olarak kullanıldığını sende duyuyorum» demişti. Resim kesilmezden önce çekilmişmiş, büyütülürse pipinin daha önce sünnetli olup olmadığı anlaşılırmışmış...

«Kalk bakalım Cevat bey... Haydi dostum gidiyoruz.»

«Zekeriya bey, ben şimdi yani kaymakam beyi sürdüremem mi?»

«Kim demiş, çok yakında... Haydi ver bakalım çantayı bana.»

«Amman o çanta, içinde deliller.»

«Hiç merak etme, haydi iniyoruz merdivenleri...»

«Uçuyor gibiyim Zekeriya bey.»

«Şimdi açık havaya çıkınca açılırsın.»

Açılmak nesi, Cevat daha çok çarpıldı açık havada. Burnunun ucunu görmüyordu, iyice Zekeriya'ya yaslanmış, ayaklarını sürüyordu, gecenin birinde. Zekeriya da iyice sarhoştu, kafasına koydu, bu gece ne olursa olsun, önerecekti. Şu anda çocuklar yatıyorlardı, eh Cevat daha yoldayken uyumuştu, ne yapıp edecek, Cevat'ı kapıdan bırakmayacak, içeriye girecekti.

«Cevat!»

Ses yok, ama ayaklarını sürüyor. İki sokak daha geçerlerse... Bir de soğuk ki hava, esen yel, buzdan tokat gibi iniyor insanın yanağına. İçkinin alevi içerden vurmasa, insanın dişleri takırdayacak.

Cevat'ın evi, ama ah şu merdivenler...

Kapı açıldı, Sümbül bekliyormuş, pencereden izlemiş.

«Ay size zahmet oldu, fazla içti galiba?»

«Yoo yoo.»

«Hiş Cevat... Cevat... (Sert) Cevat dedim, kendine gelsene be!»

«Uyandırmayın Sümbül hanım, birlikte çıkaralım.»

«Ay size zahmet olacak.»

Bir kolunda Sümbül, bir kolunda Zekeriya, Cevat ikinci uykusunda, kapıdan girdi, salondan geçti, yatak odasının kapısı, yatak odası... Eh, içi

ezildi Zekeriya'nın yatağı görünce, demek Sümbül burada yatıyor, hangi yanda duvar yanında mı, kapı yanında mı? Şimdi bu Cevat böyle ölü gibi... Sümbül kocasının ayakkabılarını çıkarıyor, Zekeriya'nın işi bitti.

«Nasıl Servet hanım?»

«Ha şey, iyi iyi...»

«Maşallah size, bizimki böyle işte, içti miydi?»

«Yo, şey bir şişe bira içti.»

«Isının biraz, öyle gidin, çok soğuk galiba dışarısı, donmuş Cevat'ın ayakları.»

Zekeriya salona geçti, soba sönmüştü, ama sıcaktı, başına geçti, ellerini uzattı. Titriyordu, ama soğuktan değil, heyecandan; az sonra, evet az sonra. Nasıl demeli, «Ölüyorum sizin için!» mi demeli, yalvarmalı mı, «Boşarım Servet'i!» mi demeli? Yoksa bunların hiçbirine gerek kalmayacak mı, Sümbül'ün gönlü var mı? Yoksa niçin, «Isının biraz» desin. Teşekkür eder, kapıdan geçirirdi. Ne diyordu boyuna, bu ilçenin en iyi giyineni Zekeriya bey demiyor muydu? Çorabını, kravatını övmüyor muydu? Demek ki...

Ama ilk şey erkekten gelmeli. Böyle kadın durduğu yerde, «Gel de...» I-ıh demez...

Ne demeli?

Ne yapmalı?

Nasıl davranmalı?

İşte kapıyı örttü geliyor.

«Isındınız mı? Isının ısının da öyle gidin.»

Oturdu, bir şey işliyor.

«Kızın. Öğretmeni ödev vermiş de. Hiç o yaştaki kız bunu yapabilir mi Zekeriya bey? Şu dikiş öğretmenleri de...»

Zekeriya bey yutkunuyor. Usuna birçok söz geliyor, ama nasıl sözler, hiç ilgisi olmayan sözler, yemek adları, araba markaları, tapu çapları parselleri... Koyu sarı paltosunun yakasını bir kaldırıyor, bir indiriyor. Mırıldanır gibi :

«Sümbül hanım...»

Sümbül hanım ayağa kalktı, elindeki işi bıraktı :

«Servet hanıma çok selam söyleyin.»

«Sümbül hanım!...»

Sümbül hanım kapıyı açmak için önden yürüyor. Zekeriya bey Sümbül hanıma arkadan sarılıyor, kalçasını kucaklıyor.

«Ne yapıyorsunuz Zekeriya bey?»

«Ölüyorum!»

«Başka yerde ölün.»

Kadın, Zekeriya beyin önde kenetlenen parmaklarını açmak için uğraşıyor, çırpınıyor, geriliyor; ama o denli güçlü yakalamış ki Zekeriya bey.

«Yapmayın bağıracağım.»

«Nolur, ölüyorum Sümbül hanım. Artık şurama geldi. 'Boşa' de, karımı boşayayım.»

«Siz neler söylüyorsunuz. Bırak diyorum sana.»

Zekeriya bey daha çok sıkıyor. Sümbül soluksuz kalıyor. Sesi derinden çıkıyor :

«Bağıracağım, bakın bağırıyorum.»

Zekeriya bey kenetlenmiş parmaklarını çözdü. Sümbül geriye döndü, var gücüyle bir tokat çekti Zekeriya beyin suratına, heyecandan pancar gibi olan yüzü, mora kesti.

«Terbiyesiz, ahlaksız herif seni! Irz düşmanı, defol.»

Sümbül bağırmıyordu, bir kadının bağırarak söyleyebileceği bu sözleri fısıltının biraz üzerinde, ikisinin duyacağı gibi söylüyordu.

«Bak yanlış anladınız Sümbül hanım.»

«Defol ahlaksız yanlış anlamışım.»

Kapıyı çat diye kapattı.

Zekeriya bey hâlâ titriyor, ama o kalça da usundan çıkmıyor, bir an ahlaksız, terbiyesiz, namussuz, ırz düşmanı olduğunu unutuyor; o da Cevat'a kızıyor. «Hayvanoğlu hayvan, yanında öyle kalça olur da sen horul horul uyursun ha.»

Sümbül o sinirle yatak odasına girdi, sarstı kocasını; ama nasıl sarsma. Cevat zelzele oluyor sandı, gözlerini araladı, «Yat yat kıpırdama, şimdi geçer,» dedi. Sümbül iyice kızmıştı, kocasının omuzlarından tuttu, kaldırdı, yatakta oturttu, bağırdı :

«Uyuma gözlerini oyarım!» dedi. «Bana bak, bir daha o Zekeriya denen herif bu eve girmeyecek anladın mı?»

Cevat başını sallıyor, nedenini sormuyordu.

«Karısı da girmeyecek, anladın mı?»

Cevat başını sallıyordu.

«Sen de bir daha ona merhaba demeyeceksin.»

Cevat yine başını sallayınca, kadın yumruklar gibi sarstı kocasını,

«Sorsana nedenini, ha, sorsana?» dedi.

«Hı, neden?»

«Bana saldırdı. Az önce, ama gereken cevabı verdim pezevenge!»

«Demek sana saldırdı ha, demek sana saldırdı ha?»

Kalkmak istedi, ayaklarını yatağın ucundan atmak istedi ama, kayıverdi, düştü.

Sümbül, pijamasının yakasından tuttu, kaldırdı, yatağın ucuna oturttu.

«Şuna bak şuna, dedi ayakta duramıyor. Bunlar niye oluyor biliyor musun Cevat beyefendi, hep senin yüzünden.»

«Benim yüzümden.»

«Senin yüzünden ya, benimle ilgilenmiyorsun hiç. Aklın fikrin parada, o köy senin bu köy benim... Elin adamları da başka çeşit düşünüyor.»

«Hı ne yani?»

«Beni kocasız kadın sanıyorlar.»

«Ben ben varım ya.»

«Varsın maşallah.»

«Sürdürecem o kaymakamı. Ondan sonra sıra o Zekeriya hergelesinde olsun. Demek sana saldırdı ha?»

«Unut. Kimseye de söz etme bundan, namus senin namusun.»

«Nerene el attı?»

«Kes şimdi, kes de yat.»

«Vay namussuz vay, demek koynumuzda yılan beslemişiz ha...»

Kadın, ışığı söndürdü, kocasının yanına yattı. Sinirleri iyice bozulmuştu. Cevat'sa karısıyla ilgilenecekti, elini Sümbül'ün göğsüne attı, kadın hınçla çekti savurdu kolu.

Savcı güle güle şöleninden dört gün sonra yeni atandığı ilçeye gitti. Eşyaları ilçenin tek kamyonu Hacı Şevket'in kamyonuyla gönderilmişti. Kendileri de yine ilçenin tek otobüsü (Pazarcı otobüsleri gibi her yeri dökülüyor) olan Hacı Şevket'in otobüsüyle gitmişlerdi. Otobüs, sabah sekizde kalkardı ilçeden, tam on bir buçukta ile varırdı.

Öğleden sonra ilden saat on altıda yola çıkar, yirmide ilçeye varırdı.

Savcıyı götüren otobüs akşam saat yirmide doktor beyin annesini getirdi. Doktorun haberi yoktu annesinin geleceğinden. Kadının küçük bavulunu otobüsün yardımcısı eline almış, Münevver hanımı sağlık ocağına getirmişti.

Ah anacığı ah, köpekler ana olmasaydı, hı, hep böyle derdi anneciği, «Köpekler ana olmasın kızım!» Ne zordur analık, büyüt besle, o yaşa getir, okut, doktor çıkar, sonra bir hemşireye ver, güle güle kullan.

İle gelen otobüste böğrüne sancılar girmişti, Hacı Şevket'in otobüsünde başına ağrılar girmişti. En çok da babasına kızıyordu, böyle önemli bir şey için, nasıl efendim nasıl, «Sen git, sen hal yol edersin,» demişti kendisine. Oğlu bir hemşireyle yatıp kalkıyor, sonra efendim, evlenmeye karar verdim, diye annesine babasına yazıyor, adamın kılı kıpırdamıyordu... Yok hemşiranım yok, Âtıf beyin kılı kıpırdamazsa Münevver hanımın kılı kıpırdar, kıpırdamak da değil, zangır zangır titrer İşte yine o garajdaki titreme geldi üzerine, ama kendini böyle kapıp koyvermemeli, güçlü olmalı. oğluna hanyayı konyayı anlatmalı. İnsan koskoca doktor olabilir ama, deneysiz olur, göremez sonunu.

Ah kız ah, çıkma karşıma şuracıkta, sinirim tepemde, elimden bir kaza çıkar...

«Doktor bey...»

Böyle mi olmalıydı. Oğlumun ilk atandığı yere böyle mi gelmeliydim? Ah Musa ah, ne yaptın çocuğum sen, süpürgelik bir hata değil ki bu çocuğum. Başından büyük işlere giriştin.

«Doktor bey...»

«Yok galiba.»

«Bilmem ki abla.»

Bir kız çıkıyor içerden, evet evet, bu olsa gerek, ay ne de çirkin, vah oğlum, buna mı tutuldun, ay şekersiz kalınca pekmeze bal mı dedin? Şuna bak yürüyemiyor da, sarsak sarsak, nasıl çocukken beslenemediği belli, ay ay ay, bacakları da kısacık... Şu göğüslere bak, kova gibi, a oğlum sen doktorsun bilmez misin, bunlar iki yıl sonra torba gibi olur sarkar, yoksa göğüslerine mi kandın?

«Buyrun efendim!»

«Hemşiranım, doktor beyin annesi.»

«Hı..»

Kısmet bavulu almak istedi, Münevver hanım çatık kaşla,

«Ben alırım!» dedi.

«Buyrun efendim, hoş geldiniz, doktor bey hastaya gitti, biraz sonra gelir.»

Münevver hanım, kendini getiren adama döndü :

«Teşekkür ederim,» dedi. Bu yana döndü, hemşireye bakmaksızın,

«Odası?» diye sordu.

«Buyrun efendim.»

Münevver hanım öne düştü, hemşire Kısmet geri yandan,

«Şu karşı efendim, lojman, doktor bey orada kalıyor.»

Doktor bey, kocacığım diyecek ilerde bu diller. Ben o dilleri koparırım. Ben anayım, kolay kolay yedirmem yavrumu canavara, şahine.

«Ben giderim.»

Öyle dedi ki, ben giderimi hemşire anlamadı, sordu :

«Buyrun efendim, ne dediniz?»

«Hiçbir şey!»

Çat kapattı Münevver hanım lojmanın kapısını. Küçücük bir salon, bir oda bu yanda, bir oda yanında, bitişiğinde banyo tuvalet, şu uçta mutfak. Bavulunu attı yere, soğuktu içerisi. Açtı bavulu, bir kazak çıkardı, giydi, üzerine mantosunu, oturdu divanın üzerine. Kalktı, oğlunun yattığı odaya girdi. Odanın dağınıklığını, ortadaki çorapları, fanilaları görmedi, salt yatağı gördü :

«Demek bu yatağın üzerinde girdin oğlumun kanına ha? Belki de kızın odasında!»

Gözleri sulandı, yatağa baka baka, ağladı. O zaman odanın dağınıklığını gördü, sanki Kısmet hemşire oğlunun nikâhlı karısıymış gibi,

«Ay ne pis kadın, dedi. Şu odanın haline bak!»

Odada durdukça kızıyordu, salona çıktı.

Sen bununla, bu kızla evlenmeğe karar verirsin ha, hayır yavrucuğum hayır, ben buna engel olurum. Recep dayın uğraşır bu işle, kızı başka bir yere, seni başka bir yere, unutursunuz. Kim bilir, belki de kız değildir, korunuyordur, çocuk falan da olmaz. Evet evet belli, gözleri nasıldı, anasının gözü, hıh benim oğlum ilk değil ki. Yoo oğluma yutturabilirsin ama, bana asla.

Kapı çalınıyor. Oğlum...

Hayır oğlu değil, hemşire Kısmet.

«Efendim sobayı yakayım mı, hava çok soğuk!»

«Hayır, üşümüyorum.»

Kapıyı çarptı. Titriyordu.

Sobayı yaka mıymış? Sen başka şeyi yakmışsın, başka şeyi, oğlumu! Ama ben söndürmeğe geldim. Oğlum yarın izin alacak ve buradan gide-

cek; bir daha da geri dönmeyecek. Ay ne pis ilçe, ay burada nasıl durulur? Neydi o otobüsün kokusu, sarımsak ve ayak... Öğürecektim az daha. Benim oğlum, benim oğlum nerelerden çıkıp buraya hastalarınızı iyi etmeğe gelsin, onca fedakârlığa katlansın, siz tutun biricik oğlumun başına çorap örün ha, sokun hemşireyi koynuna, oldu olduuu, şimdi almak zorundasın bunu.

Hayır, hiç de almak zorunda değil.

Pencerenin kaput bezinden perdesini araladı, dışarıya, sağlık ocağının avlusuna baktı, kimsecikler yoktu.

Acaba bu kız nerede yatıyor, öteki yanda mı?

Ay benim de sorduğum şeye bak, ikisi birlikte yatıyorlar ayol, şu soğuğa baksana.

Doktor geldi, önce sağlık ocağına girdi, Kısmet'e gelen giden olup olmadığını sormak için.

«Annen» dedi Kısmet.

«Hu?»

«Lojmanda.»

Bir solukta lojmana geldi, kapıyı açtı:

«Anne, anneciğim» diye bağırdı. Sarıldı annesine, annesi de ona sarıldı. Annesinin yaşlı gözü, doktorun buz gibi yüzünü ıslattı. Bir daha sarıldı annesine. Koştu, banyodan odun çıkardı, sobaya koydu, üzerine gaz döktü, yaktı. Annesi oğlunun her devinimini izliyordu. Neler de öğrenmiş bu oğlan. Demek hemşire hanım soba yakmasını da öğretmişti oğluna. Sordu:

«O mu öğretti?»

«Kim?»

«Hemşire kız.»

«Hepsini anlatacağım anneciğim.»

«Yarın izin alacaksın ve buradan gideceğiz.»

Sac soba harladı, harlamasıyla birlikte sıcaklık yaymağa başladı. Münevver hanım hep yere bakıyor, oğluyla gözgöze gelmek istemiyordu. Titremesi geçmişti ama, şimdi de gereksiz yutkunuyordu.

Doktor sobanın kapağını açtı, ateşin ortasına iri bir odun daha attıktan sonra annesinin yanına geldi oturdu.

«Açsındır anne,» dedi.

«Hayır tokum.»

Bu saatte artık lokantalar kapanırdı, salt Galip Baba'nın meyhanesi açık olurdu. Doktor ayağa kalktı, annesi sordu :

«Nereye?»

«Sana yemek getirmeğe.»

«Hayır istemem.»

«Hiç olur mu anne?»

Doktor odadan çıkınca anne hıçkırarak ağlamağa başladı. Çok değişmişti Musacığı, aman aman nasıl değişme, nerde o Musa, sanki o Musa gitmiş yerine başka bir Musa gelmişti. Eski Musa olacaktı da annesinin dizine koymayacaktı kafasını, haydi anne karıştır saçlarımı, demeyecekti ha? Sonra, gözlerindeki o sevgi de yitmişti... Elbette yitecek, sevgisini vermiş hemşire kıza. Yatıyordu onun dizine, o karıştırıyordur şimdi saçını. Anneye gerek yok ki.

Galip Baba doktoru görünce şaştı, çok istahlı bir «Buyruuun doktor bey buyrun» çekti.

«Annem geldi, bize yiyecek.»

«Hay hay doktor bey, ben şimdi oğlanla gönderirim.»

«Et, salata, yoğurt falan.»

«Şimdi.»

Annesiyle konuşacaktı, cesaretli olmalıydı. O denli cesaretli olmalıydı ki, artık kararının kesin olduğunu, mutlaka Kısmet'le evleneceklerini, çünkü Kısmet'i sevdiğini söyleyecekti.

Şöyle iki tek atsa. Hiç mi hiç âdeti değil, sonra tam da hastalara çağrılma zamanı.

«E hoş geldi hanımanne?»

«Sağol,» dedi Galip'e. «Şuradan bir duble doldursana...»

«Ayakta mı içeceksiniz doktor bey, buyrun şöyle yanımdaki masaya!»

«Yoo yoo ver.»

İçkiyi aldı, sulandırdı, bir çekişte yarı etti, bir daha çekti bitirdi.

Galip Baba şaşmış kalmıştı, portakal soyuyordu, doktora ayak mezesi yapacaktı, daha portakalı soymadan bardak tükenince, ağzı açık kalmıştı. Biliyordu durumu, annesinin niye geldiğini de biliyordu. Çünkü doktorun annesine mektup attığı günü ilçede çok kişi biliyordu. Posta memuru Hasan, sağlık ocağından postaya verilen mektuplara bakmış, zarfın üzerinde doktorun annesinin adını görmüştü, Münevver, elbette annesi olabilirdi, ablası olacak değildi ya, soyadları aynıydı. Şu anda ilçede çok kişi doktorun annesinin adının Münevver olduğunu bile biliyordu.

«Buyrun portakal yiyin...»

İçerde tepsinin üzerine sağlık ocağına gidecek yemekler hazırlanıyordu. Usta bağırıyordu :

«Zeytinyağlı fasulye de koyalım mı?»

«Hı?» diye Galip Baba sordu.

«Yo yo, istemez... Sen şurdan bir duble rakı daha doldur bakalım bana.»

«Aman doktorcuğum, aç karnına.»

«Yo yo içeyim.»

«Şey bir sıkıntınız falan?»

«Yo yo.»

O bir duble rakıyı da kıvırcık tepsiyi başına koyuncaya dek içti, ardından portakal dilimlerini ağzına attı. Beş dakikanın içinde bir su bardağı dolusu rakı içmişti, hem de aç karnına. Gerçi şu anda etkisi başlamamıştı ama, doktor, cesaretinin yerinde olduğuna inanıyordu.

Parayı verdi. Meyhaneden dışarı çıktı. O çıkar çıkmaz, Galip Baba,

«Galiba doktor bey anasıyla kavga etti» dedi.

O akşam meyhanede oturup içenler, evlerine gittiklerinde Galip Baba'nın tümcesinin başındaki «Galiba» sözcüğünü kaldırıp atacaklar, «Doktor bey anasıyla kavga etmiş» diyeceklerdi, hem de yanına Kısmet hemşireyi de ekleyecekler, «Tutmuş hemşirenin önünde anasına bağırmış, bizi kimse ayıramaz diye. Demek kansız bir insanmış, hiç insan anasına el kızının önünde bağırır mı? Vah vah, doktor etmiş bu yaşa getirmiş. Kovmuş anasını kovmuş.»

Doktor kapıyı çaldı, annesi açtı. Kıvırcık, tepsiyi masanın üzerine koydu çıktı. Anne, içki kokanın kıvırcık olduğunu sanmış, çünkü kapı açılır açılmaz içeriye rakı kokusu dolmuştu. Ama az sonra içkili olanın oğlu olduğunu anladı. Daha çok şaştı. Oğlu ki ağzına bira koymazdı, oğlu ki kendisine danışmadan evdeki likörden bile içmezdi, şimdi tutuyor rakı içiyordu.

«Çok iyi maşallah Musa, demek içkiye de başladın. İçkili içkili muayeneye de gidiyor musun?»

«Şimdi içtim.»

«Neden?»

«Seninle konuşacağım, ondan.»

«İçkiden cesaret alıyorsun, haklısın. İnsanın öyle bir kızla evlenebilme konusunu annesine açabilmesi için içki içmesi gerekli.»

«Kısmet iyi kız anne.»

Münevver hanımın yüreğine indi inecek.

«Anlamadım?»

Boğazlanır gibi çıkmıştı ağzından, «Anlamadım» sözcüğü.

«Göreceksin bak, burada kaldığın süre onu daha iyi tanıyacaksın.»

«Onunla evlenmeyeceksin!»

«Neden?»

İçkinin etkisi başlamıştı, hem de yavaş yavaş değil, birdenbire. Onun için «Neden» sözcüğü biraz sesli çıkmıştı ağzından.

«Ne demek neden, o hemşire, sen doktor.»

«Olsun, ne farkeder ki anne. Aynı meslekten, insan çok daha iyi anlaşır.»

«Bir doktor hanımla evleneydin madem?»

«Ben Kısmet'le evleneceğim anne. Şimdi hem oturup yemeğimizi yesek.»

Hayır hayır bu Musa, o Münevver hanımın çatık kaşlı Musa'sı değil. Yo kaşları yine çatık, yüzü, gözbebekleri, saçları aynı, boyu posu aynı, aynısı Musa, ama Münevver'in Musa'sı değil, ona benzer biri işte. Niye annesinin boynuna dolanmıyor, niçin annesinin gıdısını okşamıyor, niçin annesinin önündeki çatalı kapmıyor?

«Et güzelmiş anne.»

«Bana anne demesen, Musa olduğundan şüpheleneceğim.»

«Uf, yoğurt çok nefis.»

«Biz seni bu kızla evlenesin diye bu yaşa getirmedik.»

«Salata güzel. Şu Galip usta, gerçekten...»

«Sen akşamcı olmuşsun ama söylemiyorsun.»

«Akşamcı falan değilim anne.»

Münevver hanım tekrar ağlamağa başladı. Doktor,

«Ama anne, dedi, bana bak, ağlamak değil, çatlasanız patlasanız bu kızla evleneceğim, aaaa yeterin be!»

Amanın, nasıl patlayış, volkan gibi, şimdi lavlar odanın her yanını kaplayacak. Daha anne olarak birkaç söz etmiş, çok söz etse, bu oğlan kalkar, kolundan tuttuğu gibi... Ay bu kız, ay bu hemşire, koskoca oğlanın aklını başından almış, bu ne terbiyesizlik, bu ne ahlaksızlık.

Anne de bağırdı :

«Biz seni böyle mi yetiştirdik?»

«İyi ki gelmişim buraya, yoksa hanımevladı olarak babamın koltuğu altında, senin şefkat kucağında... Bak anne, gerçek diyorum, anla, benimle tartışma, hiç gerek yok, size yazmayabilirdim de, ama bu terbiyesizliği yapmadım, yoksa yanıma katıp gelebilirdim, karım diyebilirdim size, anlayışlı ol ve kapat bu konuyu.»

Kapat... Ay ne acı, bu çocuğu deli etmiş bu kız, evet evet deli etmiş, mutlaka bir sinir kliniğine yatırıp sağaltmalı. Acıdı bu kez oğluna, yumuşak :

«Bak yavrucuğum, dedi, anlıyorum. Gidelim buradan yarın, izin alırsın, seni tedavi ettiririz.»

Doktor gülmeğe başladı, içki daha çok etkilemişti,

«Tedavi ha, tedavi ha!...» Kahkahayla gülüyordu.

«Ye anne ye, bak bu salata buranın özel soğan salatası.»

Anne, hırsını soğan salatasından aldı :

«Çok iğrenç bir şey, hayatımda böyle berbat şey yemedim,» dedi, püskürdü.

Doktor kalktı, çekmeceleri arandı, darmadağınık yerde, yarım kalmış kanyak şişesini çizmenin koncunun içinde buldu. Soğukta çizmesini giyip köylere giderken kanyağı yanına alıyordu. Bardağa koymadan içti. Annesi,

«Ay ay, dedi, o da nesi?»

«Kanyak.»

Sesli,

«Âtıf Âtıf,» dedi, nerdeki kocasını çağırdı, «gel de oğlunun ne olduğunu gör. Bir eğri bacaklı, koca memeli kız ne yapmış oğlumuzu.»

Annesi sofradan çekilmişti. Tepsiyi kaldırdı, kapının önüne koydu. Gerisini köpekler yerdi. Kanyak şişesi elinde, sobanın başına diz çöktü. Sırtı yarım dönüktü annesine. Araları iki adım değil, çok uzaktı. Anne bu uzaklığı bozmak için oğlunun yanına yaklaştı, arkadan saçlarını okşadı, doktor annesinin elini yakaladı.

«Anne, çağırayım tanışın.»

«Hayır!»

Münevver hanım oğlunun saçından elini çekiverdi.

«O senin gelinin olacak!»

«Asla!»

Doktor ayağa kalktı, rakı kanyak, başı dönüyordu. Yatağını gösterdi :

«Yatağımda yatarsın, iyi geceler anne!»

«Ya sen?»

Hıh, onun nerede yatacağı belli değil mi? Kadın donup kaldı.

Doktor, ocağın kapısını açtı, Kısmet'in odasına yöneldi. Hemşire ayak seslerini duyunca, ka-

pıyı açtı, aralığa çıktı. Doktor kapıda sarıldı Kısmet'e.

«Annen?»

«Yatıyor, hem de mışıl mışıl.»

«Razı oldu mu evlenmemize?»

«Hayır, ama kimin umurunda.»

«Çok üzülüyorum.»

«Niye?»

«Sen içmişsin... Aaaa içmişsin.»

«Rakı ve kanyak.»

Kısmet'in bir kişilik yatağına girdiler, sarıldılar birbirlerine.

Nikâhlı olarak sarılıp yatmaları ancak on beş gün sonra oldu. Gerçi yıldırım nikâhı yaptılar ama, yine de on beş gün sürdü. Münevver hanım, o Galip Baba'nın ünlü soğan salatasını yediğinin ikinci günü postaneye koştu, yıldırım telefonlar açtı, (zaten on beş gün içinde her şey yıldırım hızıyla oldu) ama hatlar bozuk olduğundan Âtıf beyle konuşamadı. Araya orman şefi Cezmi bey girdi, Münevver hanım çok haşin bir şekilde onu da haşladı, iki gün kaplan oldu sağlık ocağında, saldırdı sağa sola. Kısmet hemşireye attı tuttu, yurtiçini az buldu, yurdışına sürdürttü. Üçüncü günü sabah Hacı Şevket'in otobüsüne doktor ve Abbas tarafından bindirildi. Otobüs yürürken, dönüp de oğlundan yana bakmadı, boyuna ağlıyordu. Doktor üç güne karşılık üç gün üzüldü, üç gecede iki büyük şişe kanyak tüketti. Kısmet'in kucağı, Kısmet'in koca göğüsleri olmasa, belki gecede bir şişe tüketirdi. Dördüncü günü Cevat beyden rica etti, «Acaba kendilerinin yıldırım nikâh işlemleri için uğraşır mıydı?» Aman efendim Cevat bey nasıl uğraşmazdı, yuva yapmanın sevabı

çok büyüktü. Zaten bin maşallah, ikisi de birbirlerine yakışıyorlardı.

Tastamam, Münevver hanımın geldiği günden bu yana, bir haftadır ilçe, «Doktor, annesi, Kısmet» diyordu. Şimdiyse, Cevat bey nikâh işlemine başlar başlamaz,

«Yıldırımmış, yıldırımmış» demeğe başladılar.

«Demek Kısmet hemşirenin karnı burnunda.»

«Yahu değil, hiç de değil.»

«Saklıyordur, bol giysi giyiyordur.»

İşlemler bitti. Bittiği gün doktor iki tanık aldı yanına, biri Cevat oldu, biri de Abbas... Sağlıkçı Cevat çok şaştı bu işe, dört kişi, doktor, Kısmet, kendisi ve Abbas... Abbas'tan doktor nikâh tanığı. Ulan bu Abbas yaşamı boyunca bununla övünür... Oysaki Cevat bey ne düğün bekliyordu, koskoca doktor bu, belki de kentten orkestra bile getirir. Ama hayır öyle olmadı, belediye başkanı Tahir bey bile şaştı, ikisi karşısında, Abbas'la Cevat da tanık olarak yanına oturunca,

«Gerçekten mi kıyacağım nikâhı, gerçekten mi?» diyordu.

Doktor başını salladıkça, şaşkın şaşkın, bir Kısmet'in yüzüne, bir doktorun yüzüne bakıyordu.

«Ben de sizi karı koca ilan ettim.»

«Kısmet hanımcım şuraya imza atar mısınız?»

Hemen «Cım»lı oldu hemşire Kısmet, doktorla evlenir evlenmez. Başkan onları kutladı. Yine dördü birlikte sağlık ocağına girdiler. Abbas,

«Ah bir akşam olsa eve gitsem de anlatsam» diye can atıyordu. Ama herkesten sonra gitmek zorunda kaldı. Doktorun odasını baştan elden geçirdi, sildi, yıkadı yerleştirdi, sonra hemşirenin odasındakileri lojmana taşıdı.

«Yok yahu demek doktor evlendi ha.»

«Yahu bu adam çıldırmış.»

«Acaba Kısmet hanım hangi günü alacak? Yirmi üç boş, isterse onu alsın. Ay yarın bir kutlamağa gidelim de soralım. Ay şimdi ne şımarmıştır doktor hanımı cıdım diye.»

«Ayol koskoca doktor hanımı, elbette şımaracak.»

Kısmet gün falan almadı,

«Benim laklakla geçirecek zamanım yok» demiş.

Kaymakamın karısını bile sağlık ocağındaki muayene odasında kabul etmiş... Tamam canım tamam, kimsenin yüzüne bakacak durumu yok, gelinlik mi giydi, düğünü mü oldu, dullar gibi gitti, dullar gibi. Ay belki de duldu.

Doktor kimsenin hediyesini kabul etmedi, salt orman şefininkinden başka.

Bakanlık bakanlık olalı daha böyle bir şikâyet dilekçesi almamıştı. Şikâyet dilekçesine ekli bir sünnet düğünü fotoğrafı, biri çocuğun birini tutuyor, sünnetçi sünnet etmek üzere. Dilekçede şöyle yazıyor :

«Ekli fotoğrafta da görüleceği gibi, adı geçen çocuk daha önce sünnet ettirilmiş olup, ilçemiz kaymakamı bu işi âdet haline getirerek her gittiği yerde oğlunu sünnet ettirmekte, böylece hediyeler toplanmaktadır.»

Aşağıya da doküman yapılmış, «dilekle getirilen hediyeler», «Zorunlu getirilen hediyeler.» Zorunlu hediyeler bölümünün en başında «On yedi adet koç» yazılı.

Dilekçe ilginç bulundu, incelendi, elden ele gezdi, genel müdüre dek geldi. Müdür dilekçe hakkında bilgi aldı. Bilgi veren kişi, daha önce de aynı kaymakam hakkında aynı konuda ilçeden şikâyetler geldiğini belirtti.

«Vali incelemiş mi durumu?»

Evet vali incelemişti, telefon açmıştı kaymakam beye :

«Ne sünneti bu kaymakam bey?» diye sormuştu.

Kaymakam da :

«Beyefendi, size de çağrısını sunduğum benim oğlumun sünneti.»

«Dilekçede on yedi koç geldiği söyleniyor, siz bunun için zorladınız mı muhtarları?»

«Aman efendim, almamak için çok direndim, bilirsiniz bizim köylümüzü.»

«Hanımınızın üzerine bir ev alınmış, babası almış, doğru mu?»

«Doğru beyefendi, evin tek kızı, babası aldı, hediye etti.»

«İyi günler kaymakam bey.»

«İyi günler sayın vali bey.»

Vali anlam verememişti böyle bir şikâyete, koskoca kaymakam, tutacak da sahte sünnetler yapacak, hediye gelsin diye, sonra zorlayacak köylüyü, bana koç getirin diye. Olacak şey değil.

Genel müdür buyruk verdi :

«Bir yazı yazın valiliğe, dilekçeyi ve fotoğrafı iliştirin, ivedi yanıtlamasını belirtin.»

«Başüstüne beyefendi.»

Birkaç gün sonra vali yine telefonu açtı kaymakamlığa :

«Kaymakam bey, bu kez fotoğraf da koymuşlar.»

«Anlamadım beyefendi, köprünün fotoğrafı mı?»

«Hayır efendim, sizin oğlanın sünnet düğününün fotoğrafı.»

«Nasıl bir fotoğraf beyefendi?»

«Fotoğrafa iyice bakarsak, çocuğun sünnetli olduğunu görürmüşüz. Bunlar deli mi, nasıl bir rezalettir bu?»

«Beyefendi, derhal inceletebilirsiniz konuyu, çocuğum burada, isterseniz il hastanesinde, isterseniz burada, ben çocuğumu ilk kez sünnet ettiriyorum. Çalıştığım tüm ilçelere de sorabilirsiniz.»

«On yedi koçun yanına bu kez öyle hediyeler koymuşlar ki, on üç adet altın var, ilçeli takmış.»

«Doğru beyefendi.»

«İstekleriyle taktılar?»

«Elbette beyefendi, ben hangi ilçeliye gelin benim çocuğuma altın takın diyebilirim?»

«Anlıyorum. Sizi çekemeyen kim var orada?»

«Beyefendi bir sağlık memuru var, adı Cevat, sonra orman şefi Cezmi bey. Cezmi beyden şüphelenmem ama sağlık memuru Cevat beyden şüphelenirim. Sanırım o çıkarmıştır bu dedikoduyu, çünkü sünneti yapan kendisi beyefendi, buralı, yerli, istediği kişiye yazdığı dilekçeyi imzalattırıyor.»

«Peki, siz hükümet doktorluğuna bir yazı yazın, hükümet doktorluğu o sağlık memurunun ifadesini alsın.»

«Başüstüne beyefendi.»

«İfadeyi hemen bana yollayın.»

«Başüstüne beyefendi.»

Kaymakamlık yazmanı doktorluğa yazıyı yazdığının ikinci saatinde, haber uçtu sağlıkçı Ce-

vat'a yazıcı Ferit tarafından, daha resmen yazı hükümet doktorluğuna gitmeden.

«Kaymakamlık, buyruğunuzda çalışan sağlık memuru Cevat Biçer tarafından durmadan bazı kişileri kullanarak bakanlığa şikâyet edilmekte, böylece bakanlık boş yere uğraştırılmaktadır. Adı geçen kişinin böyle şikâyetler yazdırtıp yazdırtmadığının, ifadesinin alınarak ivedi kaymakamlığa gönderilmesini rica ederim.»

Yazı doktora geldi. Doktor hiç anlamazdı böyle şeylerden. Cevat'a uzattı :

«Al, dedi içinde adın var. Neyi gerektiriyorsa yap!»

Cevat hemen yazı makinesinin başına oturdu. Doktorun ağzından sorular hazırladı.

Soru 1. Kaymakamlığı boş yere başkaları tarafından bakanlığa şikâyet ettirdiğiniz iddia edilmektedir, ne diyorsunuz?

Soru 2. Şayet bunu yapıyorsanız, niçin yapıyorsunuz?

Oturdu, altına soruların yanıtlarını yazmağa başladı. Birinci sorunun yanıtını yazdı :

«Kaymakamlığı, yani kaymakamı hiçbir zaman bakanlığa şikâyet etmiş değilim, ettirmiş değilim. Bu konuda herhangi bir delilin de olacağını sanmıyorum, varsa yalandır, iftiradır. Kaymakam beyimi çok severim. Kendisi dürüst, çalışkan, faziletli bir insandır.

Kaymakam beyi kimseye şikâyet ettirmediğim için ikinci sorunuza yanıt vermeyeceğim. Saygılarımla.»

Sorular bölümünün altını doktora imzalattı, yanıtlar bölümünün altını da kendisi imzaladı. Doktor okumadı bile. Üzerine bir resmi yazı iliş-

tirdi, aynı gün alındı defteriyle kaymakamlığa yolladı.

Kaymakam okudu yazıyı,

«Köpoğlusu hınzır» dedi.

Yazıyı valiliğe yolladı.

Aradan çok geçmedi, bu kez aynı ilgililer, aynı genel müdür bir dilekçe daha aldı, bu kez dilekçedeki deliller büyümüştü. Evet evet, büyümüştü, fotoğrafta kirve yoktu, sünnetçi de yoktu, sünnet edilen çocuk da yoktu, salt çocuğun pipisi vardı, pipisinin de başı.

«Görüldüğü gibi daha önceden sünnetli olduğu...»

Bir yazı daha vardı, el yazısı kargacık burgacık, bir muhtar tarafından yazılmış.

«Kaymakam beni çağıraraktan, sünnet düğününde bir koç hediye etmezsem başıma işler açacağını söyleyerekten... ten ten ten...»

Genel müdür bir pipiye baktı, bir muhtarın yazısına, acaba bu işin hangisi kolay, adı geçen kaymakamın daha önce çalıştığı yerlere birer resmi yazı yazarak, kaymakamın oralarda sünnet yapıp yapmadığını veya çocuğun bir doktorlar kurulu önünde incelenmesi, ilk sünneti mi, ikinci sünnet mi?

Kaymakam daha önce dört ilçede çalışmış, üç ilçede saptanamamış sünnet yaptırıp yaptırmadığı, şayet gizlice sağlık ocağında yaptırmışsa, o bilinmezmiş, ama ilk çalıştığı ilçede bir şenlik olmuş, unutulmuş aradan bunca zaman geçmiş, sünnet miymiş değil miymiş, ama galiba nişanmış, çünkü kaymakam İzzet bey orada nişanlanmış, düğünü büyük bir kentte yapmış. Vay vay vay, insan nişanlanacak, hemen çocuğu olacak, hemen sünnet olacak.

Bakanlık için aslında sünnet önemli değildi, kaymakamın zorla hediye istemesi ve alması. Bu konu incelemeğe değerdi.

Valiliğe yazı yazıldı, şikâyet dilekçesi eklendi, muhtarın şikâyeti eklendi ve valilikten adı geçen muhtarın ifadesinin alınması istendi.

Valilik kaymakamlığa yazdı, kaymakamlık adı geçen muhtarı falan gün falan saatte, il vali yardımcılığına gönderdi.

Muhtar :

«Evet istedi,» diyor başka bir şey demiyordu.

«Koç diye belirtti mi?»

«Evet beyim dedi ki koç olsun, koçtan başkasını istemem.»

«Peki yanında kım vardı kaymakam bey bunu söylerken?»

«Beyim koskoca kaymakam, hiç tanık ister mi olsun yanımda, bir başımızaydık.»

«Bak muhtar yalan söylüyorsan başın derde girer.»

«Niye yalan söyleyeyim beyim?»

«Peki koç hediye etmeseydin, sana ne yapardı kaymakam?»

«Ne bilirim beyim, kulp çoktur.»

Vali yardımcısı muhtarın dediklerini yazdırdı bir yazmana, sonra altını muhtara imzalattırdı. Muhtarı saldı. Tutanağı valiye götürdü :

«Ben inanmıyorum vali bey, adam tipinden çok yalancı bir insana benziyor,» dedi.

«Kaymakam bir çıkarına dokunmuş olabilir mi?»

«Sorarız kaymakama.»

Haber tez yayıldı ilçede, muhtarın ile gittiğinin devrisi günü. Muhtar doğruca Cevat'ın evine

gitti, kendisine valilikte neler sorulduğunu, kendisinin ne yanıt verdiğini söyledi. Cevat ellerini ovuşturuyordu. Sümbül hanım, muhtar olmasa kalkıp göbek atacaktı. Demek ki artık kaymakamla uğraşılmağa başlanıyordu. Onca dilekçe, demek yeni geliyordu bakanlığın aklı başına.

«Hamza, hani kaymakam beyin düğününe koçlar gelmişti ya, meğer kaymakam bey muhtarları zorlamış.»

«Boşver kız. Sünnet için de ikinci kez sünnet diyorlar, boşver sen sarıl bana.»

Ayşe kocasına sarılıyordu. Bir rahat, bir memnundu ki Hamza yaşamından, ayakkabı onarım parası da vermiyordu, kayınbabası onarıyordu. Kaynanası keşke her gün tarhana çorbası pişirseydi, çok seviyordu tarhana çorbasını. Aylığını alınca içinden harçlığını alıyor, kalanını Ayşe'ye uzatıyor,

«Al kız Ayşe!» diyordu.

«Kız daha çok sarılsana bana.»

«Sarılıyorum ya.»

Karısı kendisine, kendisi karısına sarılınca dünyayı unutuyordu Hamza; oysaki bugün yine kaymakam onu haşlamıştı.

Bakanlık o yörede kök hastalığının olup olmadığını soruyormuş, tutmuş Hamza da buna bir yanıt yazmış, birtakım şeyler yazdıktan sonra, «Ya-a yoktur» diye yazısını bitirmiş, saygılarını sunmuş, imza için kaymakama getirmiş. Kaymakam yazıyı okuduktan sonra bir yazıya, bir Hamza'ya bakmış,

«Ya-a ne demektir ha, ya-a?»

«Ya-a kaymakam beyim ya-a demektir, yani yok demektir.»

«Ne biçim memursunuz be, hiç bakanlığa gidecek yazıya ya-a diye yazılır mı?»

«Ya-a kötü bir şey değil ki kaymakam beyim, ya-a, ya-a demektir.»

«Elbette, durcek de duracak demektir. Geçen yazınızda da böyle bir kelime vardı.»

Kaymakam, Hamza beyin yazdığı yazıyı yırtıp parçaladıktan sonra çöp sepetine atmış,

«Baştan yazın» demişti.

Ama Hamza'ya nesi, akşam Ayşe'sine sarılırsa, her şeyi unuturdu. Hele kaynanası tarhana çorbasının yanına kuru biber közlemişse. Öyle kaymakama verilen koçmuş, yok Serhan'ın sünnetiymiş, umrunda bile değildi.

«Ay Hamza, göğsümü sıka sıka patlatacaksın.»

«Hı!..»

Kaymakamın o günü gözüne uyku girmedi. Vali yardımcısı arkadaşıydı. Muhtarın vermiş olduğu ifadeyi telefonla kendisine söyledi.

«Gerçi sanmam bundan pek bir şey çıksın» demişti, ama, sonuna bir «Ama» eklemişti. Yani bu demekti ki kaymakam İzzet beyin başı ağrıyacaktı.

Ama...

Ama kaymakam İzzet çalışkan bir kaymakamdı. Yılda bir kez olsun, mutlaka kendisine bağlı köylere gider, ora köylülerinin dileklerini dinlerdi. Hem de bir başına değil, tüm ilçedeki memurlarla birlikte. Bu ayın ikisinde (Birinde hiçbir memur bir yere gitmez, maaş günüdür, maaşı alan Hacı Hilmi'nin yolunu tutar, taksitini, borcunu yatırır) Çarıklı'ya gidilecek, on yedisinde de Dereağzı'na gidilecek. Önceden bilinir bu, hatta

kaymakam yıllık bir gezi inceleme programı yapar, bunu valiliğe gönderir. Vali bey bir kezinde, kaymakamlar toplantısında İzzet beyi örnek göstermiş, öteki kaymakamların da aynı şekilde davranmalarını istemişti, Ankara'ya da yazmıştı İzzet beyin örnek davranışını. İzzet bey ayda iki kez karısından ayrı yatar, salt İzzet bey mi, Hayrullah bey, Zekeriya bey, doktor (O yeni evlendi), posta müdürü Tayyar bey, malmüdürü Osman bey, tarım memuru Hamza, (ah ne zor geliyor Ayşe'den ayrılmak, bir gece köy evinde yan yana yatarlarken Ayşe diye Sıtma Eradikasyon memuru Şerif beye anam oh diyerekten sarılmıştı da, Şerif bey deli gibi fırlamış yataktan, ulan bu yaştan sonra başımıza gelene bak, demişti) yazıcı Ferit bey, orman şefi Cezmi, hayvan sağlık memuru Niyazi bey, meteoroloji memuru Sadık bey, karakol çavuşu, (Köylerde en çok ilgi gören kişi, etin en iyisi onun önüne konuyor) ilköğretim müdürü hasta, onun yerine bakan öğretmen arkadaş ve çanta taşısın diye götürülen odacı Kâzım. Hangi köye gidilecekse, o köy bilir gününü, ona göre hazırlığını yapar, on beş kişiden az olmaz memuran takımı. Hesaplar kitaplar, yeter mi bir koyun, diyorlar ki hayvan sağlık memuruyla, sıtmacı çok pisboğazmış, ne olur ne olmaz, biz iki koyun keselim de. Ya pilav, aha iki lenger olursa yeter. Yanına ne yapmalı ki, ayran yoğurt hazırda, başka başka, örneğin salata, lahana salatası, nasıl, yo yo lahana dolması. En iyisini Ümmü bacı yapar, eti nohut nohut doğrar, sonra kadınlar bir toplandı mıydı, lahana sarması hazır. Koskoca doktor, koskoca kaymakam, amanın savcı da mı geliyormuş, e nerden bulacağız atı, kaymakama at var, doktora at var, çavuşa at var,

şimdi bir de savcıya gerekli. Eşekleri sayın hele, bir iki üç dört... tamam tamam yeter eşşek sayısı, büyükleri ata, ufakları eşşeğe. Yok canım artık odacıya da eşşek olmaz ya... Ağalar savcının atı nolacak? Eh bakalım, salalım birini komşu köye, bir at bulsun gelsin.

Ayın ikisi yaklaşıyor, Çarıklı köyü muhtar ve üyeleri, tam kapasiteyle çalışıyor. Çarşaflar yıkatılıyor, kim nerede yatacak, bir bir ayarlanıyor. Kahvaltıda ne verilecek, (Ulan şu şeherli milleti nerden icadetmiştir ki kahvaltıyı, bi kuşluk olur, bir de akşam, tamam. Amma şehirli illâ ki bizden bir öğün fazla yiyecek) ilkin süt mü çay mı, nerde toplanılacak, öğle yemeği için nerede bir araya gelinecek?.. Sonra kaymakamın «Brifing» dediği şey nerede yapılacak? Köylünün brifinge aklının erdiği yok da, en çok doktorun gelmesinden hoşnut. Ama doktor muayenesini yapıyor, oturuyor, sanki köyde sekiz on eczane varmış gibi, birinde bulunmazsa yazdığı ilaç, ötekinde, üstelik öyle de diyor ya, bunu bulamazsan bunu diye, reçeteleri yazıp yazıp geçiyor, köylü muayene oluyor ama, reçetesi koynunda kalıyor.

Ayın ikisi, bir gün önceden Çarıklı'nın adamı takmış ardına on bir eşek, dört tane at, hana koymuş atları eşekleri, ödemiş han ücretini, sabahleyin atları eşekleri çekmiş konağın önüne. Bilir ilçeli, konağın öbünde şayet at ve eşek sayısı ondan fazlaysa, artık ilçede tastamam iki gün hükümet işleri yattı demektir, hangi memuru arasan yerinde bulamazsın, çünkü memuran takımı köylünün ayağına gitmiştir, bravo doğrusu.

Her gelen memur bir eşeği gözüne kestirir, yukarıya odasına çıkmazdan önce eşeklere bakar,

bilir atlar, kaymakamın ve ötekilerinindir, hangi eşek zarplıysa, onu kapmak ister, kapar da. Bunun kolayı vardır. Tutar, köye hangi kâğıtları götürecekse ki çoğu boş kâğıtlar götürür, kocaman çantaların içinde çantayı o eşeğin palanına bağlar, belli artık, çanta diyor ki, «Şu boz eşek malmüdürü Osman beyindir.»

Saat tam dokuzda kaymakam, varsa savcı, karakol çavuşu, doktor atlarına binmişlerdir, öteki memurlar zaten eşeğin üzerinde, hepsi de hizmet yolunda. Kaymakamın atını Çarıklı'lı çeker, haydi ardından ötekiler, oh görmeğe değer, hizmet ayağa gidiyor, eşekle atla, önlerinde bando eksik, artlarında yaşlı kadın gözleri.

Konarak, göçerek, lale sümbül biçerek, bazen inerek, bazen binerek, bazen bir çeşme başında dinlenerek, Çarıklı'lı hangi suyu gösterirse, «Beyim iyidir» inek gibi lak lak içerek, ya öğleüzeri, ya akşamüzeri varılır Çarıklı'ya. Öğleüzeri varılırsa ne iyi, öğle öğünü kaçmamış olur, ama akşamüzeri varılırsa, nedir bu hizmet aşkı yarab? Aç susuz sabahtan akşama dek, at eşek sırtında??? Karşılama ki, tüm köylü yolda.

«Beyim hoşgeldiniz.»

«Beyim sefalar getirdiniz.»

«Beyim geldiğiniz yollara kurban olalım.»

Brifing ne zamandır ki?

Doktor muayeneye ne zaman başlayacak ki?

Bir yanda brifing olurken, bir yanda doktor muayenesini yapacak?

Yeri hazır mı? Evet hazır, Kel Ramazan'ın evinde. «Yaşşadı ulan Ramazan, artık doktor evinde diye kedisini köpeğini bile muayene ettirir.»

«Offf öldük.»

«Aman öldük öldük dirildik. Ben ilk kez geliyorum, amma berbatmış ha yolunuz muhtar, burada nasıl yaşıyorsunuz?»

Konuşuyor bir memur :

«Kaymakam beyim, benim kanımca, Çarıklı'yı düzlüğe indirmek gerek.»

«A düşünülebilir.»

Nasıl iner be avanak, Çarıklı düzlüğe yirmi beş kilometre.

«Aman aman aman, şıp şıp şıp, ayran çok güzelmiş muhtar. Yolunuz falan çok çirkin ama ayranınıza diyecek yok, bana bir daha doldurun.»

«Oooooh! Yorgunluğumun yarısı çıktı.»

Öteki yarısı da pilavla eti yerken çıkacak. Keşke karabiber olsa, ben karabiberi çok severim, çantaya atsaydım biraz, aklımdaydı, tuh nasıl da unuttum. Ha gerçekten, taze yağ bulursam almalı biraz, hanım unutma, demişti.

«Sayın kaymakamım, sayın çavuşum, buyrun yemeğe...»

«Hmm!..»

Bu hım çok otoriter bir kaymakamın yemeğe gitmek üzereyken çıkardığı sestir. Kaymakamın ardında diğerleri.

«Buyrun çavuşum şöyle buyrun...»

«Sayın kaymakamım, şayet ki elinizi yıkayacaksanız, leğençe, su?...»

«Hmm...»

Çan çun, saptk up up, aaa diyecek yok doğrusu pilava, kaymak yağı mı muhtar, evet evet kaymak yağıymış. Koyun da amma besiliymiş ha. Bu hayvanın eti niye böyle güzel kokuyor muhtar? Haaa dağlardaki ottanmış. Kaymakam beyin önünden önünden ayıyorum ya ne yapayım kaşığım

oraya oraya kayıyor, pilavın yağlı yanını o yana koymuşlar. I-ıh sarma iyi olmamış. Yahu ne yapmalı, kışlık kavurma için muhtara bir koç söylemeli mi, parasıyla değil mi canım?

«Muhtar brifing yeri hazır mı?»

«Hazır kaymakam beyim, tüm köylü dutlu kahvede.»

«İyi iyi biraz sonra oradayız.»

«Aşureler, aşureler gelsin Bayram...»

Aman bu aşureyi kim yaptı, aman efendim, şu bizim köylünün konukseverliği, şu bizim köylünün konukseverliği. İyi de şu aşurenin içine köy yerinde gülsuyunu nereden buldun koydun değil mi efendim? Azizim işte zaten bizim köylünün özelliği budur, bilir bir gün konuğunun geleceğini, ve ona aşure yapacağını, saklar, günü gelende böyle tutar aşurenin içine boca eder.

«Buyrun yiyin konuklarım, topak topak et olsun, hazmı güç değil, kolay olsun...»

Hazmı güç olur, sabahtan akşama dek yeme, akşam da ye babam ye, ye babam ye, ondan sonra buyur beyim brifinge. Brifing değil, bu yemeğin üzerine uyunur, hem de köy yatağında, çift serilmiş üstüste, işlemeli yorgan, oh köy köy kokuyor, çiçek böcek (Gübre, ter yok), uyanır ki deliksiz uyku. Ama şimdi.

«Yaz Ferit bey, hangi köylü kardeş konuşuyorsa, adını soyadını, yaşını yaz, sonra dileğini yaz.»

«Başüstüne kaymakam beyim.»

«Arkadaşlar, konuşmadan önce adınızı soyadınızı ve yaşınızı yazdıracaksınız. Biz buraya size hizmet için geldik. Ayağınıza kadar geldik, biz maaş alıyorsak, bunu sizler veriyorsunuz, sizin vergilerinizle. Köylümüzün kalkınması...»

Hayrullah bey esniyor, malmüdürü Osman bey sıkıntılı, karbonatını çantada unutmuş, bir ekşiyor ki midesi.

Köylü bakıyor, memuran takımının giysisine bakıyor, saçına bakıyor, gözüne bakıyor, «Abacak hökümat» diyor. «Ula geçen yıl da aynı koyunu yimiş, aynı yerde yazıp gitmişlerdi, aniii yazan adam da aynıydı, çatma kaşlı herif. Noldu ki, hiçbir şey olmadı, yazdı çizdi gittiler. Amma konuşmamak ayıptır, konukseverliğe aykırıdır, kalkmış şuraya dek gelmişler... Haydi bakalım.»

«Efendim!..»

«Arkadaşın adı soyadı yaşı?»

«Duran Tabak, kırk iki yaşındayım.»

«Efendim şimdi bizim köyde bir şey olsa, çok kötü bir şey olsa, bunu hemen haber vermenin zorluğunu biliyorsunuz; efendim bir telefonumuz olsa.»

Bak sen şu Duran'a, geçen yıl da aynı şeyleri söylemişti, bakalım yine aynen geçen yılki yanıtı alacak mı?

Evet evet aynı yanıtı alıyor, tamam tamam Tayyar bey konuşuyor, PTT'den söz ediyor, telekomünikasyon, kanallar, birbirini gören aynalar (Ne gelin aynası, ne horozlu cep aynası, bu telefon aynası) bir kanaldan yapılan tastamam otuz bir kısım görüşme bir anda, peki Çarıklı'ya bir telefon, tek telden, canı istediğinde konuşsa, hiç olmazsa haftada iki kez konuşabilse??

Yaşşa Tayyar bey...

«Arkadaşlar, bu yaza doğru mutlaka sanıyorum ki yüzde yüz, şimdiden size garanti veririm ki, böyle manyatoyu guguy diye çevirdiğinizde karşınıza bizim ilçenin postanesindeki memur

çıkacak, siz diyeceksiniz ki, bize Konya'nın Kadınhanı'm bağlayın, şak diye bağlayacak bizim memur...»

Ayıptır, her konuşanı alkışlamak gerek.

Şak şak şak...

Çaylar tazelensin bir yandan, aman hazmettiriyor. Yahu etin kokusu çok güzeldi ama, galiba hazmı güç.

«Efendim!»

«Adınız soyadınız yaşınız.»

«Recep Gören, yirmi yedi.»

«Evet buyrun!»

«Yolumuz...»

«Onun yanıtını ben vereyim.»

Kaymakam geçen yıl verdiği yanıtın aynını verdi, yalnız tarih olarak bir yıl sonrasını söyleyerek. Yol yapılacak. Planda. Olacak. İyi olacak. Yaz kış kapanmayacak. On sekiz köprü. Yirmi üç menfez. Tatlı viraj. Beş kilometre keseden. Cip çıkacak. Ciple bir buçuk saat. Atla dört saat. Eşekle beş saat. Bu çağda bu sürat çağında.

Brifingin sonu yaklaşmış. Ama doktorun işi hâlâ bitmemiş. Sanki köylünün tümü hasta. İlaç yok, varsın olsun, yarın katarız birinin cebine, ilçeden alır gelir.

«Neyin var amca?»

«Neyim yok ki, her yanım ağrıyor.»

«Ben sana bir ilaç yazacağım ki amca, hiçbir şeyin kalmayacak.»

«Allah razı olsun oğlum, geçen yıl da yazmıştı doktor bey, saklarım reçeteyi hâlâ.»

Haydi bakalım beyler, şimdi uyumağa. Kim nerede yatacak. Çarıklı'nın muhtarı ayarlamış, elde fener, yoldan bir bir bırakıyor, üç kişi bu

eve, dört kişi bu eve, kaymakam beyim, çavuşum, doktorum bu eve.

«Haydi beyler iyi geceler. Muhtarın söylediği gibi kahvaltıda görüşmek üzere...»

Şu köy uykusu, benzemez hiçbir uykuya. Onca yol, yorgunluk, sonra çalışma, köylüye dert anlatma, ardından uyku, oh kim bulmuştur şu uykuyu?

«Ule itleri havlatmayın ha, kaymakam beyimiz ve dahi konuklarımız rahatsız olmasınlar, geceden tıkabasa doyurun karınlarını köpoğluları da uyusunlar, ürümesinler...»

Oh köy sabahı, benzemez kentin, ilçenin sabahına, bir başka olur orada sabah. Horozlar öter ilkin, sonra bir sabah uykusu yayılır yöreye, çiğle ot karışımı, insanın ozan olası gelir, (Ahırı temizleyen yeni gelin Çiçek böyle düşünmez, çünkü ozan olmağa niyeti yoktur, yeteneği de yoktur) Zekeriya beyin vardır ama... Bu kadın deli edecek, o günden sonra ne selam ne de bir şey. Ama unutmalı şimdi Sümbül'ü bu güzel köy sabahında. Şunlar nereye gidiyorlar sabah sabah, film gibi, ya şu eşekli, aynı düş gibi...

İnsan köyde yaşamalı canım, haydi ilçe neyse ne, ya şu kocaman illerde yaşayanlar? Vah vah vah, şu güzel havadan, şu sessizlikten, şu güzelim yumurtalardan yoksunlar...

Aman aman ne güzel yumurta bunlar muhtar bey, tam da rafadan kıvamında olmuş. Uf uf uf, bu balın bir eşini daha yemedim. Efendim çiçek balı, öyle yabanın balına benzemez, buranın çiçeklerinin kokusu bambaşkadır.

Efendim bu süt kaymağı mı yoksa yoğurt kaymağı mı? Canım belli değil mi yoğurt kaymağı, of of ballı da amma güzel oluyor ha...

İç içe de süt gör, fıstık gibi kokuyor.
Canım şu köyün her şeyi başka.
İnsan köyden mi evlenmeli ha?
«Muhtar çok memnun kaldık.»
«Aman beyim asıl biz memnun kaldık. Ayağımıza kadar geldiniz, Allah razı olsun, siz olmazsanız biz neyiz ki? Tuttuğunuz altın olsun. Allah devlete millete zeval vermesin.»

Çarıklı'lı at eşek görevlisi önde, haydi bakalım! (Hoko Moko)...

Tamam, on beş gün sonra hazırolun arkadaşlar, bu kez Dereağzı'ndayız. Elbette çok çalıştınız çok yoruldunuz, biraz hızlı gidersek, öğleden sonra varırız ilçeye, daireye değil, evlerinize, dinlenin, banyo edin, ne de olsa yabancı yataklarda yattınız.

Üç aydır kaymakam İzzet unutmuş köylere gitmeyi, hiçbir memur da anımsatmıyor, şimdi böyle bir durum ortaya çıkınca, tamam tamam, çalışkan bir kaymakama leke sürülür, yoksa otursun şehir kulübünde alsın kızı, versin papazı, böyle bir kaymakama kimse gözünün üstünde kaşın var demez, ama meyvesi bol ağaca taş atılır.

Yazıcı Ferit'i çağırdı, ilgililere olmak üzere, bu ayın on yedinci günü Dereağzı köyüne gitmek üzere hazırolunmasını bildirdi.

«Yazıyı hemen yaz, gönder!»

«Başüstüne kaymakam bey!»

Yazıcı Ferit çıkarken, içeriye Salih Zeki girdi. Kapıda bir selam verdi, kaymakam masasına yaklaşınca bir selam daha verdi. Öğretmeni Fazlı beyden öğrendiği gibi, parmakları bitişmiş, bacaklara yapışmış,

«Buyrun kaymakam beyim» dedi.

«Buyrun Salih Zeki bey, oturun!»

Kaymakam uzun süre konuşacağı zaman gelen kişiyi oturturdu ve önemli bir şey olunca uzun konuşurdu. Salih Zeki okulu düşündü, öğrenciler iyi, velilerden hiçbir şikâyet yok, öğretmenleri düşündü, hepsi iyi, acaba ne olabilirdi?

Kaymakam bir yazı okuyordu.

İlçeliyle arasında hiçbir şey yoktu, zaten ilçeli demek Hacı Hilmi, Sâkin bey, Zahireci Rüstem, Selâm ağa demekti. Bunlarla iyi geçindikten sonra, tüm ilçeyle iyi geçiniyorsun demekti. Bu kişilerle de şu son günlerde arasında herhangi bir sürtüşme olmamıştı. Zaten sürtüşme ne demekti, Salih Zeki'nin defterinde öyle bir şey yoktu ki, sırasıyla onar gün arayla hepsini bir bir yoklar, çaylarını içerdi, söyleşirdi. Selâm ağa kentten geldiğinde, ilk yoklayan kendisi olurdu.

Acep neydi ki?

«Üzüleceğiniz bir haber vereceğim Salih Zeki bey!»

Amanın, yoksa müdürlük koltuğu mu gidiyor, amanın bir hatası mı olmuş büyüklerine, üstlerine, Hacı Hilmi'lere?

«Yıldız hanımın ataması çıkmış, hem de oldukça uzak bir ile.»

«Beeeen!..»

Gitti mi koltuk, gitti mi?

Kaymakam kâğıdı uzattı. Salih Zeki'nin eli titriyordu. Okudu, kendinin adı yoktu, yalnız Yıldız Yolgeçen diyordu yazıda.

Bir süre hiçbir şey düşünmeksizin kâğıda baktı kaldı. Kaymakam sigara uzattı, hayır bugüne dek kaymakamın önünde sigara içmemişti, böyle bir günde de içmeyecekti.

«Sağolun efendim» dedi.

Koltuğu kurtulmuştu... Acaba, önce karısı, onun ardından kendisinin mi ataması çıkacaktı? Niye olsun, kendisi hiçbir şey konuşmamıştı ki, karısı, ah şu Yıldız ah şu Yıldız... Nolacak ha şimdi Yıldız, nolacak, çocuklara, sen, ben? Ama koltuk? Koltuk yerinde...

«Müdür beyim...»

«Hı evet, buyrun...»

«Şunu şöyle mi yapsak acaba?»

«Hayır böyle yapın.»

«Başüstüne müdür bey...»

Kaymakam,

«Üzülmeyin,» dedi, salt Salih Zeki bey için, Yıldız hanım için değil.

Salih Zeki kâğıdı aldı, okula gitti, kendi eliyle kâğıdın girdisini yaptı, gelen evraka yazdı: «Öğretmen Yıldız Yolgeçen'in ataması hakkında.» Odasına girdi, koltuğuna oturdu, koltuğu bir başka sevimli gözükmüştü gözüne, bir sıcak, bir yumuşak... Zile bastı, odacıya :

«Yıldız hanımı çağır!» dedi.

«Dersten mi?»

«Evet dersten...»

Yıldız hanım dersten çıktı geldi, eli tebeşir tozlu. Salih Zeki kâğıdı uzattı. Yıldız hanım okudu. Kocasına kâğıdı geri verdi.

«O senin tefeci Rüstem'inle Hacı Hilmi'nin işi... Zahireci Rüstem ha, o bir çuval unla, iki çuval buğday göstermelik, karnını iliğini sömürüyor

köylünün kasabalının. Ahlaksız herif... Senin de ilgini Hacı Hilmi sömürüyor. Siz memurlarsa enayi gibi birbirinizle uğraşıyorsunuz...»

Çıktı dersine gitti.

Yıldız hanımın atanması, hiçbir zaman ilçede Serhan'ın pipisi denli yankı uyandırmadı. Hatta hemşire Kısmet'in gebe kalış tarihi bile bu haberden daha önemliydi ilçede. Demek ki hemşire Kısmet, hastabakıcı Abbas'ın gördüğü geceden çok daha önce doktorun lojmanına gitmiş, doktorla yatmıştı.

Acaba Zekeriya bey hanımı Servet ve dahi sağlıkçı Cevat karısı Sümbül, bu denli içten, her gece birbirlerindeyken, niçin böyle birdenbire aralarına kara kedi girmişti? Bir kezinde Sümbül'ün, Zekeriya beyin omzuna yaslandığını karısı Servet görmüş müydü neydi, bunu da sıtmacının karısı Dürdane hanıma mı söylemişti? Yaa... Bak sen dedikoduya, bak bak, sonuna bak, şimdi şu süslü kokulu Zekeriya bey var ya, işte bu Zekeriya beyi Cevat bey Sümbül'le birlikte mi yakalamıştı, çırılçıplak, ikisini bir yatakta, Cevat tabancasını kapıp gelmiş miydi, ikisini de anadan doğma öteki dünyaya mı gönderecekti, sonra karısı ayaklarına mı kapanmıştı, katil olma, diye... Ve sonradan Cevat bir koşulla mı affetmişti, bir daha birbirinizi hiç görmeyeceksiniz... Görürseniz, ikinizi de vururum diye, Sümbül affedildiği günün gecesi, kocasına hiç yaşamadığı bir gece mi yaşatmıştı, fingirdek, eli hünerli, beli hünerli karı...

Bu dedikodu bile Yıldız hanımın atamasından önemli. Bu dedikoduyu ilçede duymayan yok, ama Yıldız hanımın atamasını? Eh var işte duyanlar, Yıldız hanımı sevenler.

Saygılıdır Salih Zeki, karısını başka yere atamışlarsa, büyüklerinin bir bildiği vardır. Hani atıp tutuyordu ya karısı, gitsin işte. İyi iyi, bundan böyle kendini tümüyle okula verir, böyle daha çok büyüklerinin gözüne girer. Çünkü iki çocuğu da annesiyle gidiyorlar.

Bu dedikoduyu kim çıkarmış, şu Sümbül Zekeriya dedikodusunu? Kim çıkaracak, Zekeriya çıkarmış. Nerede mi çıkarmış?

«İki Bacı»ların evinde.

Kim bu iki bacılar? İki bacılar, iki bacı işte. Biri otuz ikisinde, biri yirmi dördünde. Anaları ellisinde. Babaları yok, çıkmış gitmiş ilçeden iş bulup size para göndereceğim diye, bir daha geri dönmemiş on yıl önce. Önce anneleri kahpe olmuş sonra kızları. İlçede genelev yoktur ama, iki bacıların evi vardır. Deli Duran bile bilir burasını. Nurten ve Gülten Deli Duran'ı pek severler, onu içeri alır, mıncıklamasına razı olurlar. Deli Duran da mıncıklar her ikisini. Ev çarşıya pek uzak olduğundan Deli Duran'dan yararlanırlar. Deli Duran, bir öpücüğüne, bir sarılmasına, kıyma almağa, ekmek almağa gider. Ama her sabah uğrar Cevriye'lerin evine. Şayet kızlar uyuyorlarsa, ellilik ananın yanağına da razı olur Deli Duran.

«Bak, der iki kez öpecem ha...»

«He lan he, git de çabuk gel.»

Bu işlere de Galip Baba bakar. Daha doğrusu bakmaz da, aracı da değil, çünkü koskoca kızları var Galip Baba'nın, yakışık almaz, ama rica edilmişse, kıvırcık için izin istenmişse,

«Git söyle Cevriye'ye, falan gelecek, ne diyorsun de,» diye izin verir.

Eh, kıvırcık Galip Baba'dan izinsiz gidemez ya. Galip Baba git işaretini verecek ki, kıvırcık aldığı bahşişin iştahıyla akrep sokmuş gibi gitsin, it ayağı yemiş gibi dönsün...

«Cevriye abla diyor ki, saat on ikiden sonra gelsinler, diyor.»

«Cevriye abla diyor ki, konuklar var, hiç gelmesinler, diyor.»

Ama gündüzden haber verilirse, o zaman Deli Duran neler almaz çarşıdan, rakılar, çerezler, pirzolalar, portakallar, yazsa üzümler kavunlar. Bilir Deli Duran,

«Vali mi geliyor hı Cevriye abla vali mi?» diye sorar.

Deli Duran'a göre en büyük insan validir. Bir de kendisinin ara sıra kulağını çeken karakol kumandanı.

Selâm beyin çok önemli bir tapu işini hal yol etmiş Zekeriya bey, her şey yasaya uygun, zaten Zekeriya bey yasaya aykırı hiçbir iş yapmaz. Görülmemiştir. Selâm bey söz vermiştir :

«Yap şu işi, şölen ki, ister kentte, ister burada, kadınlı kızlı.»

Her şey yasaya uygun, niçin yapmasın Zekeriya bey? Selâm bey de arkadaşı sayılır. Yani bir ilçeli, varsın zengin olsun, bir tapu memuruyla arkadaş olamaz mı? Bu iki arkadaş felekten bir gece çalamazlar mı? Zekeriya bey çok duymuş Nurten'le Gülten'in adını ama korkmuş oraya gitmeye. Ne olur ne olmaz, kendisi ilçenin memuru, hiç yakışık alır mı, ama yanında bir ilçeli olursa, ki bu da Selâm bey olursa, o zaman hiçbir sakıncası yok.

«Aman Selâm bey biz görevimizi yaptık, yaptığımız iş yasalara uygundur...»

«Yooo yoo canım, biz arkadaş değil miyiz, ben arkadaşın olarak rica ediyorum.»

«Peki, öyleyse madem çok üsteliyorsun, yarın akşam.»

«Galip'in meyhanesinde, altıda...»

Akşam altıda Galip'in meyhanesinde buluştular. Ciğer tava, böbrek ızgara yeter, kim bilir Cevriye neler yapmış, haber gündüzden salınmış. Eh, bir ufak da burada yeterli, gerisi orada, keklikler'in yanında. Selâm bey için bu iş daha ucuz, Zekeriya kenti isteseydi, bunun iki hatta üç misli masraf.

«Kıvırcık gel bakalım buraya. Git söyle Galip'e, de ki Cevriye ablama varıp geleceğim. De ki, Cevriye ablana, bir saate geliyorlar, haydi uç.»

Bir saat sonra Selâm bey, Zekeriya bey Cevriye'nin açık kapısından içeri dalıyorlar. Bir yanıyor ki soba, nar olmuş, yarı soyunuk Nurten Gülten'in derileri kızarmış. Sinide yiyecekler hazır, hıyar turşusu, çerez, konserve balık, ufacık rakı kadehleri, Nurten Gülten'in kadehleri daha ufak.

«Oh haydi bakalım şerefe!»

Anaları da içiyor. İkinci kadehten sonra gelsin sahanda pirzola, soğanlı, karabiberli. Üçüncü kadehte Nurten oynamağa başlıyor, dördüncü kadehte Gülten oynuyor... İki kadın, az sonra ikisi de soyunuyorlar, çıplak oynuyorlar. Gerçekten ufağının vücudu çok güzel, Selâm bey Zekeriya'ya,

«Çok güzelmiş gerçekten vücudu» diyor.

Zekeriya beyin de akl başından gidiyor, ama işte tam o anda uyduruyor o tabancalı mabancalı baskın öyküsünü.

«Siz vücudu Sümbül'de göreceksiniz...»

«Ne diyorsun!»

«Of of!»

Zekeriya bey belki ozan olamamış, onca inceliğine değin, ama iyi bir seks öykü anlatıcısı, bir anlatıyor, bir anlatıyor ki Sümbül hanımı, Selâm beyin karşısında çırılçıplak Nurten, Gülten (İlle de Gülten) demek şu kadının vücudundan güzel ha?

«Bunun kalçası ne ki Selâm bey, siz kalçayı Sümbül hanımda görün.»

«Yahu onun üç çocuğu mu ne olacak?»

«Çocukla kalçanın ne ilgisi var Selâm bey, size ne diyorum, dünyada Sümbül'ün kalçasından daha güzel kalça yoktur.»

Nurten yoruluyor, Gülten oynuyor. Gülten mi oynuyor, Sümbül mü oynuyor, biliyor Selâm bey, birkaç kez görmüş, gerçekten çok güzel bir kadın, vücudunun güzelliği giysinin altında bile belli. Hem niçin yalan söylesin Zekeriya bey?

«Ya Selâm bey ölümden kurtulduk. Bakın amma ölseydim de değerdi.»

Demek değerdi ha... Bir yoklamalı bakalım... Yo yo bu işi iyice ele almalı, Zekeriya beyle şey ettikten sonra, koskoca Selâm beyle? Selâm bey ki, ilçenin ağası be.

Sabahleyin alacakaranlıkta Cevriye'nin evinden çıkarlarken, Selâm beyin kafasında Sümbül hanım vardı. Zekeriya ayrılmış, ama akşam Selâm beye anlattıklarının tümünü unutmuştu. İçin için kızgındı da Selâm beye, tutmuş kızların yaşlısını kendisine vermiş gencini kendine almıştı.

Bir gün sonra Selâm bey konuyu Galip Baba'ya açmıştı.

«Böyle mi bu kadın?»

«Olur da derim olmaz da derim. Doğru da derim, yalan da derim. Çünkü Cevat'ın Allahı para-

dır. Sünnetten kan almaya, kan almadan pansumana, karıya baktığı yok. Düşün ki para gitmesin diye bir bardak birayla zilzurna sarhoş oluyor. Eh, haftanın iki üç günü de köylerde, kadın da azgınsa. Ha bak günahını almayayım, vebali günahı boynuna, amma fingirdek olduğu yüzünden belli, karının her yanı oynuyor. Öteki doktorla da bir dedikodusu çıkmıştı ya..»

Anlatılan tabancalı baskın Galip Baba'nın kursağında kalmamış, o da başkalarına anlatmıştı.

Ama Selâm bey kafaya koymuştu, hele hele Sümbül hanım.

İyi de bu işi nasıl yapmalı? Nasıl, haber mi salmalı?

Yoksa başka yollar mı denemeli?

Kalkıp tansiyon ölçtürmeğe mi gitmeli? Şöyle bir yoklayıp, yordamına mı varmalı? Ulan Selâm ağa git işine be, hiç sana yakışır mı böyle şeyler?

Neler yakışmaz ki Selâm beye? Sen tut evine kimsesiz bir çocuğunu besleme diye al, tâ köydeyken, sonra bu kızı on beş yaşına getir, tüm evin işini ona gördürdüğün yetmiyormuş gibi, sonunda tut kızı bir gece yatağına al, karının, kızının görmez tarafından. (Yalan olabilir, yalan olması çok güçlü, çünkü Selâm beyin bazı bazı içkisi vardır. Ama, çoğu zaman namazında niyazındadır, hele cumaları hiç kaçırmaz, ilçesinin camisinde cumayı eda etmek onun için hem görevdir, hem de zevktir.) Sonra olay ortaya çıkınca, yanında çalışanlardan birinin üzerine nikâhlayıvermiş kızı. Olayın doğruluğunun tek tanığı, beslemenin doğurduğu çocuğun tıpkısı Selâm beye benzemesidir. Selâm bey şöyle birkaç gün buradaki evde kalsa, kente gitmeyi boşlasa mutlaka şu Sümbül

işini hal yol eder. (Ki kafaya koymuş Selâm bey) Her şeyden önce Selâm beydeki bir merak, bir kadının dört çocuğu olur da nasıl böyle olur, nasıl o gövde yıpranmaz, nasıl hâlâ Zekeriya beyin anlattığı gibi taptaze kalabilir? Yoksa Zekeriya bey kadından anlamıyor mu? Hiç anlamasa çapkın olur mu, çapkınlığın kasabada birinci koşulu olan, iyi giyinme, iyi kokma, iyi bakma kurallarına uyar mı? Demek adam keskin çapkınlardan. Boşuna tapucu olmamış, maldan anlıyor. İyi de artık Selâm beyin yaşı o yaş değil, gecenin karanlığı, Cevriye ananın evine gitmek gibi olmaz Sümbül hanımın evine gitmek. Öyle olmalı ki, bu işten ilçenin ruhu duymamalı. Salt ikisinin arasında, Sümbül ve Selâm beyin arasında. İlkin ufak bir hediye mi? Ama nasıl verilir hediye? «Al sana hediye getirdim» denmez ki ilk baştan?

Vazgeç Selâm bey, kentte Sümbül hanım gibiler, ühüüü yoluna kurban olmuşlar, sen şöyle kesenin ağzını açtın mıydı, değil mi ya? Ama onların hepsi o yolun yolcusu, birçok erkekle yatıp kalkmışlar, Sümbül hanım öyle değil, tertemiz, bir tek o doktor, bir de Zekeriya bey. Ya o kenttekiler, ühü gemi dolusu.

Selâm bey senin tansiyonunda bir şeyler var, böyle bir iniyor, bir çıkıyor, gözlerinin önünde yıldızlar çakışıyor, birdenbire ayağa kalkınca başın tokat yemiş gibi dönüyor. İlçenin doktoru var ama, kulak asma, adam hemşireyle yatıp kalkmaktan bildiklerini de unutmuş, üstelik annesi babası kendisine rest mektubu yollayınca, acık da kafayı üşütmüş, şimdi hemşire doktoru koynunda sağaltmağa çalışıyormuş, dayıyormuş doktorun kafasını topatan kavunları gibi göğsüne, «Ah benim yav-

rum, ah benim canım» diyormuş. Kasabanın şimdiki dedikodusu bu, ama dedikodunun kaynağı hastabakıcı Abbas. Onun için Selâm bey, varıp gitme bu hem âşık hem de kaçık doktora, sen en iyisi Cevat beye git, Cevat bey ki kaç yılın sağlık memuru, doktordan iyi bilir.

«Aman Selâm bey!..»

Cevat, Selâm beyi kapıda görünce çok şaşırdı, olsa olsa dişi için gelmiştir, diye düşündü. Ağrısına dayanamadı, hemen şuracıkta çektireyim, dedi...

«Buyursunlar Selâm beyciğim, buyursun efendim! Ağabey buyursunlar!»

Cevat'ın evi her zaman ilçelilerle dolup taşar ama, Selâm bey o ilçelilerden değil ki, bir ayağı kentte, bir ayağı başkentte, kolu ilçede, öteki kolu köyde. Hiç böyle bir adam muayene odasına alınır mı, eve alınır, evin başköşesine alınır, başköşenin baş koltuğuna alınır...

«Şöyle buyrun Selâm bey!»

Yoksa yoksa? Evet yoksa Selâm bey şu kaymakam işi için mi geldi? İkinci köy muhtarı da ifade vermeğe hazır, ötekinin dediğinin aynını diyecek. Ondan sonra kaymakam görecek. Tamam tamam, kaymakam gönderdi, öyleyse, kıramam ben Selâm beyi, Selâm beyi kırarsam, o da beni kırar.

«Nasılsınız Selâm ağabey?»

«Sağol sağol.»

«Aman ne mutlu bize, evimize buyurup geldiniz...»

Bitişik odada çocuğunun saçlarını taramakta olan Sümbül konuşulanları duymuştu. Çocuğu balkon kapısından sokağa saldı, saçına iki tarak attı, dudağına boya sürdü, girdi :

«Hoş geldiniz Selâm bey.»

Selâm bey başını salladı. Hayır, Zekeriya'nın anlattığı gibi öyle çok güzel bir kadın değildi, yüzü güzeldi, gözleri, ağzı, ama gövdesi o denli güzel değildi. Oysaki Selâm bey nelerini görmüştü, incecik bel, uzun uzun bacaklar, geniş kalça. Sümbül hanımın bacakları o denli uzun değildi, kalçası yuvarlak, beli dar ama o denli dar değil...

Selâm bey, Sümbül hanım el sıkıncaya dek görüvermişti bunları. Oturunca? Oturunca bir şeyler oluyordu bu kadına, ayakta değil de oturunca, daha çok baktırıyordu kendine. Nasıl kapatıyordu dizlerini, nasıl birbirine yapıştırıyordu, ha aralandı ha aralanacak, insan gözünü ayırmıyordu, ama Selâm bey için değil, koskoca Selâm bey, tutup da gözlerini Sümbül hanımın diz kapaklarına dikemez.

«Cevat...»

Elbette koskoca Selâm ağa, «Bey» demeyecekti, dünün çocuğuna, zaten Cevat'ın anasını da babasını da tanırdı, onlardan bey çıkmaz, Cevat çıkardı...

«Buyur Selâm ağabey?»

«Benim tansiyonum düşük galiba.»

«Bakarız baş göz üstüne Selâm ağabey.»

«Doktora gitmedim, biliyorum anlamaz. Sen ki kaç yılın sağlık memuru..»

Sevindi Cevat, demek kaymakam için gelmemişti. Kim bilir belki de bunu neden göstererek gelmişti, az sonra konuşacaktı. «Bana bak kaymakamla uğraşma, sonra karışmam.»

Tansiyon aygıtını almak için Cevat kalktı, o sıra Sümbül de kalktı :

«Ben size çay yapayım!»

Sümbül'ü ardından gördü. Hım!..

Tansiyonu çok iyi çıktı Selâm beyin. Bin maşallah bu yaşta...

«Yaşlı değil ki Selâm bey» dedi Sümbül çayı koyarken.

«Canım söz icabı» dedi Cevat, «Elbette dinç.»

«Bu yaşta iyi de içki içer» diyecekti ki, karısı hemen kendisini ortaya atacak, «Bizimki bir bardakla sarhoş olur» diyecekti, caydı, demedi. İyi ki demedi, Selâm bey ki cumaları namaza gider, her cuma görmüştür onu Cevat, bazı cumalar görmez, ilçeye gelmediği günler.

Selâm bey hiç huyu olmadığı halde, üçüncü bardak çayını içiyordu. İçmezdi ama, Sümbül hanım çayı çok güzel yapmıştı.

«Ay öyle mi?»

«Öyle Sümbül hanım.»

Ona «Hanım» diyordu. Gerçekten iki bardak çay içimi, izlemişti; bu kadın, bu adama göre değildi. Cevat'ı uzaklaştırmanın yolunu düşünmeğe başladı. Bazen kendi kendine, «Kalk git işine Selâm» diyordu, ama hemen ardından, «Şuraya dek gelmişsin, bir yokla hele» diyordu.

«Cevat!»

«Buyur ağabey!»

«Geceleri dilim damağım kuruyor, buna bir ilaç?»

«Bakayım ağabey... Aç ağzını hele... Hım. Var ağabey, muayenehanede, alıp geleyim.»

Cevat çıktı. Selâm bey pat diye konuştu :

«Zekeriya ile iyi miydi ilginiz?»

Sümbül mosmor oldu, çakmak gözlerle baktı Selâm beye. Dedikoduyu duymuştu. «Aman bacım, vallaha billaha böyle söylediler, yok aman

bacım, biz senin ne namuslu olduğunu, ne yuvasına bağlı, çocuklarına düşkün bir kadın olduğunu bilmez miyiz, ah işte ah, namussuzlar uydurmuşlar. Ama canım siz de Zekeriya beylernen çok sıkıfıkıydınız, o Servet karısıynan ne konuştular ki, hamur yuttunun teki.»

Sümbül titriyordu, tüm gövdesi titriyordu. Selâm ağa gözlerini, Sümbül hanımın gözlerine dikmiş, «Hu, de hele bana Sümbül kadın, de hele?» diyordu. Cevat çok etkili bir ilaç arıyordu Selâm ağabeyine. Para almayacağına göre, ilaç hem çok etkili olmalı, hem de ucuz olmalıydı.

«Bir gece benim eve gelir misin?»

Sümbül kendini iki bacıların evinde sanıyordu, zor soluk alıyordu.

«İstersen kente geldiğinde, işte benim kartım, ahacık şu örtünün altına bırakıyorum. Yemek yeriz gezeriz kenti, sana yüzük alırım. Telefon et bana, postaneden, at jetonu, öğretirler, o numaraya...»

Sümbül içinde çay olmayan bardağını boyuna çay içiyormuş gibi bilinçsiz olarak ağzına götürüp getiriyordu, gözlerini kırpamıyor, Selâm beyin gözlerinin içine bakıyordu. Selâm bey bu bakışlardan rahatsız olup, ara sıra gözünü başka yere çeviriyordu. Neden sonra,

«Noldu sana kız?» diye fısıldadı. «Zekeriya'ya tamam da bize gelince namusluluk numarası mı? Amma biz nelerini gördük. (Sırıttı) Ne kadar güzelmişsin sen kız, bu kocan senin değerini bilmiyor, altının değerini sarraf bilir.»

«İşte Selâm ağabey, tamam, bundan... Günde üç tane, yemeklerden sonra. Göreceksin bak, ağzının kuruluğu geçecek.»

«Sağol Cevat.»

Selâm bey gözlüğünü çıkardı, ilacın ederine baktı, tam keseye davranmıştı ki, Cevat koştu elini yakaladı :

«Dünyada olmaz ağabey» dedi.

Selâm bey kesin, ilacı ortaya attı :

«Almam, dedi, parasını almazsan almam.»

İlacın parasıyla birlikte tansiyon bakma parasını da verdi. Bir doktor vizite ücretinden fazla. Sümbül'ün yüzüne bakarak fırlattı parayı Cevat'a. Ama Sümbül sanki taşlaşmıştı, hiçbir şeyi görmüyordu, yontu, etten yontu olmuştu.

«Alman ağabey.»

«Al al... Altının değerini sarraf bilir, (Sümbül'e baktı, kadın sanki resim çektiriyor, gözlerini kırpmadan kendisine bakıyor, sanki gözü fotoğraf makinesinin camıdır) senin değerini bilelim Cevat, ilçemizde doktordan daha doktor bir değer var.»

Cevat sırıttı, ağzı kulaklarına vardı (Gerçekten vardı, Cevat'ın ağzı papuç teki gibi).

«Sağol ağabey, Allah sizin gibileri başımızdan eksik etmesin.»

Selâm bey kalktı. Sümbül yine donuk. Cevat şaştı, Sümbül'ü sarstı :

«Hiş kız Selâm bey gidiyor.»

«Elleme» dedi Selâm, «Kızımız çok güzel çay yapmış ellerine sağlık.»

Cevat ne yapacağını bilemiyordu, karısına bakıyor, Selâm beye bakıyor, Selâm beyin önü ardı sıra yürüyor, gözü arkada kalıyor, kekeliyor, «Galiba galiba» diyor, amma ne diyeceğini bilmiyor. Selâm bey olasıya babacan, olasıya olgun ve olasıya sevecen...

«Sağol Cevat, sağol.»

«Güle güle Selâm ağabey!»

Kapıyı kapatıp karısının yanına koştu.

«Hiş kız Sümbül, noldu sana kız?»

Karısını sarstı, Sümbül ağlamağa başladı, süğüm süğüm gözyaşlarıyla.

Cevat durdu, düşündü, kafasını çalıştırdı ki değirmen gibi, buluverdi. Selâm beyin yüzü Sümbül'ün babasının yüzüne benziyordu, Sümbül Selâm beyi görünce babasını anımsamıştı, Sümbülcük babasını çok severdi.

«Kız nasıl da bilemedim, amma çok babana benziyor ha Selâm bey dedi... Amma boşver hadi boşver, ağlama, bizler de öleceğiz.»

Karısının ardına geçmiş, omuzlarından yakalamış, kendine doğru çevirmeğe çalışıyordu. Kadın, hızla silkindi, ayağa kalktı, az önce kızının saçını taradığı odaya geçti.

Amanın zamanı geçiyor, Şebboy ninenin ilaçları yutturulacak, iğnesi vurulacak, Şebboy ninenin özel doktoru sanki Cevat, Şebboy ninenin de sağlığı konusunda eli çok açık, bağdan gelirin yarısını sağlığına ayırmış, daha doğrusu Cevat'a. Cevat çantasını kaptığıyla fırladı gitti, oradan sağlık ocağına geçecek işi yoluna koyacak, ondan sonra çantayı kaptığı gibi, üç evi var, iğne tırnak sökme. Şayet at gelirse gece pansuman için Çömlekli köyüne gidecek.

Kapının kapandığını duyunca Sümbül, hırsla kerevetten doğruldu, koştu, banyonun yanındaki muslukta yüzünü yıkadı. Aynaya baktı, solmuştu birkaç dakikanın içinde. Titremesi geçmişti ama, sanki boğazına bir tıkaç gelip oturmuştu. Ne soluk alabiliyor, ne de yutkunabiliyordu, hıçkırmak istiyor, hıçkıramıyordu. Burnunun kanatları kelebek kanadı gibi açılıp açılıp kapanıyordu.

Sırtına mantosunu aldı, ayakkabısını giydi. Ufak çocuğu ağabeyine teslim etti, hiç konuşmadan. Yürüdü, konağa geldi. İkinci kata çıktı. Kaymakamın odasını geçti, koridorun sonundaki odaya girdi. Odada, bu yanda kapının dibinde odacı oturuyordu, masanın gerisinde de tapucu Zekeriya bey.

«Ooo,» dedi Zekeriya bey, tapu dairesi tutuşmuş gibi, çok şaşkın, koştu havada uçar gibi, yaklaştılar Zekeriya bey Sümbül hanım, yaklaştı yaklaştılar, Zekeriya bir şaklamayla öyle bir uçuş uçtu ki, şaşkınlıktan kapının dibinde oturmakta olan odacı Hayran'ın gözlerinde şimşekler çaktı.

Sümbül, çakmak çakmak girdiği odadan, çakmak çakmak çıktı gitti. Zekeriya elini yüzüne atmış, tapulara, tapu kayıtlarına bakıyordu. Hayran ilk şaşkınlığı üzerinden atmıştı, yavaş yavaş Zekeriya beyin yanına yaklaştı :

«Noldu Zekeriya bey?» dedi.

«Hiç boşver, aramızda kalsın.»

«Bu Sümbül hanımdır, niçin vurdu size?»

«Bilmem ki, bilmem...»

Bilmezsin ha, sen bilmezsin amma Hayran bilir, sanki Hayran duymamış, yakalamış ya sizi Cevat boynuzlusu aynı yatakta, seni it öldürür gibi öldürecekmiş ya (nah öldürür o gavat) bu Sümbül karı yalvarmış ya, sizi Cevat affetmiş ya, amma velâkin birbirinizi görmeyecekmişsiniz. Sana gelip de Sümbül hanım tokat vurduğuna göre, demek demek demek? Sen ödleğin tekisin, karı seni çağırıyor, ama gitmiyorsun, bu kadın sana yangın, gel gel diye çağırır da gitmezsen, işte böyle şak diye tokatı yersin...

«Bu kadın size yangın Zekeriya bey.»

«Hu?» Zekeriya hâlâ yüzünü oğuşturuyordu.

«Bu kadın size yangın dedim. Ühü beyim, siz bizi bilmiyor sanıyorsunuz amma biliyoruz. Niye gitmiyorsun çağırdığı halde?»

«Beni mi Sümbül çağırıyor?»

«Beyim bilmez miyiz biz hiç? Elbette sizi çağırıyor, gitmiyorsunuz, onun için kadının gözü dönüyor ve gelip sizi tokatlıyor. Amma gül biter haa, kih kih.»

Zekeriya bey çğruldu, tokat okkalıydı, eli çok ağırdı Sümbül'ün, gözüne raslasa kör olabilirdi, kulağına raslasa zarı patlayabilirdi, ama değerdi ne diyor Hayran, «Gül biter» diyor.

«Boşver Hayran, yara derin, offf off!»

«Kasaba yerinde yellensen duyulur beyim, biz her şeyi biliyoruz. Amma böyle bir kadının gönlünü yapmamak günah, öteki dünyada insandan hesap sorarlar. Bişi deyim mi size. Cevat var ya, iğneden paradan başka bir şey düşünmez...»

Sümbül'ün konağa gelip de Zekeriya beyi tokatlaması hemencecik yayıldı ilçede.

«Efendim o gece Cevat Çömlekli köyüne gitmiş. Demek Sümbül karısının şurasına gelmiş, gel demiş, bu gece köye gidiyor, gelmeyecek, demiş, amma Zekeriya pısırığı, tabancanın korkusundan... Aman bacım bilmem ki bu kadın dört çocuğun arasında bu işi nasıl kıvırır?»

«Kıvırır, iyi kıvırır, çok cilvelidir o!»

Artık ilçe kesinkes biliyordu ki, Zekeriya beyle Sümbül arasında bir ilişki var. Bu ilişkiyi herkes duymuş, boynuzlu Cevat'ından gayrısı.

Kaymakamınki :

«Bana bak, eline bir daha böyle bir fırsat geçmez, canım bu adamın karısı ilçe içerisinde

ahlaka aykırı hareket ederek bir memurunla ilişki kurmuş mu?»

Kaymakam :

«Ama Şükran, diyordu, Sümbül memur değil.»

«Yazarsın bakanlığa, dersin bu adamın buradan gitmesi gerekli, karısı böyle böyle.»

«O zaman Zekeriya beyi de feda etmek gerekli.»

«Bana bak, seni bakanlığa resimler göndererek şikâyet eden adam bu değil mi? Ona buna çamur atacağına önce karısına sahip olsun.»

Kaymakam soruşturmada Zekeriya beye özet olarak şunu sordu, «İlçemiz sağlık memurlarından Cevat'ın karısı Sümbül ile ilişkiniz olduğu söylenmektedir...» Yanıt geldi, «Tamamen dedikodudur, ilçenin tüm kadınları benim kardeşimdir, Sümbül hanımın evde canı bir şeye sıkılıp gelip beni tokatladıysa, ben ne yapabilirdim ki. Şikâyet etmediğime gelince, kendime bir kadın beni dövdü dedirtmemek içindir, saygılarımı sunarım.»

Sanki Zekeriya az akıllıydı, tutsun yazsın ifadesinde, Selâm beye anlattıklarını, sonra bir namus davası Cevat bey tarafından. Ama şimdi oh, namus mamus hak getire, ama yasalara göre saygılı. Yasalara göre Zekeriya ne iftira atmış Sümbül hanıma, ne de toz kondurmuş, ama çırılçıplak yatarlarken kocası tarafından yakalanmış, o başka.

Cevat üçüncü muhtarı ayarlamağa uğraşıyordu. İkisi öyle dedikten sonra, üçüncüsü için korkmağa gerek yoktu, üçünün ifadesi aynı olduktan sonra. Zatan kaymakamın suyu ısınıyordu, bu dedikoduyu da Cevat çıkarıyordu. «Ha bugün ha yarın, diyordu. Bir denetmen gelsin tamam, fazla

durmaz denetmen burada, bir hafta, sonra kaymakam hop güm başka yere...» Karısının gidip Zekeriya beyi tokatladığını neden sonra öğrendiği zaman, kılı bile kıpırdamamış, «Demek o kışın kendine saldırdığının cezasını şimdi gitmiş vermiş. Huyudur benimkinin, durur durur sonra kızar güneş kabağı gibi.»

Sormadı bile karısına dört aylık konuyu. Kışın karı çamuru bitmiş, köy yolları açılmış, çantası penisilin dolu, bazen yaya, bazen at sırtında, ar günü değil, kâr günü Cevat yollarda. Arsanın parasını ödemek gerek. Arsa para getirmez, üstüne ev kondurmak gerek, Cevat'a para gerek. Her derde deva penisilin.

«Bir inne de bana vur?»

«Senin neyin var ki dayı?»

Ebegümecinden sonra en büyük buluş penisilin. Mübarek uyuza bile birebir...

Su kızdı, kırk derece oldu, elli derece oldu, yüz derece oldu, kaynıyor, ama kaymakam gitmiyor, denetmen raporunu vermiş ki, bu adam burada bir dakika bile duramaz, gerçi çift sünnet konusu üzerinde o denli durulmamış ama, şu zorla koç isteme konusu yok mu, işte o kaymakamın canına okumuş, suyu kaynamağa başlamış.

Denetmenin raporunu bilen yok, çok çatık kaşlı bir adammış, kaymakamla bile uzun boylu konuşmamış, almış ifadesini gitmiş. İyi de raporun içeriğini kim biliyormuş? Belli değil mi Cevat biliyor, öğrenmiş, yani onun arkadaşları yok muymuş Ankara ilinde. Demişler ki, «sarı zarf geldi geliyor, zarfın içinde de uçtu uçtu kaymakam uçtu yazıyor.»

Uçtu uçuyor, her sarı zarf geldiğinde kaymakamın yüreği hop atıyor, hop oturuyor.

Günlerden bir gün bir sarı zarf geliyor. Sıcak bir yaz günü ki, sabah postasından çıkmış yumurta sürülmüş ekmek gibi. Ferit zarfı açıyor, koşuyor kaymakamın yanına, sevinçle uça uça, ama belli ederekten, nerdeyse çift divitle şıkır da şıkır oynayaraktan.

«Kaymakam beyim buyrun!»

Kaymakam biliyor, kendisinin üzüleceği bir haberi böyle getirmez yazıcı Ferit.

Kaymakam yazıyı okudu, gözlerine inanamadı, Ferit de inanamadı, demek kaymakam beyinin Ankara'da güçlüleri vardı. Kim bilir nasıl güçlüler ki, (Şükran hanımın üzerine ev alındığı halde) kaymakam beye hiçbir şey olmuyordu.

Koskoca kaymakam öyle Ferit mi bu hemen gülecek, sevinecek, az sonra Ferit gidince güler, karısına telefonu açar.

«Hemen yazın, derhal ilişiğini kessin.»

«Başüstüne.»

Ferit çıktı, kaymakam Şükran hanıma telefon açtı :

«Ruhum, bir tanem...»

«Hiş santraldan dinlerler.»

«Sana bir müjde verirsem bana ne verirsin?»

«Müjdeye göre, (kikir kikir.)

«Ah ne cilvelisin sen.»

«Hiiiş. Hadi söyle.»

«Cevat beyin ataması çıktı, hem de nereye biliyor musun?»

«Ne diyorsun? Oh olsun oh, oh olsun oh! Koskoca kaymakamla uğraşmak neymiş görsün. Sersem herif, el mi yaman bey mi yaman. Gösterirler işte insana! Kim yaptı dersin bu işi. İyi ki yazmışım babama, uğraşmıştır.»

«Hemen yazısını yazmasını söyledim Ferit'e.»

«Hemen defolsun hemen. Sümbül hanım gittiği yerde kendisine bir Zekeriya bulsun. Adi karı. Günlerin konusuydu ama şekerim, şimdi neyi konuşacağız, ki ki ki... Ay canım çok sevindim. A şey Serhan'a veriyorum telefonu.»

«Babacığım, sinek camda nasıl durur?»

«Hangi sinek?»

«Kara sinek canım, camda nasıl durur?»

«Bilmem ki yavrucuğum.»

«Karnının altında yastık dokusu vardır, o doku yüzünden durur, Galip amcama sordum, o da bilemedi, bana gazoz ısmarladı.»

Ferit yazıyı hazırlamıştı, hatta yazıyı götürecek olan odacıyı da kapının önünde hazır tutuyordu (Nasıl olsa bundan sonra içki içemeyecekti ki Cevat'tan). Kaymakam en özenli imzasını bu yazının altına attı. Yazı ivedi gitti sağlık ocağına, kondu Cevat'ın masasına. Yazı, yarım saatten fazla bekledi o masanın üzerinde. Yazı geldiğinde Cevat yazın kentte prostatından ameliyat olmuş, ama sıcaktan yarası bir türlü kapanmayan birinin evindeydi. Cevat bu, ne kapanmayan yaraları kapatmıştı, betonla sıvanmış gibi. Yaranın sarı suyunu bolca döktü, gazlı bezini bantladı, çantasını aldı... Onca yol yürüyor, yine de şişmanlıyordu. Sağlık ocağına geldiğinde ter kaşlarının içine dolmuştu. Çantasını bıraktı, elini yüzünü yıkadı. Ak önlüğünü giydi, biraz sonra kapıdakilerin bir bir adlarını soyadlarını yazacak, yaşlarını yazacak, «Memleket» diye soracak, (Sanki Ankara'dan da çıkar oraya hasta gelirmiş gibi) ondan sonra birer numara verecek, «Bekleyin bakalım, diyecek,

doktor koynundan çıksın hele hemşirenin, o zaman ben kimin numarasını çağırırsam, soyuna soyuna gelsin, tamam mı? Nah bunlar da reçeteleriniz, üzerinde adınız yazılı, elinizde tutun, muayene olurken doktora verirsiniz.»

Masanın üzerinde kâğıdı gördü, yüzünü kurularken. İnanamadı. Adı... ataması... kaymakamın imzası... yazı kâğıt üzerinde mi?... ak havlu üzerinde mi?... Havlu... kâğıt... attı havluyu elinden sımsıkı kâğıdı tuttu, kâğıt kırıştı, kavradı kâğıdı, ne yapsa boş, adı oradaydı, yazıyordu, atandığı ilçenin adını yazıyordu, hemen ilişiğini kessin diye yazıyordu... Kıvırdı kıvırdı kâğıdı, attı, sonra yerden aldı, tekrar açtı, ev, arsa, iğne, pansuman, lavman, hepsi hepsi, yerdeki ak havlunun üzerinde sinema gibi, çift sünnet, muhtarların ifadeleri, denetmenin yazdıkları...

Ama ama...

Çıktı bahçeye, lojmanın kapısına doğru koştu, yarı yoldan geri döndü, doktor ne yapabilir ki. Geri odaya girdi. Bir hasta,

«Yazmıyor musun Cevat bey?» diye sordu.

«Abbas!» diye bağırdı.

Koştu geldi Abbas.

«Bu yazıyı kim imzaladı aldı?»

«Bilmiyorum Cevat bey...»

«Hıdır nerede?»

«Doktor beye yumurtayla sigara almağa gitti.»

Ne önemi vardı ki, kim imzalamış almışsa almış, önemli olan yazıydı.

Abbas'a,

«Gel, dedi, sen yaz hastaları, ben gidiyorum.»

Abbas, nereye diye sormadı. Hemen masanın başına çöktü ki, sekiz yüz yataklı hastanenin baş doktoru gibi.

«Bir bir gelin ha, sırayı bozanı en arkaya atarım! Lan senin daşşağın iyi olmadı mı daha?»

Cevat çantası elinde koştu gitti zahireci Rüstem'in yanına.

«Rüstem ağabey Rüstem ağabey baksana,» dedi, ağlıyordu.

«N'olmuş ki...»

Zahireci Rüstem kâğıda bakmadı,

«Söyle hele» dedi.

«Atamam çıkmış, ta nereye, bu bana yapılır mı, ben ki buralı, buranın insanıyım, gece demem gündüz demem koşarım ilçelim için, onun sağlığı için...»

«Dur hele dur canım, erkek adam ağlar mı, dur hele.»

«Nasıl giderim ben Rüstem ağabey, ocağına düştüm Rüstem ağabey.»

«Hal yol ederiz be, hal yol ederiz be... Amma oğlum, neyse neyse, hadi hadi hal yol ederiz dedim. Otur şimdi bir çay iç hele, yo yo gazoz iç, iyi gelir. Geç şu çeşmeden elini yüzünü yıka.»

Cevat şıp şıp damlayan musluktan elini yüzünü yıkadı. Dayak yemiş, ağlamış, susamış çocuklar gibiydi, durmadan göğüs geçiriyordu, bir yudum gazozdan alıyor, sonra hık hık diye bir ses çıkarıyordu.

«Gidemem ben Rüstem ağabey, elini ayağını öpeyim.»

«Hal yol ederiz ederiz...»

Hal yol edemedi zahireci Rüstem. Hacı Hilmi ye gitti, Sâkin beye gitti, Selâm beyi aradı, Selâm bey kentte. Ama ne ki, bindi otobüse, Selâm beyi buldu...

«Ocağına düştüm Selâm bey. Yaparsan sen yaparsın. Sağolsunlar, Rüstem ağabey yapamadı,

Hacı ağabey yapamadı, Sâkin ağabey yapamadı, en güçlü sensin Selâm bey, ocağına düştüm, karımın çocuklarımın çok selamları var, (Sümbül'ün selamı yoktu Selâm beye) ellerinden öpüyoruz, ben gidemem, evim, düzenim, kaymakam, koçlar, karısına ev, çifte sünnet...»

Boyuna başını sallıyordu Selâm bey. Hele hele Sümbül'ün selamını duyunca, gözlerini ayırdı baktı Cevat'a.

«Hı Selâm bey, yalvarırım Selâm bey!»

Selâm bey, poflar gibi konuştu :

«Yaparız bir şeyler.»

Kışın içtiği çaylar ödensin diye Cevat'ı çay içmeğe zorluyor, üçüncü bardağı sunuyor,

«İç hele şunu» diyordu.

Cevat, otuz bardak bile içerdi, yeter ki Selâm bey şu atama işini durdursun.

Olmadı. Cevat atandığı ilçeye gidecekti. Doktor Musa'nın verdiği bir haftalık raporun süresi iki gün sonra doluyordu. Ama yarın Selâm bey mutlaka hayırlı bir haberle gelecekti cuma namazına.

«Görürsün bak Sümbül!» diyordu.

Sümbül, hırslı hırslı soluyordu. Bir yandan da hazırlanıyordu. Cevat hazırlığı gördükçe deli oluyordu.

«Sümbül gitmeyeceğiz!»

«Zırıldama!»

Cevat yirmi gün içinde erimiş bitmişti, belki beş yaş yaşlanmıştı. Tüm hastalarını boşlamış, iş onun yerine Hıdır'a kalmıştı. Pansuman için, iğne için onu çağırıyorlardı.

Cumayı Sümbül de bekliyordu.

Cuma oldu. Cevat, umutlu,

«Gidiyorum ben, dedi. Zahireci Rüstem'in orada buluşacağız Selâm beyle. Gör bak müjdeyi getirecek!»

Selâm bey, akşamdan gelmişti. Zaten hep öyle gelirdi, perşembe akşamı gelir, cumartesi sabahı kente dönerdi. Bu iki gün içinde zahireci Rüstem'in orada oturur, para alır, para satardı, Rüstem gibi.

Cevat'ın ardından Sümbül çıktı, yokuşu indi, köşeyi döndü, tekrar tırmandı, soldaki sokağa saptı, kocaman kapının tokmağına el uzattı. Az sonra kocaman kapının ufak bölümü açıldı, Selâm bey göründü. Her şey elektrik hızıyla oldu. Zekeriya beyin yediği tokat ne ki, okşama sayılır, Selâm beyin kafasındaki takke uçtu, kafası kapının yanına vurdu.

«Senin işin namussuz herif, dedi. Sen yaptın bu işi değil mi?»

Sümbül'den iyi kim bilecekti Selâm beyle Sümbül arasında olan şeyi? Kim bilir, Cevat'ın yokluğunda bir gece varıp eve mi dayandı, yoksa bir kadınla eve gelsin diye haber mi saldı? Neyle tehdit etti, «Kocanı sürdürürüm» diye mi? Tokatın okkasına bakılırsa, Sümbül epeyce çekmiş bu Selâm beyden...

Tepesi cami pencereleri gibi kapının ardında sanki çerçeveli dayak yemiş insan resmi gibi duruyordu Selâm bey. Ama canlı bir resim. Biri gördü mü diye göz fıldır fıldır sağa sola dönüyor, parmaklar kafanın kapıya vurduğu yeri arıyor, elin biri tokatın atıldığı yeri oğuşturuyor.

Sümbül tükürdü de Selâm beyin suratına. Geldiği gibi gitti.

Sokakta, güneşte [illegible] başka bir canlı yoktu. Toka[illegible] ama, duyan olmamıştı.

Cevat, zahireci Rüstem'in dükkânında bekliyordu. Gözü yoldaydı hep. Ha çıktı köşeden Selâm bey, ha çıkacak... Çıktı geldi, ama kafasında mendil sarılı, elmacık kemiğinin olduğu yer apal.

«Ama Selâm bey?» dedi Cevat.

Zahireci Rüstem sordu :

«Ayağım kaydı yahu, düştüm merdivenden...»

Cevat :

«Aman Selâm bey kafatası çatlayabilir, aman aman aman...»

Boşver, der gibi baktı Cevat'a. Açıp yaraya bakmak istedi, baktırmadı Selâm bey. Aynada tentürdiyotu dökmüş, pamuğu koymuş bağlamıştı. Her zamanki gibi dükkânın en gerisindeki sandalyeye oturdu, sırtını duvara verdi, cırcırlı kara çantasını ufak masanın üzerine koydu.

Cevat, yavaş yavaş yaklaştı karanlık uca, Selâm bey bakmıyordu.

«Selâm ağabey, hı noldu benim iş?»

«Olmuyor senin iş.»

«Olmuyor mu, neden olmuyor?»

«Karın...»

«Hı??»

«Canım çıkan dedikodulardan haberin yok!»

Zahireci Rüstem atıldı :

«Ben de diyecektim o günü, dedi. Oğlum biraz destur çek şu karıya.»

«Yuları verme.»

«Ne yapmış ki benim karım?»

«Canım burası, tövbe tövbe ufacık yer. Olmaz Cevat olmaz. Ondan olmadı işte. Karın uslu dur-

malı, şini durmaz-
sa başka
«Beni
Selâm karın usl acısıyla,
«O zaman a[illegible] çal» eliyle de
«Çık git» işareti yaptı.

Cevat dükkândan çıktı, ilk kez o zaman düşündü :

«Hacı Şevket'in kamyonu kaça götürürdü kendilerini o ilçeye?»

Selâm bey, çantasından çıkardığı paraları sayıyor, desteliyor, deste deste çantaya geri koyuyordu :

«Yahu,» dedi zahireci Rüstem'e, «bizim burdan öyle boynuzlu çıkmaz amma, bu Cevat nasıl çıkmış?»

«Kaça götürür kamyon? Kamyona gerek yok, Sümbül gelmeyeceğini söylemişti.. Peki, niye hazırlık yapıyor? Bak gör kaymakam, seninle oradan da uğraşmazsam. Ulan şeytan diyor ki, şimdi git makamına...»

«Destur çekeymişim karıma, ne yapmış ki benim karım?»

«Ha aylar ha!»

Yukarıya çıktığında Sümbül yeşil kilimi kaldırıyordu. Kocasına,

«Tut ucundan da katlayalım» dedi.

Çocuklar karışıklığın içinde bir bu yana, bir o yana koşuyorlardı.

——o——

Toplumsal düzeyimizi büyük ölçüde belirlediği, kimi temel sorunların çekirdeğini oluşturduğu halde, şimdiye dek mizahımızın yeterince eğilmediği "Kasaba Gerçeği" ilk kez Muzaffer İzgü'nün kalemiyle bir gülmece romanına konu olmaktadır.

Titiz bir gözlem gücünün, hoşgörüyü elden bırakmayan bir eleştiriyle bütünleştiği; sağlıklı gülmecenin, somut gerçeğe yaslanan sıcak, iyimser ve parıltılı bir sentez biçiminde göz doldurduğu bir yapıttır KASABANIN YARISI. Acı tatlı birçok serüvenimizi bu kitabında teşhis masasına yatıran İzgü, aslında toplumsal yazgımızı, bir kez de gülmece diliyle yazmaktadır.

Örnek Basım

ISBN 975-494-0124-6
90.06.Y.0105.0187

b KDV DAHİL